

STUDIE MOTIVACE ZEMĚDĚLCŮ K ADAPTACI NA DOPADY KLIMATICKÉ ZMĚNY POMOCÍ KRAJINOTVORNÝCH OPATŘENÍ

Analytická část

Verze 1.3

Zpracovali

Tamara Meierová, Ph.D., MSc

vedoucí výzkumu

Mgr. Tomáš Chabada, PhD

expert na kvantitativní výzkum

Mgr. Jan Skalík

expert na kvantitativní výzkum

Ing. Václav Zámečník

expert na státní zemědělskou politiku a ochranu přírody

Více na:

lifecoala.cz

OBJEDNATEL

Moravskoslezské Investice a Development, a.s.,
Na Jízdárně 1245/7, Moravská Ostrava, 702 00 Ostrava

ZHOTOVITEL

Česká společnost ornitologická s. r. o., Na Bělidle 34,
150 00 Praha - Smíchov

AUTOR

Tamara Meierová, Tomáš Chabada, Jan Skalík, Václav
Zámečník

DATUM

23. 4 . 2024 (verze 1.3)

Spolufinancováno
Evropskou unií

Více na:

lifecoala.cz

OBSAH

1. Úvod do problematiky motivací k realizaci KO, spolupráce a překonávání bariér	10
2. Souhrnná zjištění	12
Hlavní zjištění kvalitativního výzkumu.....	12
Grafický abstrakt - výroky ilustrující situaci skupiny zemědělců motivovaných k realizaci KO a skupiny s bariérami	13
Hlavní zjištění kvantitativního výzkumu	14
3. Summary.....	16
Graphical abstract - statements illustrating the situation of the group of farmers motivated to implement GBIs and the group with barriers hindering adaptation	20
4. Kvalitativní výzkum motivací	21
Motivace k realizaci opatření v krajině.....	21
Metody kvalitativního výzkumu	22
Metody mapování poradenského sektoru a výzkumných rozhovorů	22
Metoda zpracování dat a postup analýzy.....	22
Výsledky kvalitativního výzkumu	25
Hlubkové rozhovory se zemědělci.....	26
Souhrn hlubkových rozhovorů se zemědělci – příběh skupiny motivovaných	27
Analýzy kulatých stolů a individuálních schůzek	30
Souhrny kulatých stolů	31
Souhrn individuálních schůzek a rozhovorů	34
Přehled podmínek ovlivňující úspěšné překonávání bariér	36
Výsledky mapování poradenského sektoru.....	36
5. Kvantitativní průzkum motivací, bariér a příležitostí zemědělců v Moravskoslezském kraji.....	39
Úvod kvantitativní části průzkumu	39
Cíle a fáze průzkumu	39
Hlavní cíle a vymezení předmětu průzkumu	39
Popis průběhu průzkumu na základě zadání objednatele.....	40
Metodologie	41
Předvýzkum	41
Charakter zemědělství v Moravskoslezském kraji.....	42
Tvorba vzorku a zapojení respondentů	42
Dotazníkový nástroj.....	44

Struktura dotazování	44
Pilotování dotazníku	47
Data	47
Analýzy dat	47
Explorační faktorová analýza	47
Srovnávací analýzy	48
Vícenásobná lineární regrese	48
Shluková analýza k-means	48
Statistická významnost a způsob její prezentace	48
Segmentace prostřednictvím shlukové analýzy	49
Charakteristika hospodařících subjektů	50
Zaměření hospodářství	50
Právní forma	51
Zdroj příjmů	52
Režim hospodaření	53
Zkušenosti s realizací krajinných opatření	54
Zkušenost s realizací krajinných opatření	55
Motivace pro realizaci krajinných opatření	57
Faktorová analýza: Motivace pro realizaci krajinných opatření	58
Celkové hodnocení zkušenosti s realizací krajinných opatření	60
Podrobná zkušenost s krajinnými opatřeními	61
Percepce krajinných opatření	64
Vnímání krajinných opatření	64
Postoje ke krajinným opatřením	66
Zájem o realizaci krajinných opatření v budoucnu	69
Faktorová analýza: Zájem o realizaci krajinných opatření v budoucnu	71
Bariéry v realizaci krajinných opatření	73
Bariéry pro realizaci krajinných opatření	73
Faktorová analýza: Bariéry pro realizaci krajinných opatření	75
Bariéry týkající se administrace a financování krajinných opatření	78
Informace o krajinných opatření	80
Vnímání dostatku informací o krajinných opatření	80
Zájem o informace	81
Potenciální důvěra různým zdrojům informací o krajinných opatřeních	82
Faktorová analýza: Potenciální důvěra různým zdrojům informací o krajinných opatřeních	84

Srovnávací analýzy.....	86
Srovnávací analýzy: Zaměření hospodářství.....	89
Srovnávací analýzy: Je zemědělství vaším hlavním zdrojem příjmu?.....	90
Srovnávací analýzy: Celková výměra	91
Srovnávací analýzy: Podíl pronajaté půdy	92
Srovnávací analýzy: Věnujete se ekologickému režimu hospodaření	92
Regresní analýzy	93
Regresní analýza: Počet typů realizovaných krajinných opatření	93
Regresní analýza: Počet typů zamýšlených krajinných opatření.....	94
Popis segmentů zemědělských subjektů v Moravskoslezském kraji.....	95
Závěr	101
8. Literatura	102
9. Přílohy.....	104
Příloha č. 1 Osnova pro vedení rozhovorů s poradci.....	104
Příloha č. 2 Osnova pro vedení rozhovorů se zemědělci.....	105
Příloha č. 3 Analýza mapování poradenského sektoru v MSK.....	107
Příloha č. 4: Analýza rozhovorů - ukázka pro skupinu motivovaných zemědělců.....	115
Příloha č. 5: Analýza rozhovorů - ukázka pro skupinu s bariérami.....	118
Příloha č. 6: Analýza rozhovorů – ukázka pro skupinu demotivovaných zemědělců	121
Příloha č. 7: Kompletní přehled segmentace k-means na pět skupin	123
Příloha č. 8: Odpovědi na otázku o celkové zkušenosti.....	131
Příloha č. 9: Odpovědi na otázku o financování a administraci.....	137

Zkratky

- KO** krajinná opatření, krajinná opatření
- KS** kulatý stůl
- KZ** klimatická změna
- LIFE** dotační program EU pro podporu projektů na ochranu přírody a klimatu
- MAS** místní akční skupiny
- MKO** motivace realizovat krajinná opatření
- MSK** Moravskoslezský kraj
- P** zkratka pro komunikačního partnera/ku ze skupiny zemědělských poradců
- SZIF** Státní zemědělský a intervenční fond
- SZP** státní zemědělská politika
- U** zkratka pro účastníci/ka kulatého stolu
- U-Z** zkratka pro účastníci/ka kulatého stolu ze skupiny zemědělců
- ZT** zakotvená teorie (metoda zpracování dat)
- Z** zkratka pro komunikačního partnera/ku ze skupiny zemědělců

Použité termíny

bariéry

- překážky, které snižují a komplikují realizaci krajinotvorných opatření (KO) či žádoucí spolupráci mezi skupinami, která by mohla zvyšovat vytváření vhodných KO.

krajinotvorná opatření, krajinná opatření (KO)

- synonymum opatření v krajině, termín používaný pro opatření zahrnující následujících opatření: úhor, ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků, biopás, zatravnění, mokřad, sad nebo agrolesnictví, výsadba stromů a keřů ve volné krajině, plochy pro ochranu čejky, rybník, tůň, polder, průleh nebo zasakovací příkop, odstranění meliorace.

motivace

- motivace lze popsat jako intence či záměr vykonat určité chování (Ajzen, 1991:181) či mechanismy, které transformují lidské potřeby a touhy do konkrétních cílů (Shah, Gardner, 2008).

motivace realizovat krajinotvorná opatření (MKO)

- MKO znamenají v našem pojetí ochotu vytvářet opatření v krajině, přičemž tento zájem může být proměnlivý od slabého až neexistujícího až po velmi silný a stálý (Meierová, Chvátalová, 2022).

spolupráce

- spolupráce mezi skupinami s cílem realizovat KO, v zahraniční literatuře označována termínem kolaborativní partnerství nebo spolupráce pro lepší management přírodních zdrojů či krajiny (Wondolleck, Yaffe, 2000).

ANALYTICKÁ ČÁST

STUDIE MOTIVACE ZEMĚDĚLCŮ K ADAPTACI NA DOPADY KLIMATICKÉ ZMĚNY POMOCÍ KRAJINOTVORNÝCH OPATŘENÍ

1. Úvod do problematiky motivací k realizaci KO, spolupráce a překonávání bariér

Význam krajinotvorných opatření (KO) pro ekosystémové služby a lepší adaptaci zemědělského sektoru na dopady klimatické změny je dobře dokumentován v české i zahraniční literatuře (např. Pardo et al., 2020; Power, 2010; MŽP, 2021). Význam KO potvrzuje také zvyšující se počet projektů zaměřených na jejich podporu modrozelené infrastruktury, kromě LIFE COALA se jedná například o LIFE WILL - Voda v krajině a půdě. V ČR bylo doposud zpracováno pouze několik výzkumů zabývajících se motivacemi zemědělců k realizaci KO (Meierová a Chvátalová 2022, Krčmářová et al. 2021, Lokoč 2009), ovšem pro Moravskoslezský kraj dosud nebyla dostupná podrobná kvalitativní ani kvantitativní data.

Předkládaná analytická část studie má proto za cíl:

- 1) ověřit, jaká je ochota zemědělců v MSK opatření v krajině vytvářet,
- 2) popsat možnosti spolupráce aktérů zabývajících KO, která by vedla ke snadnější realizaci potřebných opatření v MSK,
- 3) ověřit míru zapojení zemědělských poradců do přípravy KO a stav spolupráce v této oblasti se zemědělci.

Účelem výzkumu je získat dostatek aktuálních dat pro lepší pochopení komplexního systému motivací, vztahů, bariér a pobídek, které u zemědělců ovlivňují přípravu a realizaci adaptačních opatření v zemědělské krajině na

území MSK. Na tomto základě budou v další fázi studie sestavena doporučení, jejichž cílem bude usnadnit zadavateli studie podporu implementace vhodných opatření v krajině. Účel výzkumu reflektuje širší snahu pochopit celkový systém, ve kterém se opatření v krajině v MSK implementují, a poskytnout základ pro navrhování konkrétních řešení ze strany Moravskoslezského kraje a jeho agentur.

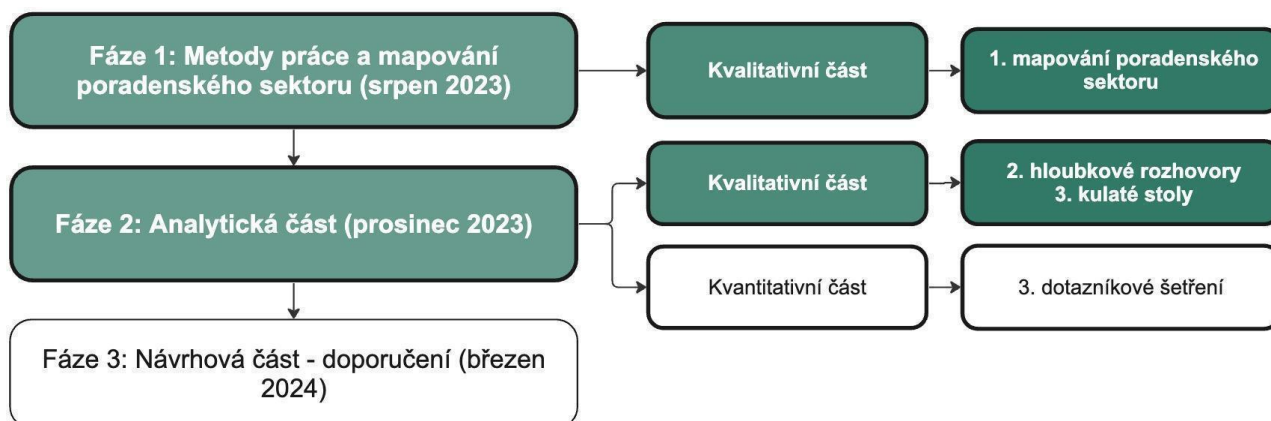
Studie sestává ze dvou na sebe napojených částí, kvalitativní, a kvantitativní.

- Kvalitativní část se soustředí na zachycení souvislostí a získání hlubšího poznání dané problematiky.
- Kvantitativní část se zaměřuje na získání lepší představy o stavu motivací zemědělců a typů bariér omezujících realizaci KO na území MSK na větším vzorku dat.

Kvalitativní výzkum je složen ze tří dílčích částí, sice mapování poradenského sektoru, analýzy motivací a bariér zemědělců a analýzy možností překonávání bariér a možností spolupráce v této oblasti mezi vybranými aktéry.

Kvantitativní průzkum motivací sestával z dotazníkového šetření, statistických analýz a interpretace dat.

Zařazení výstupů shrnutých v analytické části do kontextu dalších fází výzkumu ilustruje Obr. 1.

Obr. 1. Přehled fází výzkumu, zvýrazněny prezentované výsledky kvalitativní části z této zprávy.

2. Souhrnná zjištění

Hlavní zjištění kvalitativního výzkumu

 <p>1</p>	<p>Rozhovory se zemědělci potvrzují širokou škálu motivací k realizaci opatření v krajině (MKO) od velmi vysoké až po velmi nízkou. V MSK se vyskytují skupiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • motivovaní zemědělci • zemědělci s bariérami KO vytvářet • zemědělci demotivovaní k realizaci 	 <p>2</p>	<p>Motivovaní zemědělci se potýkají s náročností adaptace na podmínky nové SZP a zvýšením počtu kontrol.</p> <p>Dlouhodobě překonávají bariéry související se zajištěním financí pro KO (nastavení dotací) a jejich proměnlivostí. Tyto překážky zkracují čas, který motivovaní mohou věnovat zavádění KO.</p>
 <p>3</p>	<p>Skupina zemědělců s bariérami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KO dosud zaváděla spíše omezeně, ač aspoň část z nich považují za užitečná • nicméně jsou ochotni o KO více uvažovat v případě, že by jim důvěryhodný odborník či organizace dokázala s opatřeními vhodně pomoci 	 <p>4</p>	<p>Zemědělci, kteří poskytli hloubkový rozhovor či se účastnili kulatých stolů, jsou frustrovaní novou SZP, kontrolními mechanismy a dotačními žádostmi.</p> <p>U skupiny s bariérami představa tvorby KO za využití komplikovanějších dotačních nástrojů bez dostatečné výhodnosti nebo zvláštní pomoci nevzbuzuje nadšení.</p>
 <p>5</p>	<p>Příklady dobré praxe týkající se zavádění KO zemědělci jsou nyní v MSK sdíleny omezeně - neexistuje centrální a důvěryhodný informační zdroj.</p>	 <p>6</p>	<p>Pro část poradců i zemědělců nejsou dobře dostupná řešení typických problémů vyvstávajících při rozhodování a realizaci KO. Ve více případech nemají kapacitu řešení sami aktivně hledat, ani znalosti je zavádět.</p>
 <p>7</p>	<p>Studie představuje stakeholdery zabývající se realizací KO (ČSOP, Arnika, agrolesníci, ornitologové, další) a také skupiny, které zavádění KO považují za významné, ale nyní se na KO aktuálně nezaměřují (MAS, zemědělské poradce), i potenciálních aktéry.</p>	 <p>8</p>	<p>Výzkum zachytil situace indikující nedostatek kontaktu a spolupráce mezi skupinami při řešení bariér: zemědělci v několika případech nevěděli, na koho se obrátit, nebo se obrátili na subjekty, které poradit nedokázali, a řešení či přípravu KO odkládají.</p>

9

Stakeholdeři operují v rámci svých kontaktů na lokální úrovni, byť volná koordinace a komunikace na krajské úrovni absentuje.

10

Stakeholdeři aktuálně nespolupracují v oblasti KO s krajem - **pomoc od kraje by uvítali, ale předpokládají, že se MSK bude sám zajímat o jejich situaci a nabídne řešení.**

Grafický abstrakt - výroky ilustrující situaci skupiny zemědělců motivovaných k realizaci KO a skupiny s bariérami

Hlavní zjištění kvantitativního výzkumu

1	Průzkumu se zúčastnilo 317 právnických a fyzických osob, z kterých většina má zájem o rozvoj krajinných opatření.
2	Největší zkušenost respondentů je se zatravňováním, ochrannými pásy, výsadbou stromů a keřů a biopásy. 138 z 317 respondentů uvedlo, že má osobní zkušenost s realizací tří či více typů krajinných opatření.
3	Nejčastějšími motivacemi pro realizaci krajinných opatření byly zadržení vody v krajině (71 %), zájem o vzhled krajiny (70 %), omezení vodní a/nebo větrné eroze (70 %), zvýšení biodiverzity (57 %) a potřeba přizpůsobení se změně klimatu (46 %).
4	Dle respondentů se tématu krajinných opatření týká nedostatek informovanosti, špatné zacílení dotační politiky a titulů, řada omezení a administrativní náročnost.
5	Přestože 67 % respondentů považuje krajinná opatření za spíše či zcela užitečná, pouze 14 % respondentů je považuje za spíše či zcela levná.
6	Dotazovaní považují zavádění krajinných opatření za nutné z hlediska stavu i adaptace krajiny, dotace tento cíl ale v jejich vidění efektivně nepodporují.
7	V horizontu dvou let zemědělci častěji zvažují realizaci zatravňování, biopásů, ochranných pásů či výsadbu stromů a keřů. Hospodaření s vodou v krajině je spojováno s dlouhodobějším plánováním.
8	Realizaci krajinných opatření dle dotazovaných nejvíce brání složitá administrace, problém realizace na pronajaté půdě a finanční náročnost.
9	Většina (69 %) dotazovaných by uvítala více informací o možnostech realizace krajinných opatření. Pouze třetina dotazovaných se cítí dobře informovaná.
10	Vědci a výzkumníci patří spolu s Ministerstvem zemědělství a SZIF mezi nejdůvěryhodnější subjekty z pohledu poskytování informací o krajinných opatřeních.
11 | <p>Shluková analýza identifikovala pět cílových segmentů zemědělců. Liší se z hlediska svých postojů ke krajinným opatřením, dosavadní informovanosti o krajinných opatření, zájmem o další informace a v mnoha dalších ohledech.</p> |
12 | <p>Jednotlivé segmenty respondentů mají rozdílné motivace k realizaci krajinných opatření, limitují je rozdílné bariéry a důvěřují rozdílné zdrojům informací. Doporučujeme proto plánovat a navrhnout další kroky s ohledem na specifika jednotlivých skupin.</p> |

Jak rozumět segmentaci zemědělských subjektů dle kvantitativního výzkumu

1. Informovaní odpůrci

(11 % vzorku) mají ke KO spíše negativní postoje, deklarují vysokou subjektivní informovanost o možnostech realizace KO a spíše neprojevují zájem dozvědět se o nich více.

2. Rezervovaní bez zájmu

(15 % vzorku) mají ke KO neutrální postoje, pociťují nižší až neutrální informovanost o možnostech jejich realizace a spíše neprojevují zájem dozvědět se o nich více.

3. Rezervovaní se zájmem

(19 % vzorku) mají ke KO spíše negativní postoje, deklarují neutrální informovanost o možnostech jejich realizace, však jasně projevují zájem dozvědět se o nich více.

4. Neinformovaní podporovatelé

(25 % vzorku) mají ke KO pozitivní postoje, zároveň se však necítí být dostatečně informovaní o možnostech jejich realizace a jasně projevují zájem dozvědět se o nich více.

5. Informovaní podporovatelé

(30 % vzorku) mají ke KO pozitivní postoje, považují se za spíše dostatečně informované o možnostech jejich realizace a projevují zájem dozvědět se o nich ještě více.

3. Summary

Key findings from the qualitative research

 <p>1</p>	<p>Interviews with farmers confirm a wide range of motivations to implement green and blue infrastructure measures (GBI) from very high to very low. The following groups are found in MSK:</p> <ul style="list-style-type: none"> • farmers motivated to implement GBI • farmers struggling with barriers to implement GBI • farmers unmotivated to implement GBI 	 <p>2</p>	<p>Motivated farmers have been facing a range of difficulties while adapting to the conditions of the new common agricultural policy (CAP) and also increasing the number of inspections and farm controls.</p> <p>In the long term, they have been coping with barriers related to securing finances for GBI such as subsidies rules and their variability. These barriers limit the time the motivated group can invest in GBI preparation.</p>
 <p>3</p>	<p>Group “farmers struggling with barriers”</p> <ul style="list-style-type: none"> • So far, this group has implemented GBI marginally, although at least some of GBI measures are considered useful • however, farmers with barriers are willing to consider establishing GBI if a trusted expert or organization could assist them in their endeavors 	 <p>4</p>	<p>Farmers who participated in the in-depth interviews or at round tables are frustrated by the new CAP, control mechanisms and subsidy applications. Among the group with barriers the idea of creating GBI using complicated subsidy instruments that do not bring without sufficient advantage for the farmers or without a special external assistance does not support any enthusiasm.</p>
 <p>5</p>	<p>Good practice examples of the implementation of GBI by farmers in Moravian-Silesian Region have been currently shared only on a limited basis- there is no information source that would be considered central and reliable.</p>	 <p>6</p>	<p>For some advisers and farmers, solutions to typical problems arising in decision-making and implementation of GBI are not readily available. In many cases, they do not have the capacity to actively search for solutions themselves, nor the knowledge to implement them.</p>
 <p>7</p>	<p>The study presents key stakeholders dealing with the implementation of GBI (ČSOP, Arnika, agroforestry practitioners, ornithologists, others) as well as groups that consider GBI implementation important, but are not currently focusing on GBI (MAS, agricultural consultants) and potential actors (entities reselling land plots).</p>	 <p>8</p>	<p>The research captured situations indicating a lack of contact and cooperation between groups in solving barriers: in several cases, farmers did not know who to turn to for advice, or turned to entities that could not advise, and postponed the solution or preparation of the GBI.</p>

9

Stakeholders operate within their contacts mainly at the local level, albeit limited coordination and communication at the regional level is absent.

10

Stakeholders are currently not cooperating with the MS Region in the area of GBI - **they would welcome help from the region, but they assume that the MSK will take an interest in their situation and offer appropriate assistance.**

Key findings from the quantitative research

- 1 A total of **317 agricultural entities participated in the survey**, most of which are interested in the development of landscape measures.
- 2 Respondents have the **most experience** with grassing, protective strips, tree planting. 138 out of 317 respondents stated **that they have experience with 3 or more types of landscape measures**.
- 3 The most common motivations for implementing landscape measures were **water retention in the landscape (71%), interest in landscape aesthetics (70%), reduction of erosion (70%)**..
- 4 According to respondents, the topic of landscape measures is characterized by a **lack of information, misalignment of subsidy policies and titles, various constraints, and administrative burdens**.
- 5 Although 67% of respondents consider landscape measures to be rather or completely useful, **only 14% of respondents consider them to be rather or completely cheap**.
- 6 The respondents consider the implementation of landscape measures necessary for both the condition and adaptation of the landscape, but **they perceive that subsidies do not effectively support this goal in their view**.
- 7 Within the next two years, farmers are more frequently considering implementing grassing, bio-strips, protective belts, or planting trees and shrubs. **Water management in the landscape is associated with longer-term planning**.
- 8 According to the respondents, the implementation of landscape measures is **primarily hindered by complex administration, the challenge of implementation on leased land, and financial demands**.
- 9 **The majority (69%) of respondents would welcome more information** about the possibilities of implementing landscape measures. Only one-third of respondents feel well-informed.
- 10 **Together with the Ministry of Agriculture and SZIF, scientists and researchers are among the most trusted** entities in terms of providing information on landscape measures.
- 11 **Cluster analysis identified five target segments of farmers**. They differ in their attitudes towards landscape measures, current awareness of landscape measures, interest in further information, and many other aspects.
- 12 Individual segments have different motivations for implementing landscape measures, are limited by different barriers and trust different sources of information. **We therefore recommend planning and designing further steps taking into account the specifics of individual groups**.

How to understand the segmentation of agricultural entities

1) Informed opponents

(11% of the sample) have rather negative attitudes towards KO, declare a high subjective awareness of the possibilities of landscape elements implementation and rather do not show interest in learning more about them.

2) Reserved without interest

(15% of the sample) have neutral attitudes towards landscape elements, they feel lower to neutral information about the possibilities of their implementation and rather do not show interest in learning more about them.

3) Reserved with interest

(19% of the sample) have rather negative attitudes towards landscape elements, they declare a neutral awareness of the possibilities of their implementation, but they clearly show an interest in learning more about them.

4) Uninformed supporters

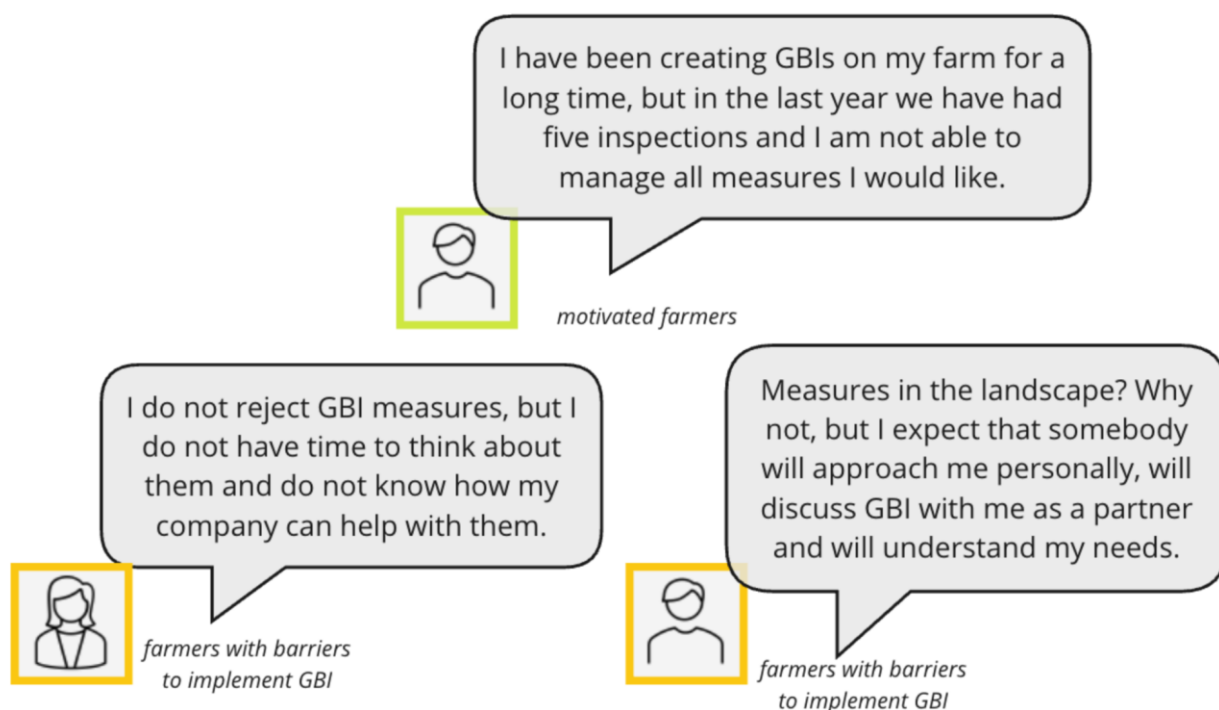
(25% of the sample) have positive attitudes towards KO, but at the same time they do not feel sufficiently informed about the possibilities of their implementation and clearly show an interest in learning more about them.

5) Informed supporters

(30% of the sample) have positive attitudes towards KO, consider themselves rather sufficiently informed about the possibilities of their implementation and show an interest in learning more about them.

Graphical abstract - statements illustrating the situation of the group of farmers motivated to implement GBIs and the group with barriers hindering adaptation

4. Kvalitativní výzkum motivací

V následujícím textu se budeme blíže zabývat těmito oblastmi:

- Nejdříve shrneme klíčové vstupní informace o významu motivací k realizaci KO, významu spolupráce mezi různými skupinami, problematice bariér a zjištění z mapování poradenského sektoru.
- Dále krátce představíme metody sběru a analýzy dat z první fáze výzkumu a následně se budeme soustředit na to, co znamenají získané výsledky.
- Výsledky jsou děleny do kapitol popisující kvalitativní část výzkumu a část kvantitativní. Na základě výsledků budou ve třetí fázi výzkumu připravena expertní doporučení.

Výsledky zahrnují:

- **motivační typologii zemědělců** – míra jejich ochoty KO realizovat
- popis hlavních bariér omezující ochotu KO zavádět a pobídek, které mohou jejich naopak podporovat
- data prokreslující současný stav spolupráce a tvorby KO:
 - **mapování stakeholderů:** skupiny zabývající se opatřeními v krajině a spolupracující se starosty, zemědělci nebo vlastníky půdy
 - stávající vzájemná interakce potažmo spolupráce těchto skupin a potenciál pro další rozvoj
- **výsledky mapování poradenského sektoru** - postoje zemědělských poradců k realizaci KO

Motivace k realizaci opatření v krajině

Motivaci k určitému chování¹ – v našem případě realizovat opatření v krajině – výzkumy často popisují jako výsledek vlivu postojů člověka vůči tomuto chování, jeho subjektivních norem (pocitovaný tlak např. ze strany společnosti nebo blízkých osob se chovat určitým způsobem) a vnímané kontroly nad uskutečněním chování (Meijer et al., 2015; Sereke et al., 2016 a další studie).

Předcházející výzkum z ČR (Meierová, Chvátalová 2022) dokládá větší komplexnost vzniku a vývoje motivací zemědělců, které jsou rovněž ovlivňovány předchozími zkušenostmi s KO, vlivem vztahů s dalšími skupinami, schopností překonávat různorodé bariéry, využívat pobídky, způsobem rozhodování v podniku, jeho vizí, obchodním modelem a způsobem nastavování či nenastavování cílů. Významnou roli může také hrát vnímání naplnění psychologických potřeb (např. dobrých vztahů a možnosti samostatně si rozhodovat) a zpracováním emocí z dopadů klimatické změny. Jednou z podstatných podmínek byla také odolnost podniků v kontextu výkyvů trhů a dalších změn potažmo finanční stabilita vnímaná zemědělci.

Motivace zemědělců v tomto výzkumu byly zachyceny jako relativně stabilní, ale ne neměnné: dokumentováno bylo několik podniků, které díky spolupráci s dalšími subjekty (např. poradci) a při splnění řady dalších podmínek dokázaly postupně zvýšit implementaci KO a opatření více integrovat do svých business modelů, tj. generovat díky KO také ekonomický přínos.

¹ Motivaci lze definovat jako intenci neboli záměr vykonat určité chování (Ajzen, 1991) nebo také jako psychologickou sílu, kterou je jedinec přitahován k realizaci určitého cíle (Heckhausen a Heckhausen, 2008).

S ohledem na tato zjištění a také z důvodu spuštění nové společné zemědělské politiky v roce 2023 se kvalitativní část studie zabývala dalším vývojem příběhu motivací zemědělců v MSK, především reakcí na nové výzvy včetně dotačního nastavení, a možnostmi, které by mohly posilovat motivace zemědělců spolupracovat na tvorbě KO s dalšími subjekty tak, aby to jimi samotnými bylo považováno za více přínosné než za další zátěž, která je na ně kladena společností a kontrolními orgány.

Metody kvalitativního výzkumu

Přehled uskutečněných rozhovorů s poradci, zemědělci a informace o účastnících kulatých stolů, které proběhly od září do prosince 2023, včetně metod sběru dat a jejich zpracování, je uveden v Tab. 1. Detailní informace o metodách práce jsou shrnuty níže. Výzkum navazoval na dříve proběhlé šetření mezi zemědělci provedené MSID, a.s. v roce 2021. Ve srovnání s původním plánem byl v analytické části zorganizován navíc pátý kulatý stůl a doplňující individuální schůzky pro získání informací o záměrech dalších aktérů (pojišťovna, firma zabývající se nákupem a prodejem parcel, další sdružení zabývající se ochranou přírody).

Metody mapování poradenského sektoru a výzkumných rozhovorů

Cílem mapování je získání většího přehledu o stavu zemědělského poradenského sektoru v kontextu jeho aktuálního a možného přispívání v oblasti adaptace na dopady KZ pomocí KO. Usilovali jsme o zodpovězení následujících otázek:

„V jaké míře se zemědělské poradci a poradkyně² působící na území MSK zabývají ve své činnosti problematikou dopadů KZ a adaptačních opatření v krajině?“

„Jaká je dle jejich zkušeností situace s implementací KO u zemědělců, se kterými spolupracují?“

² Dále je pro zemědělské poradkyně a poradce používán termín poradci nebo poradenský sektor.

„Jaký je stav poradenských kapacit pro řešení KO v kraji?“

Rovněž jsme orientačně ověřovali, zda by se poradci na téma adaptací na dopady KZ měli zájem se více zaměřit, za jakých podmínek a jaké časové kapacity by mohli případně věnovat.

Výběr vzorku komunikačních partnerů a partnerek pro mapování poradenského sektoru probíhal na základě dat z registru akreditovaných poradců MZe (n.d.), který byl aktuální k 1. červnu 2023. Z registru byli vybráni a následně osloveni poradci se sídlem a působností v MSK, celkem se jedná o 7 poradců (dvě ženy, pět mužů) s akreditací pro oblast zemědělství.

Poradce působící v oblasti lesnictví a jeden poradce specializující se na rostlinolékařství sídlící v MSK nebyli do vzorku zařazeni. Proběhlo šest hloubkových rozhovorů o délce trvání 45 – 100 min, přičemž pět rozhovorů bylo vedeno s akreditovanými poradci a jeden rozhovor s expertem bez akreditace od MZe, který se ovšem zemědělskému poradenství dlouhodobě věnuje a spolupracuje s jiným akreditovaným poradcem z výzkumného vzorku. Rozhovory byly polostrukturované, pro jejich vedení byla použita Osnova viz Příloha č. 1, která pokrývá hlavní témata mapování činnosti poradců v oblasti KO a dopadů KZ. Obdobně v Příloze č. 2 je k dispozici Osnova pro vedení rozhovorů se zemědělci.

Výběr komunikačních partnerů a partnerek pro hloubkové rozhovory a účast na kulatých stolech probíhal metodou sněhové koule. Stavěl na předchozích doporučeních poradců a také na výsledcích rozhovorů se zemědělci provedených v dřívějším období MSID a.s.

Metoda zpracování dat a postup analýzy

Pro analýzu dat byly využity techniky tzv. chápajícího rozhovoru podle Kaufmanna (2010) a zakotvené teorie (Strauss a Corbin, 1999; Corbin a Strauss, 2015) odrážející přístup sociální konstrukce reality. Při rozhovorech byl kladen důraz na empatickou reflexi situace konkrétního zemědělce či zemědělského poradce/poradkyně a

co nejvyšší možnou mírou pochopení jeho/její individuálních postojů, pocitů a potřeb. V případě analýzy poradenského sektoru nebylo sestavení komplexnějšího přehledu či dokonce teorie objasňující angažovanost či neangažovanost poradců pro vytváření KO (na to by bylo potřeba provést dedikovaný výzkum, ne mapování), ale získání základních dat týkajících se zemědělských poradců z MSK a lepší pochopení jejich pozice.

Vlastní analýza dat z rozhovorů probíhala zapisováním a následným tříděním klíčových témat z rozhovorů, ale také interpretací řečeného v kontextu předcházejících výzkumů. Data jsou anonymizovaná.

Tab. 1 Přehled etap kvalitativního výzkumu, metod získávání a zpracování dat

etapa výzkumu	skupina	metoda získání dat	metoda zpracování dat	počet komunikačních partnerů a partnerek
1. mapování poradenského sektoru (1. fáze)	poradci	hloubkové rozhovory	chápaní rozhovor (Kaufmann, 2010)	osloveni všichni se sídlem v MSK uskutečněno celkem 6 rozhovorů
2. analýza motivací zemědělců a bariér adaptace na dopady KZ v zemědělství v MSK (2. analytická část)	zemědělci	hloubkové polostrukturované rozhovory	zakotvená teorie (Strauss a Corbin, 1999; Corbin a Strauss, 2015)	5 rozhovorů
3. překonávání bariér a možnosti spolupráce (2. analytická část)	zemědělci místní akční skupiny ochranáři obce aktivní místní občané pojišťovna firma zabývající se prodejem parcel MSID	kulaté stoly	chápaní rozhovor (Kaufmann, 2010)	5 kulatých stolů s celkem 28 účastníky (původní odhad: 4 kulaté stoly a 8 - 16 účastníků) individuální schůzky

Výsledky kvalitativního výzkumu

Tato podkapitola představuje výsledky analýz rozhovorů se zemědělci a analýz kulatých stolů a dále výsledky mapování mezi zemědělskými poradci.³ Mezi nejdůležitější zjištění patří potvrzení motivační typologie zemědělců z dřívějšího výzkumu vymezující **skupinu motivovaných k realizaci, skupinu s bariérami KO vytvářet a skupinu odmítající KO.**

V kvalitativním šetření převládali zemědělci se vstřícným postojem ke KO, ale nedostatkem času, kapacit a / nebo finančních zdrojů nová opatření zavádět. Klíčová zjištění z analýz rozhovorů se zemědělci a kulatých stolů jsou zachycena na Obr. 2.

Obr. 2. Typologie motivací zemědělců k (ne)implementaci opatření v krajině

³ Výsledky rozhovorů se zemědělskými poradci jsou také shrnuty v dříve dodaném dokumentu „Fáze 1: Návrh způsobu řešení“

Škála motivací zemědělců k realizaci KO se v Moravskoslezském kraji pohybuje od velmi vysoké přes průměrnou až po nízkou. Příběhy jednotlivých zemědělců zachycují stoupající pocity nepochopení a frustrace ze zvyšujícího se počtu kontrol, místo snižování administrativní zátěže vnímají její další nárůst, a to i u rodinných farem. Přesto je řada podniků schopna zavádět vysoce náročná, inovativní opatření, ač je tento proces zpomalován vnějšími bariérami vč. snadné dostupnosti kofinancování. Detailní ukázky příběhů jsou uvedeny v Příloze č. 4 pro motivované zemědělce, Příloze č. 5 pro skupinu s bariérami a Příloze č. 6 pro zemědělce demotivované.s

Hlubkové rozhovory se zemědělci

Rozhovorů se celkem zúčastnilo pět komunikačních partnerů: **jeden demotivovaný zemědělec (o KO vůbec neuvažuje), dva s bariérami (některá KO považují za užitečná, ale zavádí je jen omezeně) a dva motivovaní farmáři (KO už dlouhodobě realizují)**. Škála motivací k realizaci opatření (MKO) variovala od velmi nízké až po velmi vysokou u komunikačních partnerů (včetně zemědělců účastnících se kulatých stolů), viz Obr. 2. Celkem čtyři z pěti komunikačních partnerů považují KO za prospěšná a v různé míře je zavádí nebo o zavádění uvažují.

Charakteristiky komunikačních partnerů a jejich podniků jsou shrnuty v Tab 2. Výměra zemědělských podniků se pohybovala od 100 do 1000 ha. Farmy se zabývaly jak rostlinnou, tak živočišnou produkcí. Počet analyzovaných interview nebyl navyšován z důvodu účasti dalších pěti zemědělců na kulatých stolech, kteří do velké míry potvrdzovali řadu zjištění z hlubkových rozhovorů. Zemědělci se v roce 2023 soustředili primárně na adaptaci na legislativní požadavky nové SZP, byli frustrovaní z četnosti kontrol (deklarovali nárůst) a ve většině případů z nefungujícího systému AMS, a to bez ohledu na velikost podniku. Ve srovnání s předchozím programovým obdobím vzrostl počet kontrol také u menších farmářů natolik, že

nechápu jejich účel: z žádné kontroly v minulých letech stoupl počet až na pět za sezonu (Z2, 3, 4). Všichni komunikační partneři zápasí s časem: pokud opatření v krajině negeneruje zisky odpovídající příjmům z plodin (což byl případ motivovaného Z2, který odmítl účast v dotačním titulu agrolesnictví kvůli vysoké míře byrokracie), řeší zemědělci nejdříve provoz, nutné kontroly a k přípravě a realizaci KO se dostávají, až mají kapacitu.

- Komunikační partner Z2 z důvodu své vytíženosti odkládá realizaci tůní. Snažil se získat pomoc s přípravou projektu na pobočce AOPK, kde mu nicméně nepomohli, přestože pochválili dobrý nápad. Agrolesnický systém si realizuje sám, bez dotací, dle vlastního uvážení - představa, že ho někdo ho kontroluje a penalizuje kvůli měnícím se dotačním podmínkám i za opatření určené na pomoc přírodě, mu je vysoce nepříjemná.
- Podobně zemědělec s bariérami Z4 čeká na zpracování komplexních pozemkových úprav, tj. vstup jiné organizace, která by mu s opatřeními mohla pomoci. Rovněž není spokojený s novými změnami v SZP: „*Je to první rok, co mě zemědělství nebaví.*”
- Z5 rozváděl své úvahy o tom, jak zachránit zarůstající krajinotvorný sad. Nebyl si jistý, zda kvůli omezeným časovým kapacitám zajistí vhodnou péči nebo finance na realizaci managementu. Běžná provozní činnost podniku, ve kterém je zaměstnán, a který neintegroval některé z KO do svého obchodního modelu, má přednost. Považuje nicméně za úspěch, že sad by alespoň neměl být vykácen. Kromě sadu se Z5 zabývá ochranou ptačích druhů při zemědělském hospodaření v podniku - pokud tyto aktivity dokáže skloubit se svými pracovními aktivitami a přesvědčit traktoristy, aby objížděli hnízda, vedení mu v jeho iniciativě nebrání. Nepovažuje se ovšem za typického zemědělce.

- Vysokou úroveň integrace KO do podnikatelského modelu své farmy dosáhl komunikační partner Z3 - jeho cesta ke KO začínala v mládí, byla spojená s praktikováním myslivosti a dalším vzděláváním v dané oblasti. Specializuje se na agrolesnické systémy. Uvádí velmi zajímavou interakci se svým známým Z4, který agrolesnické systémy odmítá. Zatímco Z3 má přímé pozitivní zkušenosti se zaváděním agrolesnictví, Z4 pozoroval u výsadeb lesních dřevin na orné půdě sníženou kvalitu dřeva, a nepovažuje je proto za vhodné.

Souhrn hloubkových rozhovorů se zemědělci – příběh skupiny motivovaných

Následující text představuje společné charakteristiky motivovaných zemědělců z MSK, které mohou pomoci vyššímu pochopení jejich situace.

- Motivovaní vykazují dlouhodobý zájem o krajinu a procesy v ní: sledují například vzácnější druhy živočichů a rostlin, zadržování vody a pestrost krajinné mozaiky
- Vnímají stávající problémy na úrovni krajiny, například vyšší míra vysychání, ohrožení populací dřívě běžných druhů, tlak expanzivních druhů
- KO považují za vhodný nástroj k řešení části problémů, nesoustředí se pouze na přizpůsobení agrotechických operací a/nebo technického vybavení farmy novým podmínkám hospodaření
- Zkušenosti s KO si vytvářeli dlouhodobě v průběhu let a hodnotí je jako pozitivní
- Obchodní modely farem jsou přizpůsobené zavádění opatření v krajině, kteří si zemědělci zvolili s ohledem na specifické podmínky a své preference
- Farmy motivovaných vykazují diverzifikovanější zdroje příjmů (typicky další podnikatelské aktivity nesouvisející s provovýrobou)
- Na motivovaných se dle jejich vyjádření v posledním roce (2023) podepisuje zvýšená zátěž a nově vznikající bariéry: vyšší počet kontrol a zvýšení administrativních nároků (např. neefektivně fungující AMS systém), které pocitují, snižuje množství času, které mohou věnovat nadstavbovým projektům včetně KO, ale také nepříznivě působí na potřebu autonomie.
- U motivovaných převládá proaktivní přístup a zaměření na řešení problémů nad frustrací ze špatného nastavení dotací. U komunikačních partnerů, kteří se účastnili rozhovorů, nebyl patrný smutek, ač v některých momentech bylo jasné rozhořčení nad nelogičností a nesprávností nastavení pravidel hospodaření.
- Sami motivovaní působí spíše jako zdroj informací pro další zemědělce, kteří mají o jejich rady a zkušenosti zájem, než potenciální příjemci základních informací o opatření v krajině (což potvrzují také zjištění z kvantitativního výzkumu). Nicméně i skupina motivovaných zmiňuje specifické problémy, zejména související s biodiverzitou a stavem populací organismů, u kterých si nejsou jisti, jak k nim přistupovat, a řešení s různou intenzitou hledají.
- problematické je vysoké vytížení motivovaných: čas a dostupné finance jsou základními bariérami ovlivňující zavádění dalších KO.

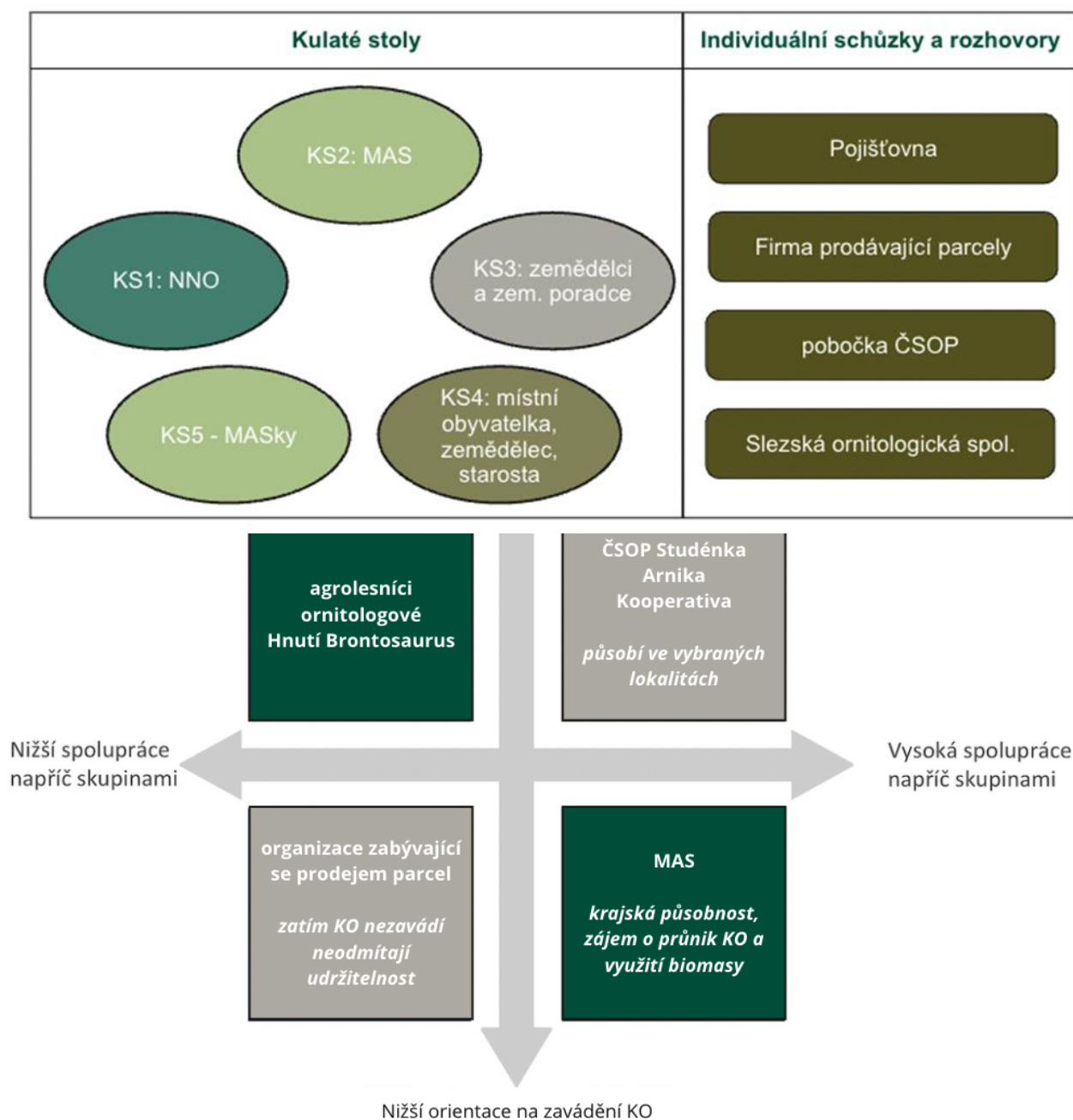
Tab. 2. Charakteristiky komunikačních partnerů z hloubkových rozhovorů a jejich podniků

komunikační partner	Charakteristiky zemědělce	Charakteristiky podniku	Výměra farmy	Ekol. zemědělství	AEKO	Míra zavádění KO	Skupina motivační typologie
Z1 "Skeptický"	muž, 40 - 50 let, agronom, VŠ vzdělání. 17 let zaměstnaný v daném podniku.	120 - 140 zaměstnanců (celá firma na 2 střediscích), z toho 30 lidí zemědělství na jejich středisku. Dvě střediska, zaměření na chov dojnic (zhruba 2140 ks vč. jalovic) tj. produkci mléka, dále prodej krmiv a potřeb pro zemědělskou činnost. Vlastní 20 - 30 % půdy.	1380 ha	ne	ne	nízká	demotivovaný
Z2 "Nezávislý, využívající příležitosti"	muž, 40 - 50 let, vlastník rodinné farmy	Rodinná farma, rostlinná i živočišná produkce - orná půda a louky, 140 ks masný skot, koně. Ekologické zemědělství.	95 ha	ano	ano	rozsáhlá	motivovaný
Z3 "Inovátor, biodiverzita"	muž, 40 - 50 let, zemědělec a podnikatel, VŠ vzdělání (lesnictví)	Rodinná farma, rostlinná i živočišná produkce (pšenice, kukuřice, mák, česnek, brambory, dýně, ovoce - agrolesnické systémy).	35 ha (vlastní) + 80 ha (obhospodařované)	ne	ano	rozsáhlá	motivovaný

komunikační partner	Charakteristiky zemědělce	Charakteristiky podniku	Výměra farmy	Ekol. zemědělství	AEKO	Míra zavádění KO	Skupina motivační typologie
Z4 "Půda je prioritá"	muž, 50 - 60 let, zemědělec	Rodinná farma s 20 zaměstnanci a s rozsáhlými pozemky. Rostlinná i živočišná produkce: orná půda a louky, 600 VDJ masný skot, dále koně. AEKO pouze některé tituly (biopásy).	1200 ha + 50 ha lesa	ne	ano	střední	s bariérami
Z5 "S bariérami"	muž, 30 - 40 let, VŠ zemědělského směru, zastává roli předsedy, v zemědělství 12 let	Podnik obhospodařující cca 700 ha půdy v podhorské oblasti, z toho 250 ha orné půdy. Chov jalovic. Podnik prošel nedávnou transformací obchodního modelu. Bez AEKO a nadstavbových ekoschémat kvůli oblasti mimo nitrátovou směrnici.	700 ha	ne	ne	střední	s bariérami

Analýzy kulatých stolů a individuálních schůzek

Přehled proběhlých pěti kulatých stolů a doplňujících schůzek a rozhovorů a navazující kategorizace stakeholderů ilustruje Obr. 3. Celkový počet účastníků kulatých stolů byl 28, další čtyři lidé se zúčastnili individuálních schůzek a rozhovorů.

Obr. 3. Přehled kulatých stolů a individuálních schůzek se stakeholdery, na kterou navazuje kategorizace stakeholderů dle jejich orientace na praktickou realizaci KO a dle míry spolupráce s dalšími skupinami v dané oblasti.

Souhrny kulatých stolů

1. **NNO Arnika** – pohled ochránců přírody na překonávání bariér a možnosti spolupráce v oblasti adaptačních opatření v krajině. 3 účastníci (starosta, se kterým Arnika spolupracuje, nemohl dorazit).

Zaměření činnosti a lokalizace: sdružení dlouhodobě působí v regionu Poodří, zabývá se opatřeními pro podporu biodiverzity, mj. sází původní druhy dřevin ve volné krajině a to také v rámci projektu LIFE Osmoderma.

Zkušenosti s realizací KO: značné a dlouhodobé

Spolupráce: Arnika při některých realizacích kooperuje s ČSOP (Českým svazem ochránců přírody) – záměrem je podporovat starosty a další skupiny v rámci přípravy žádostí kupříkladu PPK od AOPK. Spolupracují v regionu Poodří a okolí rovněž se starosty, některými zemědělci (menší podniky a vlastníci pozemků), místními občany a AOPK. Stěžejní je pro Arniku spolupráce se starosty a vlastníky pozemků.

MSID: Mají zájem o spolupráci s MSID, hlavní bariérou jsou aktuálně jejich limitované kapacity. Aktivitám, které pro ně nemají jasný konkrétní přínos v krátkodobějším časovém horizontu, nemohou věnovat víc času.

KÚ MSK: S krajem Arnika neřeší žádný projekt, stáli by o vyšší podporu - například kofinancování národních projektů a také LIFE.

Bariéry: časová kapacita Arniky i starostů, administrativní náročnost projektů.
V MSK je působení ve vymezené oblasti (Poodří), aktuálně nemají kapacity působit v celém kraji a zabývat se všemi typy KO, či působit v oblasti zemědělského poradenství s důvěryhodností zemědělských poradců.

2. **Setkání se zástupci MAS Opavsko** – potvrzen zájem o spolupráci s MSID, diskutovány bariéry a témata na průsečíku krajiny a energetiky, která by mohla být nosná pro společný projekt. Celkem 7 účastníků.

Zaměření a lokalizace: MAS má značné zkušenosti s prací s místními aktéry (zejména starostové, aktivní místní občané). Primárně se věnují rozvoji venkova.

Zkušenosti s realizací KO: MAS se na realizaci KO nezaměřují přímo, ač administrují některé z dotačních programů PRV.

- **Podpora výsadby stromů v krajině probíhá u MAS Opavsko díky bodovému zvýhodnění účastníků z řad zemědělců žádajících dotace na techniku (dostanou body navíc pokud se zaváží vysadit za každých 100 000 Kč dotace 10 stromů.**

Spolupráce: starostové, příspěvkové organizace, místní podnikatelé vč. zemědělců, spolky a další organizace vč. knihoven a IZS.

MSID: aktivní zájem o spolupráci vč. poradenství zabývající se modrozelenou infrastrukturou, climate proofing. **Hlavní zájem MAS je o projekty využití lokální biomasy a zvyšování odbytu regionálních potravin organizacemi kraje.**

Kraj: Stupeň spolupráce s krajem je značně omezený, což organizace MAS považuje za nežádoucí.

Bariéry: k kapacitě MAS se soustředí do projektů komunitní energetiky a zateplování, bylo by možné hledat průsečík zájmů v oblasti adaptačních opatření v rámci budoucích projektů

3. **Kulatý stůl se čtyřmi zemědělci a zemědělským poradcem** – ověřeny potřeby účastníků, bariéry a možnosti spolupráce. Celkem 7 účastníků.

Zaměření a lokalizace: čtyři účastníci z řad vedení zemědělských podniků od 170 do 2500 ha hospodařící na různých místech kraje, zemědělský poradce zabývající se oblastí jednotných žádostí a kontrol s pozitivním postojem ke krajinotvorným opatřením, která nicméně zatím nezavádí.

Zkušenosti s realizací KO: liší se mezi účastníky. Pouze zemědělec U-Z1 disponuje rozsáhlými zkušenostmi s KO, ostatní tři zemědělci KO vytvářeli jen minimálně a nebyli si jisti, zda jejich podniky mohou přispět k adaptaci krajiny na dopady klimatické změny potažmo zlepšení stavu přírody a krajiny.

Spolupráce: účastníci z řad zemědělců spolupracují se zemědělským poradcem P1, který je v kontaktu se zemědělskými a dalšími organizacemi a poradci. U-Z2, Z3 a Z4 nebyl prokázán přímý kontakt s organizacemi zabývajícími se tvorbou KO nebo ochranou přírody.

MSID: Zemědělský poradce a min. dva zemědělci mají zájem o konkrétní poradenství a pomoc v oblasti opatření v krajině. Budou čekat na kontaktování ze strany MSID.

- Účastník U-Z1 (skupiny motivovaných, už realizuje agrolesnictví)

potvrdil výrazný zájem o informace, které by pro něj byly užitečné. Při své praxi řeší různé situace týkající se výskytu chráněných druhů a váhá, která opatření by v budoucnu mohl použít. Na jeho žádost mu byla zaslána rešerše na téma srovnání ekologického a konvenčního zemědělství na biodiverzitu, kterou velmi kladně hodnotil a potvrdil, že je otevřený k další spolupráci v oblasti KO.

- Další účastníci (U-Z2, Z3 a Z4) se staví ke KO relativně pozitivně, ač je zatím nezavádí, a potřebovali by vysvětlit konkrétní přínosy a způsob, jak je bezbolestně zařadit do svého podnikání. Zásadní je pro ně také získání větší jistoty, že tyto aktivity by skutečně pomohly přírodě (výsledek by musel být dostatečně hmatatelný).
- Účastníci si dokáží představit, že jim někdo pomůže s lepší implementací povinných a nadstandardních ekoschémát (při respektování jejich situace a hlavního rozhodovacího práva na to, co se svými pozemky budou dělat) tak, že budou více podporovat dobré fungování krajiny a ochranu druhů. Představují si osobní kontakt, partnerský přístup, podložené informace, jelikož ekonomická výhodnost má pro ně velký význam a nemohou riskovat ohrožení finanční stability svých podniků.

Kraj: velmi nízký kontakt, dokáží si představit opatření, kterým by je kraj podpořil, ale **nemělo by to znamenat žádnou administrativu navíc**

Bariéry: vytíženost všech zúčastněných, znechucení z nestability výkupních cen, zvýšenou administrativní zátěží nové SZP a kontrolami, nejasnosti ohledně proplácení dotací.

4. Kulatý stůl s aktivní místní občankou, zemědělcem a starostou (okr. Fulnek) – plánování vhodného KO na spojnici dvou obcí, vč. financování z dotací. Celkem 4 účastníci.

Místní ekologický zemědělec: sám se KO aktivně nezabývá, nicméně přátelská výzva od místní občanky k obnovení aleje na spojnici vesnic, které se nachází na jeho pozemcích, mu přišla zajímavá

Starosta ze sousední větší obce – řada problémů s lokálními přívalovými srážkami, má zpracovanou 300 stranovou studii opatření. KO považuje za přínosná a po malých částech je realizuje, avšak poukazuje, že není v silách jedince znát celý rozsáhlý dokument a vyřešit všechny problémy - zejména s ohledem na to, kolik dalších úkolů má jako starosta. Situace mu byla nepříjemná, protože neviděl možnost, jak problémy uspokojivě vyřešit.

- starosta po setkání projevil zájem o organizaci podobných kulatých stolů v jeho obci (předběžný cíl – aby nějaký aktivní místní občan převzal koordinaci některého z potřebných opatření)

Pro spuštění této spolupráce byl potřebný iniciátor (někdo, koho místní občanka znala), který dokázal dodat potřebnou podporu a informace, jak postupovat – sama s opatřením váhala roky

Výsledek: navržené KO bylo odsouhlaseno vlastníkem a nyní je jeho realizace v procesu přípravy - shánění dotací, koordinace mezi místními. Předpoklad výsadby na podzim 2024.

5. Navazující kulatý stůl s MAS Opavsko a Jablunkovsko – diskuze nad konkrétnějším zaměřením projektů posilujících realizaci modrozelené infrastruktury. Celkem 7 účastníků.

pro dosažení efektivní spolupráce MSID nabídlo konkrétní poradenské oblasti, které pro MAS dokáže zajistit už nyní. MAS nicméně nereagovali konkrétní obcí, která by poradenství potřebovala (možný „vyčkávací“ přístup, jak se věc vyvíjí)

probíraná témata zahrnovala kromě možností zlepšení environmentálních dopadů projektů kraje a obnovy MZ infrastruktury také shrnutí dosavadních výsledků výzkumu v oblasti ochoty zemědělců realizovat KO, nicméně MAS se k deklarované ochotě části zemědělců stavělo spíše skepticky (v mnoha případech MAS sledovali poškození životního prostředí ze stran některých zemědělců a je možné, že byla podlomena důvěra v jejich dobré intence).

Bariéry: bez aktivní účasti MSID je nízké pravděpodobnost, že se budou věnovat KO, primárně je vytěžují současné aktivity (KO očekávají spíše od jiných aktérů). Postoj k větším zemědělcům je skeptický, nepovažují je za důvěryhodnou skupinu.

Souhrn individuálních schůzek a rozhovorů

1. Pojišťovna Kooperativa

- **Zaměření a oblast působnosti:** Oddělení zaměřené na prevenci vzniku škod a CSD vypracovalo prevenční program pro zvýšení odolnosti krajiny. S pomocí odborníků byl vytvořen seznam obcí ohrožených bleskovými povodněmi, zahrnující i 8 obcí v MSK. Po domluvě jsou schopni obcím v prioritním území poskytnout pomoc při zpracování studií nezbytných opatření v krajině a také při uskutečňování opatření na místní úrovni.

- **Klíčová role starosty:** V rámci své činnosti zdůrazňují důležitou roli starosty v procesu prevence a reakce na přírodní katastrofy.
- **Orientace na obec:** Jejich hlavním cílem je pomáhat obcím, ačkoli v době provedení rozhovoru neměli ještě vytvořenou konkrétní implementaci opatření v krajině – vše bylo ve fázi domluv.
- **Nejsou zaměřeni na poradenství pro zemědělce:** hlavním záměrem je KO budovat po přímé lince, neorientují se na postupnou transformaci způsobu zemědělského hospodaření ani na poradenství pro zemědělce, jejich primárním zájmem je poskytnout podporu obcím.
- **Spolupráce s MSID:** Vyjádřili zájem o vzájemně prospěšnou spolupráci s MSID.

2. Komerční firma specializující se na přeprodávání pozemků

- **Nezabývají se adaptačními opatřeními:** Aktuálně se nevěnují adaptacím v krajině, avšak vnímají význam krajinného plánování a adaptací. Vidí potenciál ve spolupráci s organizacemi zabývajícími se krajinným plánováním a jsou otevřeni zvažování aktivit, které by mohly podporovat implementaci KO.
- **Zajištění informací pro starosty:** V rámci svých aktivit by byli (zatím teoreticky) schopni poskytovat informace o nabízených pozemcích pro starosty, například prostřednictvím své databáze pozemků.
- **Motivace k účasti:** o možnost zapojení do adaptace krajiny pomocí KO by uvažovali, zejména v kontextu zlepšení možností prodeje parcel a případně vykazování povinného reportingu ESG, ale také pro dobrý pocit, že se angažují v aktivitách užitečných pro přírodu.
- **Potenciál pro opatření v krajině:** spolupráce s firmami zabývajícími se prodejem parcel může být perspektivní:
 - zejména pokud jde o zlepšení dostupnosti pozemků pro zemědělce a obce, které k nim nemají přístup z jiných zdrojů
 - nastolení komunikace s firmami z tohoto sektoru může přinést další pozitivní efekty, například zvýšení jejich znalostí o významu KO a modrozelené infrastruktury i v rámci projektů v intravilánu (jedná se ovšem o “vzdálené” příležitosti, které nemusí být snadné dostat do praxe)

Přehled podmínek ovlivňující úspěšné překonávání bariér

U skupin zabývajících se KO, ale také v případě skupin a osob pozitivně nakloněným možné realizaci, figurují časové kapacity a vnímání KO na vrchních příčkách řebříčku okolností ovlivňujících překonávání bariér.

Řada stakeholderů sice považuje KO za důležitá (zem. poradci, MAS, místní ornitologové, někteří zemědělci) avšak příprava KO je odkládána, dokud nejsou splněny vhodné podmínky, které z něj učiní dostatečně vysokou prioritu.

Těmito podmínkami jsou například:

- existence spouštěče – např. blesková povodeň s dostatečně silným negativním efektem (hloubkové rozhovory Z1), interference odborníka z vnějšku (KS 4)
- u zemědělců přátelsky nakloněných KO – období, kdy mají časovou kapacitu a ví, jak zajistit finanční prostředky pro realizaci KO, které jsou dostupné a nekomplikují jim jejich běžný provoz
- potvrzeny případy, kdy KO se „zadrhává“ ve fázi vymýšlení, není to kvůli nevěli ke KO nebo jejich realizaci, ale kvůli komplikovanosti tvorby
- snadnost získání financí pro KO
- snadnost integrace opatření do běžného fungování podniku a v neposlední řadě znalosti, jak integraci KO vůbec provést, s ohledem na finanční stabilitu podnikání

Výsledky mapování poradenského sektoru

Základní informace o respondentech a hlavní zjištění jsou shrnuta v Příloze 3. Z celkem šesti odborníků zabývajících se poradenstvím, se kterými byly provedeny rozhovory, se tři poradenství věnují na plný úvazek (pod zkratkami P1, 2 a 5, následně označováni jako „aktivní poradci“), ovšem další tři odborníci pouze

okrajově (P3, 4 a 6)⁴. V roce 2023 se aktivní poradci (a dle jejich vyjádření i zemědělci) adaptují zejména na novou SZP, až poté řeší další problémy včetně adaptace na dopady KZ.

⁴ Hlavním důvodem působení v jiném oboru než je poradenství je u P3, 4 a 6 byrokracie a změna původně příznivěji nastavených dotačních podpor pro činnost poradců, která nyní dle jejich vyjádření nefunguje.

Problémy v krajině, které zemědělství může výrazněji ovlivňovat⁵, jsou vnímány jako prioritní všemi poradci s výjimkou P2, který je považuje za výsledek dopadů KZ a jsou dle jeho názoru zemědělstvím hůře ovlivnitelné.

Poradci s výjimkou P2 mají řadu informací o KO a na obecné úrovni jsou seznámeni s jejich benefity, hodnotí je pozitivně. Nicméně zatím nemají větší praktické zkušenosti s přípravou a realizací KO projektů se zemědělci. Toto jsme identifikovali jako jednu z významných bariér zapojení poradenského sektoru do zavádění KO v zemědělské krajině.

Co se týče aktivních poradců, dva ze tří z nich (P1, P5) považují téma KO za důležité, uvažovali by nad možnostmi větší spolupráce s odborníkem z MSID či z kraje v případě, že by pro zapojení byly vhodné podmínky:

- potřebují zdroj kvalitních informací o KO a také způsobech, jak je předávat zemědělcům v běžném pracovním životě
- tato aktivita by je neměla nadměrně pracovním zatěžovat
- jejich zapojení, pokud by bylo časově náročnější, by mohlo být vhodnou formou kompenzováno
- P1 vidí možnost spolupracovat s externím expertem pro KO např. z kraje či MSID, který by předával zemědělcům, se kterými P2 spolupracuje, na vyžádání informace a pomáhal jim se zaváděním KO. P1 poukázal na možnou organizaci vzdělávací akce pro zemědělce, se kterými spolupracuje
- P5 vidí možnost poněkud užší spolupráce s odborníkem na KO nebo stážistou, kterého by přibral na své pochůzky, kde by doplňoval informace o KO přímo v terénu u farmářů.

Poradci, kteří mají pozitivní postoj ke KO, nezmiňují žádnou současnou spolupráci s KÚ

⁵ Poradci jmenovali především erozi a ochranu půdy, sucho, dále členění krajiny krajinnými strukturami a problematiku biodiverzity (hmyz, ptáci a další živočichové z krajiny mizející).

MSK v této oblasti. V budoucnu by se jí v případě příznivých podmínek nebránili. Dle mínění části poradců záleží především na kraji samotném, nakolik chce dobrovolnými nástroji podporovat poradenství v oblasti tvorby krajiny, respektive to, aby poradci byli v této oblasti více angažováni.

Je důležité interpretovat tyto informace v kontextu, tj. poradci v průběhu rozhovorů začali bez předchozí přípravy více přemýšlet nad možnostmi, jak integrovat KO do své pracovní činnosti, přičemž možností může být mnohem více, než je zmíněno výše, zmiňované možnosti nemusí být realizovatelné apod.

Klíčová zjištění z mapování poradenského sektoru

Až na výjimky považují poradci sídlící v MSK problémy v krajině za důležité, především erozi půdy, ale také vysychání a nedostatek ploch pro podporu biodiverzity.

Znalosti většiny poradců (pěti z celkem šesti) v oblasti klimatické změny jsou na velmi dobré úrovni.

Bariéra: Poradci mají řadu informací o KO a na obecné úrovni jsou seznámeni s jejich benefity, nicméně příliš nedisponují většími praktickými zkušenostmi s přípravou a realizací KO projektů se zemědělci.

Bariéra: Poradci nemají kapacitu se řešením problémů potažmo praktickému zavádění KO blíže věnovat (rozličné důvody), ačkoli někteří zemědělci v této oblasti hledají radu.

Četnost dotazů od zemědělců týkající se KO není dle poradců vysoká, nicméně zájem z jejich řad je potvrzený.

V MSK není demonstrační farma, která by sloužila k šíření příkladů dobré praxe týkající se KO.

Působí zde nicméně podniky, které mají KO realizace, a to poměrně rozsáhlé.

5. Kvantitativní průzkum motivací, bariér a příležitostí zemědělců v Moravskoslezském kraji

Úvod kvantitativní části průzkumu

V této části zprávy se zaměřujeme na popis přípravy, sběru dat, výsledků, jejich analýzy a interpretace kvantitativního šetření zemědělských subjektů operujících v Moravskoslezském kraji, který probíhal několik měsíců od června 2023.

Nejprve přitom představíme cíle a zadání průzkumu, jeho využitou metodologii a vstupy v podobě předvýzkumu. Popíšeme rovněž výzkumnou populaci a vzorek průzkumu, výzkumný nástroj a jeho členění a povahu získaných dat.

V interpretační části navážeme představením popisných a pokročilých statistik, shrnutím souvisejících textových vstupů a kapitulu zakončíme celkovým shrnutím průzkumu.

Na tento dokument přímo navazuje dokument návrhové části studie s deseti souvisejícími body, ve kterých se věnujeme pokročilejší cílené interpretaci dat a na ní navázaných doporučení.

Hlavní výsledky průzkumu a interpretace z návrhové části následně promítáme do stručných závěrů v dokumentu manažerského shrnutí.

Cíle a fáze průzkumu

Hlavní cíle a vymezení předmětu průzkumu

Hlavním záměrem kvantitativního průzkumu bylo navázat na kvalitativní část studie a rozšířit ji získáním rozsáhlejších informací, které se týkají:

postojů **klíčových osob** v zemědělských subjektech Moravskoslezského kraje ke krajinným opatřením,

specificky pak postojů spojených s **motivacemi, bariérami a příležitostmi** pro zavádění nových krajinných opatření na jejichž základě je možné zemědělské subjekty segmentovat,

poptávky po **poradenství a dalších službách** týkajících se rozvoje krajinných opatření, které by mohl iniciovat Krajský úřad Moravskoslezského kraje, MSID, a.s. nebo jiný subjekt.

Průzkum zaměřený na téma krajinných opatření přinesl podrobný pohled do skupiny zemědělců a zemědělských podniků, kteří se o toto téma více zajímají. **Dobrovolná a anonymní účast v průzkumu vedla k tomu, že výsledky upozorňují převážně na preference té části zemědělské veřejnosti Moravskoslezského kraje, která má k tématu krajinných prvků již silnější vztah.** Výsledky tak dobře poukazují na přímo dosažitelný potenciál rozvoje krajinných opatření (KO) ve spolupráci s oslovenými subjekty.

S ohledem na právně neustálenou a kontextuálně se proměňující terminologii spojenou s předmětem průzkumu jsme pro účely dotazování definovali význam klíčového spojení „**krajinná opatření**“. Pod tímto označení v rámci této zprávy i celého průzkumu tedy míníme výhradně výčet následujících prvků: **úhor, ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků, biopás, zatravnění, mokřad, sad nebo agrolesnictví, výsadba**

Popis průběhu průzkumu na základě zadání objednatele

Pro zjištění podrobnějších informací a souvislostí byl do výzkumné zakázky zahrnut i kvantitativní průzkum na vzorku aktérů, kteří aktuálně a přímo ovlivňujících rozhodnutí o implementaci adaptačních opatření vůči změně klimatu v zemědělských subjektech operujících na území Moravskoslezského kraje. Samotná **realizace průzkumu byla rozvržena do čtyř návazných fází**, jejichž postup byl průběžně projednáván se zadavatelem. V úvodní fázi trvající do června 2023 byla připravena metodologie výzkumu, provedena rešerše existující odborné literatury, vyhledání dostupných kontaktů na respondenty a rešerše existujících zaznamenaných relevantních postojů zkoumané populace.

V rámci navazující fáze trvající do srpna 2023 byla na základě výše zmíněných vstupů vytvořena základní verze výzkumného dotazníku, dotazník byl konzultován se zástupci MSID, a. s. a zástupci

stromů a keřů ve volné krajině, plochy pro ochranu čejky, rybník, tůň, polder, průleh nebo zasakovací příkop, odstranění meliorace.

Tento výčet vychází z aktuálních dotačních schémat pokrývajících krajinná opatření a odborných konzultací dotazníku s relevantními aktéry v této oblasti.

Pro udržení konzistence dotazování a výsledků průzkumu jsme se zároveň rozhodli nezaměřit průzkum na některá specifická opatření, například nektarodárné pásy či osevní postupy. Postoje k opatřením, které nejsou v průzkumu zastoupené, tak nelze z našich výsledků dovodit.

Samotný termín „*krajinná opatření*“ byl pro dotazníkové šetření zvolen po rozsáhlejší diskuzi, která zohledňovala výhody a nevýhody využití jemu blízkých termínů, jako jsou krajinotvorná opatření, opatření v krajině a podobně. V některých otázkách se objevuje i spojení krajinný prvek, což je termín s užším vymezením.

Krajského úřadu Moravskoslezského kraje a následně byl testován prostřednictvím dílčího vzorku respondentů. Na základě těchto kroků pak byly provedeny dodatečné úpravy dotazníku.

Třetí fází výzkumu byl samotný sběr dat realizovaný ve zbývajících částech roku 2023 a zahrnoval pilotní testování dotazníku, distribuci výzkumného nástroje Moravskoslezským krajem i dalšími subjekty a průběžnou primární kontrolu a interpretaci dat.

V závěrečné čtvrté fázi výzkumu byla získaná data kontrolována, analyzována a vytvořeny výstupy zahrnující statistickou interpretaci dat, včetně faktorových analýz, segmentace. Byla připravena výzkumná zpráva, návrhová část a manažerské shrnutí s hlavními sděleními průzkumu pro zadavatele.

Metodologie

V následující části podrobněji popisujeme jednotlivé kroky a etapy, které vedly k vytvoření výzkumného nástroje, získání datového souboru a následné interpretaci dat. Zcela prvním krokem byl předvýzkum zahrnující rešerši odborné literatury i existujících výzkumů. Navazovalo specifikování výzkumné populace a výzkumného

vzorku a tvorba výzkumného nástroje včetně jeho detailní konzultace a pilotování. V této části zprávy zároveň představujeme i metodologické postupy využití pro analýzu dat, tedy především pro vytvoření faktorů, škál, srovnávací analýzy, regresní analýzy a segmentaci respondentů.

Předvýzkum

Sběr předběžných dat je součástí průzkumu nezbytnou pro ukotvení výchozích stanovisek a předpokladů o daném tématu. V rámci předvýzkumu jsme vycházeli primárně se sociálně-psychologické odborné literatury, výzkumů veřejného mínění orientovaných na dané

téma (především Centra pro výzkum veřejného mínění a Eurobarometer) a specificky pak dvou předchozích průzkumů orientovaných na preference zemědělců v Moravskoslezském kraji, které mají v kontextu daného výzkumu vysokou relevanci.

Dotazník Asociace soukromého zemědělství

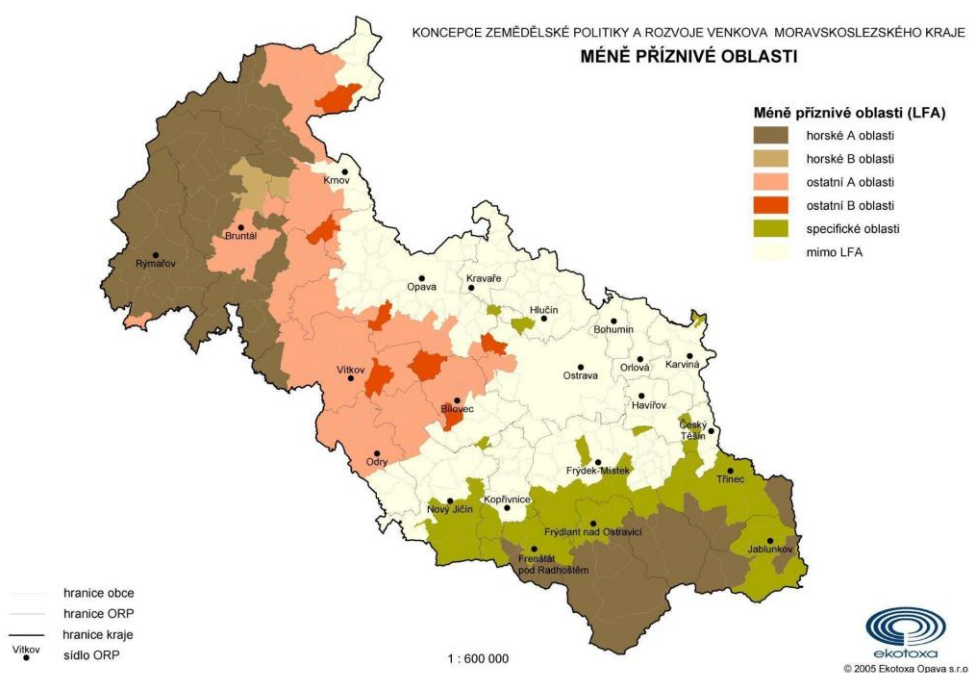
Asociace soukromého zemědělství uskutečnila v roce 2023 online dotazování mezi svými členy ve všech regionech České republiky, které bylo zaměřené na jejich praktické nakládání s krajinnými prvky. Jejich výčet pro účely výzkumu byl: mez, terasa, travnatá údolnice, skupina dřevin, stromořadí, solitérní dřevina, příkop, mokřad, skalka. Dotazník obsahoval 22 otázek a vyžadoval zhruba dvacetiminutové zapojení. Dotazník se zaměřil na přínosy prvků, evidenci prvků v LPIS, překážky pro jejich budování a způsoby zmírnění těchto překážek, včetně finančních.

Dotazování MSID, a. s.

MSID, a.s. provedl v roce 2021 průzkum zaměřený na preference zemědělských podniků v Moravskoslezském kraji. V osmi podoblastech kraje bylo vybráno vždy 10 subjektů s největší mírou čerpáním dotací v roce 2020, kteří zároveň reprezentují zhruba 60 % obhospodařované zemědělské půdy. Celkem 5 respondentů bylo kontaktováno osobně a dále byly získány 4 odpovědi na elektronický dotazník. Dotazování se zaměřilo na percepce problémů, orientaci v adaptačních opatřeních na změnu klimatu a zájem o informace.

Charakter zemědělství v Moravskoslezském kraji

V Moravskoslezském kraji se nachází úrodné nížinné oblasti s intenzivní zemědělskou produkcí i oblasti vhodné výhradně k extenzivnímu zemědělství. Pro Moravskoslezský kraj je v posledním období typické pěstování řepky, brambor především na Opavsku a Novojičínsku a pšenice. Slezská nížina spadá do řepařské oblasti, v horských a podhorských oblastech jsou obvyklejší pícniny či len. Pěstování léčivých bylin a intenzivní chov prasat a skotu je typický pro Opavsko. Chov ovcí v horských oblastech kraje postupně slábnou, obdobně jako chov vodní drůbeže a ryb na rybnících (ČSÚ, 2022, Mališ, 2023). Zastoupení zemědělsky méně příznivých oblastí v Moravskoslezském kraji je ilustrováno na mapě níže.

zdroj: Ekotoxa, s.r.o., 2006

Tvorba vzorku a zapojení respondentů

Záměrem průzkumu bylo zajistit vzorek relevantních zástupců zemědělsky hospodařících subjektů z Moravskoslezského kraje. Jelikož jsme po konzultaci se zadavatelem zvolili způsob oslovování a komunikace s respondenty založený na jejich dobrovolnosti a anonymitě při odpovídání otázek dotazníku, nacházejí se ve vzorku ve zvýšené míře zemědělci, kteří mají k zavádění krajinných opatření vyhraněný, většinou přitom pozitivní, vztah. **Zaměření vzorku respondentů tak dobře navazuje na cíle průzkumu, protože právě tyto respondenti jsou potenciálními**

zájemci o poradenství a další podporu a mají podrobnější povědomí o bariérách a příležitostech pro zavádění krajinných opatření.

Vzhledem k tomu, že konkrétní kontaktní informace zemědělsky hospodařících subjektů nejsou souhrnně veřejně dostupné, získali jsme informace o zkoumané populaci i její části, kterou je možné kontaktovat, z několika zdrojů. Dle veřejných informací je v Moravskoslezském kraji zhruba 3,1 tisíce zemědělsky hospodařících

subjektů, z nichž zhruba 2,9 tisíce subjektů každoročně žádá o zemědělskou dotační finanční podporu.

Základním postupem pro získání kontaktů byl veřejně přístupný registr příjemců dotací Státního zemědělského intervenčního fondu. V registru obsažená identifikační data příjemců zemědělských dotací v roce 2022 na pozemky v Moravskoslezském kraji bylo potřeba jednotlivě spojit s veřejně dostupnými e-mailovými adresami. Touto metodou **bylo identifikováno 1882 subjektů a k nim odpovídajících 1848 poštovních adres, 727 telefonních kontaktů a 599 emailových adres.** U celkem 1452 subjektů pak byly informace získané od SZIF spojeny s identifikátorem datové schránky subjektu zajištěným z veřejně přístupné databáze.

Způsobem oslovení respondentů v úvodní fázi sběru dat pak byla e-mailová žádost zaslána Krajským úřadem Moravskoslezského kraje na výše specifikované adresy v průběhu listopadu 2023. Prostřednictvím tohoto rozeslání bylo přitom získáno 74 plných a 54 částečných odpovědí odpovídající návratnosti 21,5 %, což lze v kontextu stávajícího vývoje považovat za obvyklou míru návratnosti (Sammut, 2021).

Doplňkovým způsobem pro zvýšení počtu respondentů výzkumu bylo kontaktování Agrární komory, Zemědělského svazu a Asociace soukromého zemědělství. Všechny tyto tři organizace zaslaly svým členům výzvu k zapojení se do výzkumu a to buďto formou organizačního newsletteru či e-mailu. Na rozesílku Agrární komory reagovalo 6 příjemců plným a 11 částečným vyplněním dotazníku. Na rozeslání Asociací soukromého zemědělství reagovali 2 příjemci plným a 5 příjemců částečným vyplněním dotazníků. Celkem 3 příjemci rozesílky Zemědělského svazu

reagovali částečným vyplněním dotazníku. U všech těchto rozesílek je zároveň nezbytné uvést, že následovaly po oslovení zemědělců Krajským úřadem Moravskoslezského kraje a nižší návratnost odpovědí na ně je zřejmě spojená s tím, že řada respondentů již reagovala právě na první rozesílku zasílanou krajským úřadem.

Klíčovým způsobem oslovení respondentů pak bylo v přelomu roku 2023 a 2024 rozeslání žádosti o vyplnění dotazníku formou datové zprávy Krajského úřadu Moravskoslezského kraje 1452 identifikovaným zemědělským subjektům. Na základě tohoto oslovení pak byl po odstranění duplicitních odpovědí od jednoho zemědělského subjektu spolu s dříve získanými daty vytvořen datový soubor zahrnující **279 plně vyplněných dotazníků a dalších 38 dotazníků neúplných, nicméně pro účely výzkumu využitelných.**

Dotazovaní byli zároveň vždy upozorněni, aby dotazník nevyplňovali opakovaně. V rámci výzkumu nebyly od všech respondentů získávány osobní identifikační údaje, průzkum lze tedy považovat za anonymní. Respondentům bylo zároveň umožněno, aby uvedli svůj e-mailový kontakt a byli tak v budoucnosti osloveni MSID, a. s. s výsledky výzkumu a dalšími relevantními informacemi. Na tuto nabídku zareagovalo 108 respondentů poskytnutím svého e-mailového kontaktu. Při tvorbě výzkumného vzorku nebylo možné použít podrobnější kvótní výběr či jiný nástroj pro zajištění reprezentativity výzkumu, protože potřebná oporná data nejsou k dispozici. Při interpretaci vzájemných vazeb jednotlivých zjišťovaných proměnných má tato skutečnost nicméně pouze omezený vliv. Při dotazování byly zároveň zjišťovány údaje o charakteru hospodařících subjektů, což umožňuje výsledky průzkumu částečně porovnat s charakteristikami celé populace zemědělských subjektů hospodařících v Moravskoslezském kraji.

Dotazníkový nástroj

Pro zajištění odpovědí respondentů byl provedený aktuální průzkum dostupných online nástrojů a za nevhodnější a následně i využitý byl označen nástroj LimeSurvey, který nabízí všechny požadované funkcionality související s filtrováním postupu v dotazníku, bateriemi otázek a možnostech zobrazení na elektronických zařízeních. Dotazníkový nástroj je specificky zaměřený na skutečnosti, které navazují a prohlubují kvalitativní část této studie.

Zaměřujeme se tak na identifikaci pro zemědělce důvěryhodných aktérů, bariér a motivací směřujících k realizaci budoucích krajinných opatření a věcně prohlubujeme zaměření předchozích výzkumných studií. V kvantitativním výzkumu tak jsou ověřovány základní koncepty týkající se motivace zemědělců v Moravskoslezském kraji pro realizaci krajinných opatření. **Díky širokému spektru krajinných opatření, k jejichž realizaci dotazníkový nástroj zjišťuje preference, můžeme identifikovat skupiny zemědělců s rozdílnou mírou předpokladů pro realizaci nových krajinných opatření a rozdílným souvisejícím zájmem o spolupráci či podporu tematicky zaměřených organizací a institucí.**

Základním východiskem při tvorbě dotazníku pak byla potřeba získat maximálně podrobnou a informačně koncentrovanou datovou strukturu

Struktura dotazování

Dotazníkový nástroj byl zaměřený výhradně pro osoby či subjekty, které se zaměřují na hospodaření na zemědělské půdě na území Moravskoslezského kraje. Hospodaření jsme přitom vymezili i jako pasení či péči o trvalé kultury, například sady. Na úvod dotazníku proto byli respondenti dotázáni, zda náleží do této kategorie a v případě negativní odpovědi bylo dotazování ukončeno.

od respondentů v minimálním čase, který byl předběžně omezen na 15 minut. Skupina zemědělců je specifická vysokou mírou pracovních časových nároků především v průběhu celé zemědělské sezóny, která v návaznosti na specifické typy zemědělské produkce probíhá v kalendářním roce již od dubna do října. **Nízká míra návratnosti v předchozích studiích zaměřených na skupinu zemědělců se ukázala jako klíčový problém. Tuto skutečnost jsme zohlednili v termínování rozesílky žádosti o zapojení se do výzkumu respondentů a zároveň i zaměřením na snížení průměrného času vyplnění dotazníku, který v realitě dosáhl 12 minut.**

Pro dokončení dotazníku bylo od respondentů u uzavřených otázek zpravidla požadováno, aby zodpověděli na všechny položky. Pokud to bylo relevantní, mohli ovšem odpovědět volbou „nevím“ či „nemám názor“. Pro postup v dotazníku však nebylo nezbytné odpovídat na otevřené otázky s textovou odpovědí, ve kterých jsme jim chtěli dobrovolný prostor pro sdělení svých názorů a zkušeností. Ukázalo se, že podstatná část respondentů tuto možnost využilo, proto odpovědi na tyto otázky následně vyhodnocujeme separátně a veškeré relevantní textové odpovědi rovněž připojujeme v samostatných přílohách.

Následoval vlastní dotazník pro účely respondentů členěný do pěti částí. Specificky jsme se pak dotazovali na následující okruhy témat, které níže nejsou z hlediska struktury dotazníku uvedeny chronologicky, ale dle věcné návaznosti. Na závěr dotazníku jsme zjišťovali, nakolik respondenti dotazování věnovali pozornost, měli příležitost sdělit jakékoliv další komentáře a požádat o zaslání výsledků průzkumu.

Charakteristika hospodařících subjektů

Dotazovaní byli tázáni na zaměření svého hospodářství, jeho právní formu a zda je zemědělství jejich hlavním zdrojem příjmů.

Rovněž nás zajímalo, zda hospodaří konvenčním způsobem, nebo v režimu ekologické či integrované produkce, případně jestli využívají postupy precizního nebo regenerativního zemědělství. Zjišťovali jsme také, na jak rozsáhlé výměře hospodaří a jak velká část této plochy je jimi pronajata, respektive propachtovaná.

Zkušenost s realizací krajinných opatření

Respondenti byli dotazovaní na zkušenost s realizací jednotlivých identifikovaných krajinných opatření (KO). Touto úvodní otázkou bylo zároveň pro respondenty jasně vymezeno obsahové zaměření průzkumu, tedy vymezení využívaného pojmu krajinná opatření.

Osobní vnímání zkušenosti s krajinnými opatření bylo zároveň zjištěno prostřednictvím Likertovy škály a k ní související otevřené otázky.

V další části dotazníku byly v návaznosti na to výčtem možných důvodů zjišťovány subjektivní motivace pro realizaci krajinných opatření (např. přizpůsobení se změně klimatu, omezení eroze, nařízení, zadržování vody, přínosy pro myslivost a rybářství, finanční důvody, zvýšení biodiverzity, zájem od místních, zájem o vzhled krajiny).

Percepce krajinných opatření

Prostřednictvím sémantického diferenciálu byly zjišťovány hodnotící postoje respondentů vůči krajinným opatřením, a to na osách estetické (hezký - škaredý), ekonomické (levný - drahý), utilitární (užitečný - zbytečný) a kompetenční (jednoduchý - složitý).

Obecnější postoje ke krajinným opatřením byly zjištěné na základě projevení souhlasu či nesouhlasu s šesti konkrétními výroky.

Respondenti byli zároveň dotázáni, zda zvažují, že budou v následujícím krátkém či delším období realizovat jednotlivá specifikovaná krajinná opatření.

Bariéry v realizaci krajinných opatření

Na zábrany pro realizaci krajinných opatření (KO) jsme se dotazovali prostřednictvím rozsáhlé 13ti položkové baterie variant zvolených na základě konzultace a rešerše existujících výzkumů (nepochopení širší veřejností/sousedů; riziko penalizace při kontrole; daň z nemovitých věcí; absence vhodných dotačních titulů; komplikace pro čerpání jiných dotací; náročnost následné péče; finanční náročnost na vlastní zdroje; náročnost splnění podmínek pro dotaci; nemá mi kdo poradit, jak je vytvářet; časová náročnost realizace; problém realizace na pronajaté půdě; složitá administrace; složitost jejich provedení v terénu).

Bariéry týkající se administrace a financování krajinných opatření, které byly mj. identifikovány jako obzvláště znatelné, byly následně zjišťovány i prostřednictvím samostatné otevřené otázky.

Informace o krajinných opatření

Prostřednictvím Likertovy škály byl zjišťovaný pociťovaný dostatek informací o možnostech realizace krajinných opatření (KO).

Respondenti byli dotazováni na zájem o informace týkající se možností realizace krajinných opatření.

Respondenti byli zároveň požádáni o vyjádření, kterým z 13 uvedených subjektů by důvěřovali jako nositelům informací o krajinných opatřeních.

Domoradovice. CC BY-SA 4.0, Palickap

Pilotování dotazníku

V říjnu 2023 proběhla konzultace dotazníkového nástroje s Václavem Izákem, Václavem Zámečnickem, Martinem Smetanou a Jiřím Michaliskem. Z konzultace vyplynula preference zaměřit se prostřednictvím poradenství na vlastníky malé rozlohy zemědělské půdy a spolupracovat na tématu pachtovních smluv, což jsme v dotazníkovém nástroji zohlednili. Respondenti upozornili i na výrazné problémy v agrárním sektoru v souvislosti se včasností odesílání dotační podpory ze strany státu a související vhodné načasování rozesílky dotazníku. Konkrétní podmínky pro podporu krajinných opatření jsou přítom podle respondentů

často nastaveny kontraproduktivně, v dotazníkovém nástroji jsme tak posílili i zaměření na reflexi mechanismů dotační podpory v zemědělství.

Připravený dotazníkový nástroj byl konzultován s několika zástupci Krajského úřadu Moravskoslezského kraje, MSID, a.s., vybranými zástupci České společnosti ornitologické, Nadace Partnerství a několika zemědělci a zemědělskými poradci. Na základě konzultací a vyplnění dotazníku pilotním vzorkem respondentů byla v říjnu 2023 připravena konečná verze dotazníku

Data

Datová matice zahrnuje informace o celkem 317 respondentech, kteří vyplnili naprostou většinu či všechny otázky a jejichž data byla ověřena jako kvalitativně spolehlivá a přesná. U některých otázek tak nejsou k dispozici informace od 38 respondentů, kteří nedokončili vyplnění celého dotazníku a v těchto případech je celkový počet odpovědí 279. Prostřednictvím postupů čištění a kontroly dat jsme nad rámec těchto odpovědí vyloučili celkem 68 záznamů, které byly duplicitní, neúplné, či vyplňované zřetelně bez vazby na osobní postoje respondenta. Kontrole dat napomohla i na toto

zaměřená otázka na konci dotazníku, která respondenty žádala o uvedení míry spolehlivosti jejich odpovědí. (Otázka: „*Děkujeme Vám za vyplnění dotazníku. Do jaké míry jste mu prosím věnoval(a) pozornost?*“)

Zkontrolovaná a vyčištěná data byla následně analyzována prostřednictvím programů SPSS 23.0. Dílčí datové úkoly byly realizovány i v programech Microsoft Excel 2020, Google Sheets a RStudio. Pro tvorbu „*oblaku slov*“ ze sumy odpovědí dvou otevřených otázek byla využita aplikace WordClouds.com.

Analýzy dat

Pro hlubší vhled do sesbíraných dat a lepší pochopení některých vztahů jsme využili několik druhů statistických analýz, mezi něž patří explorační faktorová analýza, srovnávací analýzy, vícenásobná lineární regrese a shluková analýza k-means. Tyto analýzy postupně stručně představíme.

Explorační faktorová analýza

Při naší analýze jsme využili rozšířenou metodu hlavních komponent (Principal component analysis). Jedná se o techniku, která slouží k redukci počtu proměnných, neboť sdružuje ty, které spolu vzájemně výrazně korelují. Namísto mnoha položek tak vytváří faktor, který zastupuje ty, jenž statisticky „patří k sobě“. Jinými slovy:

faktor, reprezentuje proměnné, které s ním výrazněji korelují. Faktor pak můžeme pojmenovat dle jeho souhrnné charakteristiky a využít při další analýze. Klíčový prvek analýzy spočívá v nalezení toho, které položky spadají do kterého faktoru. Zjišťuje se to pomocí takzvaných faktorových zátěží, tedy korelací mezi faktorem a příslušnou proměnnou. Čím vyšší je tato korelace, tím více je faktor danou položkou sycen. Pojmenování jednotlivých faktorů pak vzniká při interpretaci založené na hledání „společného jmenovatele“ položek, které sytí jeden faktor. Důležitou informaci poskytuje celkový podíl rozptylu v odpovědích respondentů, který vytvořené faktory zachycují. Jednotlivé faktory se sestupně řadí podle velikosti rozptylu dat v jednotlivých proměnných, který vysvětlují. V našem případě jsme výsledky faktorové analýzy vytvořili ke konstrukci souhrnných škál a subškál. Pro všechny z nich jsme ověřili míru vnitřní konzistence.

Srovnávací analýzy

Srovnávací analýza představuje základní typ analýzy, v němž se srovnávají dvě nebo více skupin. Pro účely našeho průzkumu například srovnáváme hodnoty závislých proměnných pro různě vymezené skupiny. Srovnávací analýzy v našem průzkumu především přinesly vhled do závislosti počtu realizovaných a plánovaných krajinných opatření (KO) a celkové velikosti obhospodařované plochy.

Vícenásobná lineární regrese

Vícenásobná lineární regrese slouží k analýze vztahů mezi sadou nezávisle proměnných a jednou závisle proměnnou. Jedná se o analytický postup, který se zabývá vytvořením analytického modelu pro odhad relativních příspěvků jednotlivých nezávislých proměnných na hodnotě závisle proměnné. Z výsledků vícenásobné lineární regrese se dozvíme několik důležitých informací: jak velký rozptyl závislé

proměnné je vysvětlen pomocí vybraných nezávisle proměnných; jaký je vliv každé z analyzovaných nezávisle proměnných na závisle proměnnou; jaká je relativní důležitost každé z nezávisle proměnných zahrnutých v modelu. Regresní model zpravidla nedokáže vyjádřit celou varianci rozptylu závisle proměnné, ale pouze několik desítek jejich procent.

Shluková analýza k-means

Shluková (případně klastrová) analýza se soustředí na hledání podobných případů v celém vzorku. Vytváříme tak klastry/segmenty případů, které jsou si uvnitř co nejpodobnější, avšak mezi sebou se co nejvíce liší. Na základě sady proměnných můžeme vytvořit několik segmentů respondentů výzkumu, jejichž odpovědi na danou sadu proměnných se systematicky liší. Následně můžeme porovnat, v jakých dalších charakteristikách se tyto skupiny odlišují. Jedná se o typ analýzy, který je výrazně využitelný při marketingové komunikaci, protože umožňuje identifikovat různé cílové skupiny s rozdílnými hodnotami a preferencemi, či potenciálem což umožňuje komunikaci vůči nim přesněji zacílit. Existuje mnoho různých druhů shlukové analýzy. My jsme zvolili jeden z klasických, tzv. K-means proceduru (relokační seskupování). U procedury K-means je napřed potřebné zadat počet skupin, do kterých respondenti roztrídí. Postupně jsme vyzkoušeli řešení s dvěma až šesti klastry, které jsme vzájemně porovnali s cílem vybrat optimální řešení. V tomto ohledu se jako nejvhodnější ukázalo být řešení s pěti segmenty.

Statistická významnost a způsob její prezentace

Výsledky podbarvené béžově ukazují statisticky průkazně vyšší hodnotu oproti průměru proměnné (na úrovni statistické významnosti 95 %), výsledky podbarvené šedě ukazují statisticky nižší hodnotu oproti průměru proměnné (na úrovni statistické významnosti 95 %). Nepodbarvené výsledky upozorňují, že hodnota se statisticky významně neliší od průměru hodnot proměnné.

Segmentace prostřednictvím shlukové analýzy

Výsledky průzkumu ukazují, že přístup zemědělců ke krajinným opatřením je poměrně různorodý, v mnohých ohledech se objevují dokonce protichůdné pohledy na tuto oblast. Vzhledem k tomu nemůžeme očekávat, že potenciální opatření a aktivity směřující k podpoře realizace KO budou fungovat celoplošně a podnítí k většímu zapojení všechny zemědělce. Naším záměrem proto bylo pomocí shlukové analýzy rozřadit respondenty do několika skupin, které se budou vzájemně lišit v klíčových charakteristikách. Tento postup následně umožňuje vymezené skupiny podrobněji popsat na základě získaných dat. Návrh a plánování aktivit směřujících k

podpoře KO na území Moravskoslezského kraje, je pak možné zacílit na potenciálně snadněji oslovitelné segmenty zemědělců a přizpůsobovat je jejich specifikům a potřebám.

Na základě deskriptivních výsledků a pochopení vazeb mezi proměnnými prostřednictvím robustní korelační matice jsme pro shlukovou analýzu vybrali několik klíčových charakteristik. Záměrem bylo, aby se právě v rámci nich cílové segmenty co nejvíce od sebe odlišovali. Patřili mezi ně obecný postoj k opatřením v krajině, míra pocítovaných bariér pro jejich realizaci, posouzení vlastní informovanosti o možnostech realizace KO a zájem o informace o možnostech realizace KO.

	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji K-means					
	1. Infor- movaní odpůrci (N=30)	2. Rezer- vovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezer- vovaní se zájmem (N=53)	4. Neinfor- movaní podpo- rovatelé (N=69)	5. Infor- movaní podpo- rovatelé (N=83)	celkový průměr
škála: pozitivní postoj k opatřením v krajině	2,05	2,90	2,37	4,02	4,11	3,35
škála: bariéry realizace krajinných opatření	3,23	3,64	3,44	3,60	3,10	3,38
subjektivní informovanost o možnostech realizace krajinných opatření	3,90	2,44	2,85	1,75	3,86	2,91
zájem dozvědět se více o možnostech realizace krajinných opatření	2,13	2,40	4,42	4,39	4,18	3,78

Segmentace vzorku umožnila vytvoření pěti skupin, které poskytují relativně komplexní analytický vhled do variability získaných dat. Pět segmentů se liší primárně na základě jejich postoje k realizaci krajinných opatření, pocítované informovanosti o krajinných opatření a zájmu o informace. Míra pocítovaných bariér realizace krajinných opatření diferencuje mezi skupinami výrazně méně. Na základě klíčových charakteristik můžeme jednotlivé skupiny definovat následovně:

- **Informovaní odpůrci** (11 % vzorku) mají ke KO spíše negativní postoje, deklarují vysokou subjektivní informovanost o možnostech realizace KO a spíše neprojevují zájem dozvědět se o nich více.
- **Rezervovaní bez zájmu** (15 % vzorku) mají ke KO neutrální postoje, pocítují nižší až neutrální informovanost o možnostech jejich realizace a spíše neprojevují zájem dozvědět se o nich více.
- **Rezervovaní se zájmem** (19 % vzorku) mají ke KO spíše negativní postoje, deklarují neutrální informovanost o možnostech jejich realizace, však jasně projevují zájem dozvědět se o nich více.
- **Neinformovaní podporovatelé** (25 % vzorku) mají ke KO pozitivní postoje, zároveň se však necítí být dostatečně informovaní o možnostech jejich realizace a jasně projevují zájem dozvědět se o nich více.
- **Informovaní podporovatelé** (30 % vzorku) mají ke KO pozitivní postoje, považují se za spíše dostatečně informované o možnostech jejich realizace a projevují zájem dozvědět se o nich ještě více.

Charakteristika hospodařících subjektů

Zaměření hospodářství

Otázka: Čemu se v rámci svého hospodaření věnujete?

Můžete vybrat více možností. Vyberte všechny, které odpovídají skutečnosti.

	rostlinná výroba - polní plodiny	živočišná výroba	ovocnářství	rostlinná výroba - zelinářství
průzkum	67 %	69 %	8 %	6 %
ČR (dle ČSÚ, 2022, online)	53 %	36 %	1 %	5 %

N = 279, data 2024

Dotazovaní respondenti se nejvíce věnují rostlinné a živočišné výrobě. Ve vzorku je zastoupeno 8 % respondentů, kteří se věnují ovocnářství a 6 % respondentů, kteří se věnují zelinářství. Pro ilustraci v tabulce nabízíme porovnání našeho vzorku oproti údajům o poměru jednotlivých součástí zemědělského sektoru zpracovaných za rok 2022 Českým statistickým úřadem.

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statistiky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podpora vatelé (N=69)	5. Informovaní podpora vatelé (N=83)	celkový průměr
rostlinná výroba - polní plodiny (ano)	90 %	61 %	85 %	58 %	58 %	67 %
rostlinná výroba - zelinářství (ano)*	3 %	5 %	8 %	6 %	6 %	6 %
živočišná výroba (ano)*	70 %	70 %	64 %	68 %	72 %	69 %
ovocnářství (ano)*	3 %	2 %	6 %	9 %	13 %	8 %

Právní forma

Otázka: V rámci jaké právní formy hospodaříte?

	fyzická osoba	právní osoba
průzkum	71 %	29 %
MSK (dle ČSÚ, 2020, Tab 1.1)	88 %	12 %
ČR (dle MZe, 2022, str. 291)	83 %	17 %

N = 279, data 2024

Ve výzkumném souboru byly zhruba ze sedmi desetin zastoupeny fyzické hospodařící osoby a z tří desetin zástupci právnických osob. V České republice i Moravskoslezském kraji je v současnosti fyzických osob oproti hospodařícím právnickým osobám výrazná majorita (83 %, respektive 88 %), tedy lze je považovat v datovém

souboru početně podprezentované. Tato disproporce nicméně částečně vyvažuje výrazně větší průměrnou rozlohu spravované zemědělské půdy právními osobami a v souvislosti s tím i jejich poměrově větší reálný dopad na realizaci krajinných opatření. Dle zdrojů Českého statistického úřadu (2020, [Tab 1.2](#)) právnícké

osoby k roku 2020 obhospodařovaly 62 % výměry zemědělské půdy v Moravskoslezském kraji.

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou

označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podpora vatelé (N=69)	5. Informovaní podpora vatelé (N=83)	celkový průměr
V rámci jaké právní formy hospodaříte? (právnícká osoba)	37 %	21 %	43 %	17 %	30 %	25 %

N = 279, data 2024

Zdroj příjmů

Otázka: Je zemědělství vaším hlavním zdrojem příjmu?		
	ano	ne
průzkum	52 %	48 %

N = 279, data 2024

Zhruba polovina respondentů uvedla, že je zemědělské hospodaření jejich hlavním zdrojem příjmů. Tato charakteristika respondentů je výrazně spjatá s právní formou, která hospodaření zaštiťuje (fyzická či právnícká osoba) a velikostí obhospodařované rozlohy zemědělské půdy.

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podpora vatelé (N=69)	5. Informovaní podpora vatelé (N=83)	celkový průměr
Je zemědělství vaším hlavním zdrojem příjmu? (ano)	73 %	37 %	77 %	44 %	45 %	52 %

Režim hospodaření

Převažující je v praxi dotázaných konvenční způsob zemědělského hospodaření (63 %), přičemž celých 37 % respondentů je zapojeno v režimu ekologického zemědělství, 5 % v režimu integrované produkce, 15 % se zaměřuje na precizní zemědělství a 11 % na regenerativní zemědělství. Datový soubor tudíž obsahuje poměrově i výraznou část zemědělců z Moravskoslezského kraje, kteří hospodaří jinými způsoby, než formou konvenční produkce.

Podrobnější informace o zastoupení různých režimů hospodaření uvádí Zelená zpráva Ministerstva zemědělství 2022 (str. 70). Moravskoslezský kraj je specifický tím, že mezi roky 2005 a 2020 v něm počet ekofarem z původních 63 vzrostl téměř 7krát (nejvíce v okresech Bruntál a Frýdek-Místek) a související plocha udržovaná v režimu ekologického hospodaření narostla z původních 33 tisíc hektarů o 76 %. Každá desátá farma v Moravskoslezském kraji tak hospodaří ekologicky, což značně přesahuje celorepublikový průměr.

Otázka: Jakému režimu hospodaříte se věnujete?

Můžete vybrat více možností. Vyberte všechny, které odpovídají skutečnosti.

konvenční způsob hospodaření	ekologické zemědělství	integrovaná produkce	precizní zemědělství	regenerativní zemědělství
63 %	37 %	5 %	15 %	11 %

N = 279, data 2024

Rovněž nás zajímalo, na jaké výměře plochy hospodaří a jak velká část této plochy je pronajata. Celková výměra plochy se pohybovala v rozmezí od 0,5 hektaru do 10 000 hektarů, přičemž v průměru to bylo 302 hektarů. Přesná polovina respondentů však hospodaří na výměře do 35 hektarů a na výměře větší než 1000 hektarů hospodaří jenom 9 % dotazovaných.

Na vlastní půdě hospodaří 255 z 279 dotazovaných. Její průměrná velikost je přitom 109 hektarů (medián 13 hektarů). Pětina dotázaných přitom hospodaří na vlastním pozemku, který je menší než 5 hektarů.

Na pronajaté půdě hospodaří 237 z 279 dotazovaných. Její průměrná velikost je přitom 194 hektarů (medián

16 hektarů). Celkem 19 % dotázaných hospodařů na pronajatém pozemku, který je menší než 5 hektarů. Polovina respondentů má více než polovinu jimi obhospodařovaných pozemků pronajatu.

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podpora vatelé (N=69)	5. Informovaní podpora vatelé (N=83)	celkový průměr
režim hospodaření: konvenční zemědělství (ano)	80 %	70 %	79 %	57 %	51 %	63 %
režim hospodaření: ekologické zemědělství (ano)	20 %	35 %	21 %	49 %	45 %	37 %
režim hospodaření: integrovaná produkce (ano)*	7 %	2 %	11 %	1 %	6 %	5 %
režim hospodaření: precizní zemědělství (ano)	23 %	14 %	30 %	7 %	10 %	15 %
režim regenerativní zemědělství (ano)*	7 %	5 %	13 %	7 %	17 %	11 %

Zkušenosti s realizací krajinných opatření

V této části představíme, která konkrétní krajinná opatření respondenti doposud realizovali a jaké důvody jich obecně vedli k provedení krajinných opatření. Celkovou zkušenost zemědělců s realizací opatření v krajině referujeme prostřednictvím odpovědí na uzavřenou i otevřenou otázku, což kromě vyjádření celkového postoje umožňuje i podrobnější vhled do zkušeností respondentů.

Zkušenost s realizací krajinných opatření

Otázka: Máte přímou zkušenost s realizací následujících krajinných opatření?

Můžete vybrat více možností. Vyberte všechny, které odpovídají skutečnosti.

úhor	zatravňování	ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků	výsadba stromů a keřů ve volné krajině	biopás	rybník, tůň	sad nebo agrolesnictví	mokřad	polder, průleh, zasakovací příkop	plochy pro ochranu čejky	odstranění meliorace	nic z uvedeného
49 %	45 %	35 %	32 %	26 %	17 %	14 %	11 %	6 %	4 %	4 %	16 %

N = 317, data 2024

Zjišťovali jsme dosavadní přímé zkušenosti zemědělců s realizací různých typů krajinných opatření (KO). Účastníci průzkumu mají **největší zkušenosti s realizací úhorů (49 %), zatravňování (45 %), ochranných pásů kolem vodních toků nebo krajinných prvků (35 %), výsadby stromů a keřů ve volné krajině (32 %) a biopásů (26 %)**. Nejmenší zkušenosti naopak měli s rušením meliorací (4 %), tvorbou ploch pro ochranu čejky (4 %), realizací polderů, průlehů nebo zasakovacích příkopů (6 %).

Otázka: Máte přímou zkušenost s realizací následujících krajinných opatření?

Škála realizace množství typů krajinných opatření

počet opatření	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	0
procent	19 %	21 %	18 %	14 %	5 %	4 %	1 %	1 %	0,3 %	1 %	16 %
N	61	66	56	44	17	12	3	3	1	2	52

N = 317, data 2024

Zemědělci se poměrně výrazně lišili z hlediska rozsahu dosavadních zkušeností s realizací krajinných opatření (KO). Žádnou zkušenost s realizací uvedlo 52 zemědělců, zkušenost s jedním opatřením 61 zemědělců, se dvěma 66 zemědělců. Zkušenost s realizací třech opatření uvedlo celkem 56 respondentů. Zkušenost se čtyřmi deklarovalo 44 zemědělců, s pěti opatřeními 17 zemědělců, se šesti opatřeními 12 zemědělců, se sedmi 3 zemědělci, s osmi 3 respondent, 1 respondent s devíti a 2 zemědělci deklarovali zkušenost až s deseti opatřeními. Průměr za celý vzorek tak byl mezi dvěma a třemi opatřeními. **Přímou zkušenost s realizací pěti a více krajinných opatření tak uvedlo 12 % dotazovaných zemědělců.** V další části dotazníku byly výčtem možných důvodů zjišťovány subjektivní motivace pro realizaci krajinných opatření.

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Infor- movaní odpůrci (N=30)	2. Rezer- vovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezer- vovaní se zájmem (N=53)	4. Neinfor- movaní podpo- rovatelé (N=69)	5. Infor- movaní podpo- rovatelé (N=83)	celkový průměr
realizováno: úhor	73 %	37 %	68 %	39 %	42 %	49 %
realizováno: ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků	53 %	30 %	57 %	22 %	30 %	35 %
realizováno: biopás*	33 %	28 %	42 %	20 %	23 %	26 %
realizováno: zatravnění*	60 %	33 %	51 %	51 %	40 %	45 %
realizováno: mokřad	7 %	7 %	6 %	12 %	21 %	11 %
realizováno: sad nebo agrolesnictví	7 %	0 %	13 %	12 %	30 %	14 %
realizováno: výsadba stromů a keřů ve volné krajině	13 %	16 %	30 %	35 %	46 %	32 %
realizováno: plochy pro ochranu čejky*	7 %	5 %	2 %	3 %	5 %	4 %
realizováno: rybník, tůň	3 %	12 %	13 %	16 %	28 %	17 %
realizováno: polder, průleh nebo zasakovací příkop*	3 %	2 %	8 %	4 %	10 %	6 %
realizováno: odstranění meliorace*	0 %	2 %	4 %	1 %	5 %	4 %
realizováno: nic z předloženého seznamu	13 %	35 %	8 %	20 %	12 %	16 %

Motivace pro realizaci krajinných opatření

	Otázka: Co Vás vedlo k realizaci krajinných opatření?				
	rozhodně vedlo	spíše vedlo	tak ani tak	spíše nevedlo	rozhodně nevedlo
zadržení vody v krajině	35 %	36 %	14 %	7 %	8 %
zájem o vzhled krajiny	36 %	34 %	18 %	8 %	5 %
omezení eroze (vodní, větrné)	29 %	41 %	14 %	7 %	9 %
zvýšení biodiverzity	24 %	33 %	24 %	7 %	12 %
potřeba přizpůsobení se změně klimatu	16 %	30 %	21 %	16 %	17 %
nařízení ze strany úřadů	28 %	14 %	12 %	12 %	34 %
přínosy pro myslivost a rybářství	14 %	25 %	19 %	17 %	25 %
finanční důvody	8 %	13 %	24 %	16 %	39 %
zájem od místních obyvatel	4 %	10 %	21 %	21 %	43 %

N = 257 - 259, data 2024

Jednotlivé motivace pro realizaci krajinných opatření jsme zapojili do faktorové analýzy, která navrhla rozdělení na dva věcně srozumitelné faktory. Motivace k realizaci krajinných opatření může být hodnotová, a pak pro respondenty obsahuje motivy zadržení vody v krajině, zájem o vzhled krajiny, zvýšení biodiverzity, potřeba přizpůsobení se změně klimatu, omezení eroze (vodní, větrné), zájem od místních obyvatel. Druhým faktorem motivace jsou vnější důvody, které mají rovněž vzájemnou provázanost, a jsou tvořeny proměnnými zájem od místních obyvatel, finanční důvody a nařízení ze strany úřadů.

Nejčastějšími motivacemi pro realizaci krajinných opatření byly zadržení vody v krajině (71 %), zájem o vzhled krajiny (70 %), omezení vodní a/nebo větrné eroze (70 %),

zvýšení biodiverzity (57 %) a potřeba přizpůsobení se změně klimatu (47 %).

Celkově tak vidíme, že nejvíce motivující jsou důvody vztahující se ke kvalitě krajiny a její přírodní složky. Podle výsledků faktorové analýzy se přitom jedná o společný faktor, který můžeme označit souhrnným pojmem „*hodnotová motivace*“.

Mezi méně časté důvody pro realizaci opatření patří přínosy pro myslivost a rybářství (39 %), nařízení ze strany úřadů (32 %), finanční důvody (21 %) či zájem od místních obyvatel (14 %). Druhý faktor tvoří právě finanční důvody a zájem od místních obyvatel, což naznačuje, že tyto motivace se mohou u části zemědělců objevovat souběžně.

Faktorová analýza: Motivace pro realizaci krajinných opatření

	Otázka: Co Vás vedlo k realizaci krajinných opatření?	
	(1) hodnotová motivace	(2) vnější důvody
zadržení vody v krajině	0,788	-0,167
zájem o vzhled krajiny	0,664	-0,310
zvýšení biodiverzity	0,781	0,028
potřeba přizpůsobení se změně klimatu	0,716	0,082
omezení eroze (vodní, větrné)	0,674	-0,085
přínosy pro myslivost a rybářství	0,425	0,120
zájem od místních obyvatel	0,516	0,553
finanční důvody	0,043	0,790
nařízení ze strany úřadů	-0,409	0,622
celkem (Eigenvalues)	3,25	1,47
% variance	36,2	16,3
kumulativní %	36,2	52,5

Metoda extrakce: Analýza hlavních komponent (PCA), rotace konvergovala ve 3 iteracích

N = 257 - 259, data 2024

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celk. průměr
motivace: finanční důvody (spíše + rozhodně vedlo)*	30 %	25 %	18 %	16 %	22 %	21 %
motivace: přínosy pro myslivost a rybářství (spíše + rozhodně vedlo)*	30 %	32 %	39 %	33 %	48 %	39 %
motivace: potřeba přizpůsobení se změně klimatu (spíše + rozhodně vedlo)	15 %	39 %	35 %	51 %	63 %	47 %
motivace: nařízení ze strany úřadů (spíše + rozhodně vedlo)	59 %	61 %	63 %	33 %	26 %	41 %
motivace: zájem od místních obyvatel (spíše + rozhodně vedlo)*	4 %	21 %	10 %	16 %	18 %	15 %
motivace: omezení eroze - vodní, větrné (spíše + rozhodně vedlo)	41 %	57 %	71 %	78 %	85 %	70 %
motivace: zadržování vody v krajině (spíše + rozhodně vedlo)	33 %	79 %	61 %	76 %	86 %	71 %
motivace: zájem o vzhled krajiny (spíše + rozhodně vedlo)	41 %	61 %	57 %	80 %	85 %	70 %
motivace: zvýšení biodiverzity (spíše + rozhodně vedlo)	26 %	39 %	51 %	65 %	75 %	57 %

N = 257 - 259, data 2024

Celkové hodnocení zkušenosti s realizací krajinných opatření

Otázka: Jak celkově hodnotíte Vaši zkušenost s realizací krajinných opatření?

rozhodně dobrá	spíše dobrá	tak ani tak	spíše špatná	rozhodně špatná
8 %	36 %	37 %	15 %	5 %

N = 259, data 2024

Na zkušenost s krajinnými opatření jsme se v obecné podobě dotazovali prostřednictvím Likertovy škály. Celkem 43 % respondentů uvedlo, že tato zkušenost byla spíše nebo rozhodně dobrá. Naopak 20 % dotazovaných ji označilo za spíše či rozhodně špatnou. Je zřetelné, že i u vzorku zemědělců, kteří mají zájem o krajinná opatření zvýšený, tak zdaleka nepřevládá pouze pozitivní hodnocení zkušenosti

s realizací krajinných opatření. Větší vzhled do tohoto rozložení a souvisejících vazeb poskytla segmentační analýza.

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Infor- mování odpůrci (N=30)	2. Rezer- vování bez zájmu (N=43)	3. Rezer- vování se zájmem (N=53)	4. Neinfor- mování podpora vatelů (N=69)	5. Infor- mování podpora vatelů (N=83)	celkový průměr
Jak celkově hodnotíte Vaši zkušenost s realizací krajinných opatření? (spíše + rozhodně dobrá)	29 %	28 %	25 %	40 %	67 %	43 %
Jak celkově hodnotíte Vaši zkušenost s realizací krajinných opatření? (spíše + rozhodně špatná)	49 %	28 %	20 %	22 %	5 %	20 %

Podrobná zkušenost s krajinnými opatřeními

Pro hlubší porozumění zkušenostem respondentů s realizací krajinných opatření (KO) bylo umožněno odpovědět na otevřeně položenou otázku „*Můžete prosím více přiblížit Vaši celkovou zkušenost s realizací krajinných opatření? Co vám připadalo dobré? Co vám nevyhovovalo?*“. Z celkem 78 zaznamenaných odpovědí bylo 42 převážně s pozitivním sentimentem, 9 odpovědí bylo neutrálních a 27 mělo převážně negativní sentiment.

Nejvýraznějšími diskutovanými tématy byl nedostatek informovanosti, zacílení dotační politiky, konkrétní přínosy krajinných opatření, nevhodné zadání dotačních titulů, související hospodářská omezení a administrativní náročnost spojená s dotačními tituly. Kompletní odpovědi na tuto otázku jsou uvedeny v příložené tabulce.

Oblak slov: Celková zkušenost s realizací krajinných opatření (textové odpovědi, kráceno)

Konkrétní přínosy krajinných opatření

”

Řada respondentů zmiňovala a popisovala výrazné přínosy spojené s realizací krajinných opatření (KO). Tyto přínosy přitom byly zmiňované na obecnější či emocionální úrovni („vytvoření pěkných a pohodových lokalit“, „místní zemědělci se starají o zdejší krajinu dobře“). Objevily se v komentářích tak i popisy proměny vlastního hospodářského přístupu zohledňujícího vlastní přírodní dynamiku („nakonec pozoruji, co se tam vlastně děje, než abych se snažil realizovat své představy“). Pro některé respondenty pak realizace krajinných opatření přináší specifické hospodářské přínosy, které podporují zemědělskou produkci v situaci vzrůstajících klimatických výkyvů a s nimi spojených meteorologických jevů („pěstujeme 4 plodiny a na krajině je to znát, je více svěží“, „zatravnění vysoce erozních ploch a budování poldrů proti záplavám“, „vysázené stromy dávají stín pro dobytek na pastvě“).

Informovanost

”

Výrazným požadavkem řady respondentů byl zájem na zlepšení informovanosti o možnostech realizace krajinných opatření a související dotační podpoře („uvítáme více informací a podnětů“, „přivítal bych vyšší informovanost“). Někteří respondenti dokonce uváděli nedostatek informovanosti jako výrazný problém („špatná informovanost ze strany úřadů“), přičemž zřetelně by bylo oceněno i komplexnější poradenství v oblasti zemědělských dotací a realizace krajinných opatření („Chybí mi poradenství. Někdo, koho bych vzal na konkrétní pozemky, kdo by mi řekl, jak kterou situaci řešit.“)

Zacílení dotační politiky

”

U respondentů se opakovalo téma pochyb nad konzistencí obecného zacílení dotační politiky s ohledem na funkce krajiny. Řada respondentů si uvědomuje, že při současném nastavení mohou dotační tituly obnovu krajiny spíše komplikovat, než usnadňovat. Někteří respondenti na využití dotací rezignovali a raději realizují krajinná opatření bez dotační podpory („zemědělci se do krajinných opatření nehrnou“), časté pak byly výhrady vůči vzájemně se oslabujícímu či nesystematickému nastavení dotačních titulů („chybí jasně stanovené cíle a objednávka ekosystémových, klimaadaptačních a biodiverzitu podporujících služeb“, „rodinné a malé farmy, kterým na krajině záleží, jsou podporovány minimálně“). Ze strany producenta masného skotu pak například zaznívaly výhrady k nastavení dotačních pravidel, které neposiluje vznik přidané hodnoty v České republice („Jsme producenti zástavového skotu, který prodáváme většinou do Slovinska, kde se za dotace vykrmuje a poráží se v Itálii. Zpět se vozí už do marketů maso a výrobky. A všichni se tváříme ohromně zeleně a ekologicky.“)

Nevhodné zadání dotačních titulů

”

Dotazovaní opakovaně upozorňovali na komplikovanost či přímo kontraproduktivnost některých podmínek, které je nutné dodržet při výsadbě dřevin podporované ze zemědělských dotací („*nevyhovovala mi některá omezení v pestrosti dřevin*“, „*aktuálně nastavené podmínky pro výsadbu jsou složité*“). Konkrétně například podmínky pro výsadbu na hranicích půdního bloku znamenají, že jsou zemědělci často za předchozí výsadby v tomto území přímo penalizováni („*ve volné krajině by měla být vzdálenost 3 m změněná na 0,5 m, načež bych vysadil kilometry stromořadí i bez dotací*“). Objevily se i stížnosti na nastavení dalších dotačních titulů, například pro budování tůní („*tůně musely být mělké a nedrží se v nich voda*“).

Související hospodářská omezení

”

Několik respondentů negativně reagovalo na nově vzniklou povinnost vyčleňování úhorů v rámci dotačních titulů Ministerstva zemědělství („*nutnost vyčleňování úhorů na orné půdě*“, „*povinný úhor - to už je moc*“). Někteří zemědělci zároveň vnímají negativní dopady zvýšení druhové pestrosti na jejich hospodářskou produkci („*totální zaplevelení těchto ploch všemi plevely*“, „*v osivu na biopás byl například i šťovík*“). Opakujícím se tématem rovněž bylo, že výsadba liniové zeleně může bránit pohybu větší zemědělské techniky („*polní cesty s větrolamy umístěnými jednostranně, tak aby polní cesta dále sloužila k obsluhlosti pozemků je dobrá zkušenost*“, „*nikdo neuvažuje nad tím že se po úzkých polních cestách musí protáhnout zemědělská technika*“).

Administrativní náročnost

”

Opakující se negativní emoce mezi respondenty vyvolaly administrativní náročnost spojená se zemědělskými dotacemi („*aby krajinné prvky měly šanci se ujmout, musí být oploceny kvůli zvěři a dobytku na pastvinách, což potom působilo problémy s jejich uznatelností při aktualizaci u SZIFu*“, „*dogmatické nastavení pravidel*“, „*přemíra byrokracie a administrativy*“). Realizace krajinných prvků je dle některých respondentů dokonce snadnější, než související administrace žádostí na proplacení těchto úkonů a opatření („*realizace je snadná, ale příprava podkladů je složitá*“, „*nevyhovuje mi povinnost krajinná opatření evidovat, vysoká administrativní zátěž s hrozbou kontrol a sankcí*“).

Percepce krajinných opatření

Pozitivní vnímání krajinných opatření (KO) může být klíčovou podmínkou pro ochotu zemědělců je realizovat. V této části představíme, jaké charakteristiky si zemědělci spojují s krajinnými opatřeními, jaké jsou jejich širší postoje v této problematice a jestli do budoucna zvažují realizovat konkrétní typy krajinných opatření.

Vnímání krajinných opatření

	Označte prosím jak celkově vnímáte krajinná opatření. Považujete je za...? Odpovědi prosím zaznamenejte na škále s body 1 až 7.							
	1	2	3	4	5	6	7	
užitečná	39 %	19 %	9 %	15 %	7 %	6 %	6 %	zbytečná
hezká	33 %	16 %	13 %	16 %	7 %	5 %	11 %	ošklivá
jednoduchá	9 %	7 %	8 %	23 %	19 %	16 %	18 %	složitá
levná	3 %	3 %	8 %	27 %	20 %	18 %	22 %	drahá

N = 256-273, data 2024

Vnímání krajinných opatření (KO) se ukazuje být poněkud rozporuplné, prolínají se pozitivní i negativní charakteristiky. Výrazná většina zemědělců považuje krajinná opatření za užitečná (67 %) a hezká (62 %), zatímco jen málo respondentů je hodnotí jako zbytečná (18 %) nebo ošklivá (22 %). Poukazuje to na jejich pozitivně vnímanou estetickou stránku i potřebnost. **Na druhou stranu vidíme, že zemědělci vnímají krajinná opatření spíše jako drahá (59 %) než levná (14 %), a také jako**

složitá (53 %) než jednoduchá (24 %).

Je zřetelné, že pokud budou krajinná opatření vnímaná jako nákladná, nebo složitá, bude toto vnímání znatelně oslabovat možnosti jejich zavádění do praxe.

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (užitečná)	26 %	45 %	57 %	81 %	88 %	67 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (zbytečná)	52 %	23 %	23 %	12 %	7 %	18 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (hezská)	43 %	55 %	52 %	67 %	76 %	62 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (ošklivá)	43 %	10 %	29 %	23 %	15 %	22 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (jednoduchá)	22 %	31 %	19 %	19 %	32 %	24 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (složitá)	70 %	50 %	58 %	56 %	41 %	53 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (levná)*	5 %	14 %	15 %	10 %	23 %	14 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (drahá)*	71 %	55 %	66 %	63 %	58 %	59 %

Bruntálsko. CC BY-SA 4.0, Pudelek

Postoje ke krajinným opatřením

	Otázka: Souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími výroky? Zohledněte i své případné dosavadní zkušenosti s jejich realizací.					
	rozhodně souhlasím	spíše souhlasím	tak ani tak	spíše nesouhlasím	rozhodně nesouhlasím	nevím
Pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat krajinná opatření.	24 %	36 %	14 %	13 %	7 %	7 %
Naše krajina je v žalostném stavu a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných opatření.	24 %	31 %	16 %	16 %	10 %	3 %
Pokud včas nezrealizujeme vhodná opatření v krajině, tak v příštích desetiletích nebude možné v našem kraji zemědělsky hospodařit.	15 %	25 %	15 %	22 %	19 %	6 %
Zemědělské dotace účinně pomáhají zavádět krajinná opatření.	11 %	25 %	18 %	26 %	11 %	8 %
Krajinná opatření jsou jen dalším z výmyslů ekologů.	10 %	14 %	19 %	30 %	20 %	6 %
Úlohou zemědělství je zvýšit výnosy, péče o půdu a krajinu se tomu musí podřídit.	9 %	12 %	15 %	33 %	29 %	2 %

N = 279, data 2024

Pozitivní náklonnost zemědělců ke krajinným opatřením se projevila i v jejich hodnocení různých výroků, které o tomto tématu můžeme často zaslechnout a byly vytvořeny na základě mediálního průzkumu doplněného o konzultace vhodnosti jednotlivých vyjádření s experty. Obecnější postoje ke krajinným opatřením tak byly zjištěné na základě vyjádření souhlasu či nesouhlasu s šesti konkrétními výroky. Většina dotazovaných se shodne s názory, že „pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat krajinná opatření“ (souhlasí 60 %, nesouhlasí 19 %) a že „naše krajina je v žalostném stavu, a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných

opatření“ (souhlasí 55 %, nesouhlasí 26 %). Poněkud alarmistické tvrzení, že „pokud včas nezrealizujeme vhodná opatření v krajině, tak v příštích desetiletích nebude možné v našem kraji zemědělsky hospodařit“ je ale vnímáno rozdílně (nesouhlasí 40 %, souhlasí 40 %). Většina dotázaných se zároveň aktivně vymezila vůči názorům, že „krajinná opatření jsou jen dalším z výmyslů ekologů“ (nesouhlasí 51 %, souhlasí 24 %) a že „úlohou zemědělství je zvýšit výnosy, péče o půdu a krajinu se tomu musí podřídit“ (nesouhlasí 62 %, souhlasí 20 %). Projevila se také určitá skepse k efektivitě dotačních schémat v této oblasti. Stejně množství

respondentů odmítlo tvrzení (37 %), že „zemědělské dotace účinně pomáhají zavádět krajinná opatření“, jako s ním souznělo (37 %).

Celkově tak reakce na tuto skupinu otázek nabízejí poměrně přímočarou interpretaci: přestože se většina dotazovaných shoduje na tom, že krajinná opatření jsou potřebná a užitečná z hlediska zlepšení stávajícího

stavu kraje i kvůli adaptace na změnu klimatu, jen menšina dotazovaných považuje zemědělské dotace za účelný nástroj jejich zavádění.

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
Pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat krajinná opatření (rozhodně + spíše souhlasím)	20 %	33 %	40 %	78 %	87 %	60 %
Pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat krajinná opatření (rozhodně + spíše nesouhlasím)	63 %	30 %	36 %	9 %	1 %	19 %
Krajinná opatření jsou jen dalším z výmyslů ekologů (rozhodně + spíše souhlasím)	67 %	40 %	41 %	9 %	1 %	24 %
Krajinná opatření jsou jen dalším z výmyslů ekologů (rozhodně + spíše nesouhlasím)	17 %	21 %	23 %	71 %	78 %	51 %
Naše krajina je v žalostném stavu a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných opatření (rozhodně + spíše souhlasím)	13 %	44 %	15 %	81 %	80 %	55 %
Naše krajina je v žalostném stavu a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných opatření (rozhodně + spíše nesouhlasím)	63 %	26 %	60 %	10 %	5 %	26 %

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statistiky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
Úlohou zemědělství je zvýšit výnosy, péče o půdu a krajinu se tomu musí podřídit (rozhodně + spíše souhlasím)	27 %	19 %	19 %	23 %	18 %	20 %
Úlohou zemědělství je zvýšit výnosy, péče o půdu a krajinu se tomu musí podřídit (rozhodně + spíše nesouhlasím)	50 %	54 %	53 %	65 %	74 %	62 %
Pokud včas nezrealizujeme vhodná opatření v krajině, tak v příštích desetiletích nebude možné v našem kraji zemědělsky hospodařit (rozhodně + spíše souhlasím)	10 %	19 %	4 %	68 %	61 %	40 %
Pokud včas nezrealizujeme vhodná opatření v krajině, tak v příštích desetiletích nebude možné v našem kraji zemědělsky hospodařit (rozhodně + spíše nesouhlasím)	87 %	37 %	87 %	16 %	14 %	40 %
Zemědělské dotace účinně pomáhají zavádět krajinná opatření (rozhodně + spíše souhlasím)	23 %	19 %	34 %	38 %	52 %	37 %
Zemědělské dotace účinně pomáhají zavádět krajinná opatření (rozhodně + spíše nesouhlasím)	50 %	40 %	47 %	35 %	26 %	37 %

Zájem o realizaci krajinných opatření v budoucnu

	Otázka: Zvažujete, že budete realizovat následující krajinná opatření?			
	ano - v následujících 2 letech	ano - v následujících 3 a více letech	ne	nevím
úhor	38 %	8 %	37 %	18 %
výsadba stromů a keřů ve volné krajině	22 %	24 %	35 %	19 %
ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků	25 %	13 %	45 %	17 %
zatravňování	23 %	15 %	44 %	19 %
biopás	20 %	7 %	48 %	24 %
rybník, tůň	9 %	19 %	57 %	15 %
sad nebo agrolesnictví	9 %	12 %	58 %	21 %
mokřad	6 %	10 %	66 %	18 %
polder, průleh nebo zasakovací příkop	4 %	10 %	67 %	20 %
plochy pro ochranu čejky	3 %	2 %	76 %	19 %
odstranění meliorací	1 %	4 %	76 %	19 %

N = 279, data 2024

Do budoucna nejvíce zemědělců zvažuje z krajinných opatření (KO) realizovat úhory (46 %), což bylo zřejmě dáno jejich dočasnou závazností. Většina zemědělců dále zvažuje realizaci výsadby stromů a keřů v krajině (46 %) a ochranných pásů kolem vodních toků nebo krajinných prvků (38 %). Potenciál pro realizaci mají u značné části respondentů také zatravňování (37 %), rybníky a tůně (28 %), biopásy (27 %), sady nebo agrolesnictví (21 %) a mokřady (16 %). Méně než pětina respondentů zvažuje poldry, průlehy nebo zasakovací příkopy

a pět procent plochy pro ochranu čejky a odstranění meliorace.

Důležitý je také časové hledisko, ve kterém zemědělci zvažují krajinná opatření realizovat. **Krátkodobý horizont nejbližších dvou let převládá zejména u měkkých opatření, jako jsou úhory, zatravňování, biopásy, ochranné pásy a výsadby stromů a keřů. Dlouhodobější pak hlavně u opatření týkajících se hospodaření s vodou v krajině, mezi které patří budování rybníků a tůní, mokřadů a poldrů, průlehů či zasakovacích příkopů.**

V těchto případech je to opodstatněné, s ohledem k tomu nakolik jejich příprava a realizace můžou zabrat poměrně dost času.

Toto rozdělení částečně dokládají také výsledky faktorové analýzy, která prokázala souvislost mezi hodnocením úhorů, ochranných pásů, biopásů, zatravňování na straně jedné a zakládání

mokřadů, rybníků a tůň, sadů nebo agrolesnictví a výsadeb stromů a keřů na straně druhé. Samostatný třetí faktor pak tvoří nejméně zvažovaná opatření týkající se odstranění meliorací, vyčlenění ploch pro ochranu čejky a budování poldrů, průlehu nebo zasakovacích příkopů.

Otázka: Zvažujete, že budete realizovat následující krajinná opatření?

Škála ochoty realizovat množství typů krajinných opatření (souhrnně odpovědi: ano - v následujících 2 letech a ano - v následujících 3 a více letech)

počet opatření	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
procent	13 %	14 %	13 %	17 %	7 %	4 %	3 %	2 %	1 %	15 %
N	41	43	42	53	21	12	9	7	3	48

N = 279, data 2024

Pokud vycházíme z vyjadřovaných postojů, je ochota oslovených zemědělců v Moravskoslezském kraji realizovat krajinná opatření nezanedbatelná: čtyři rozdílná opatření má v plánu realizovat 17 % z respondentů, přičemž ještě vyšší počet má záměr realizovat celkem 17 % odpovídajících. Jedno až tři opatření plánuje realizovat 40 % oslovených, 15 % se naopak nechystá realizovat žádné krajinné opatření.

Podle záměru realizovat krajinná opatření se pak krajinná opatření člení do třech skupin, respektive faktorů. První tvoří dotačně podmíněná

opatření, tedy ta, která jsou zcela běžná či nezbytná pro zajištění pro zemědělce přijatelné dotační podpory. Do této skupiny patří záměr realizovat úhor, ochranné pády, biopás či zatravňování. Druhou skupinu dle zvažovaného záměru je realizovat tvoří běžnější, nicméně ne příliš častá opatření, která zahrnují sad nebo agrolesnictví, rybník a tůň, výsadbu stromů a keřů ve volné krajině či realizaci mokřadu. Konečně třetí skupinu udanou faktorem tvoří neběžná opatření zahrnující mokřad, polder, průleh nebo zasakovací příkop, odstranění meliorací či plochy pro ochranu čejky.

Rejvíz. CC BY-SA 2.0 DEED, Jan Helebrant

Faktorová analýza: Zájem o realizaci krajinných opatření v budoucnu

	Otázka: Zvažujete, že budete realizovat následující krajinná opatření?		
	Faktorová analýza: Komponenta		
	(1) podmíněná opatření	(2) běžnější opatření	(3) neběžná opatření
úhor	0,819	-0,066	-0,046
ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků	0,821	0,012	0,023
biopás	0,793	0,241	0,076
zatravňování	0,653	0,104	0,196
sad nebo agrolesnictví	0,139	0,798	-0,009
rybník, tůň	0,022	0,743	0,104
výsadba stromů a keřů ve volné krajině	0,068	0,727	0,202
mokřad	-0,001	0,551	0,554
polder, průleh nebo zasakovací příkop	0,086	0,343	0,507
odstranění meliorací	-0,043	0,246	0,748
plochy pro ochranu čejky	0,189	-0,165	0,712
celkem (Eigenvalues)	2,47	2,30	1,73
% variance	22,4	20,9	15,7
kumulativní %	22,4	43,3	59,1

Metoda extrakce: Analýza hlavních komponent (PCA), rotace konvergovala ve 4 iteracích

N = 279, data 2024

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
záměr: úhor	67 %	28 %	68 %	42 %	37 %	46 %
záměr: ochr. pásy kolem vodních toků nebo kraj. prvků	47 %	30 %	55 %	36 %	29 %	38 %
záměr: biopás*	27 %	16 %	41 %	25 %	28 %	28 %
záměr: zatravnění	30 %	26 %	47 %	42 %	36 %	37 %
záměr: mokřad	0 %	0 %	5 %	19 %	27 %	16 %
záměr: sad nebo agrolesnictví	7 %	5 %	21 %	29 %	29 %	21 %
záměr: výsadba stromů a keřů ve volné krajině	17 %	19 %	47 %	59 %	58 %	46 %
záměr: plochy pro ochranu čejky*	3 %	2 %	6 %	4 %	6 %	5 %
záměr: rybník, tůň	3 %	12 %	26 %	41 %	37 %	28 %
záměr: polder, průleh nebo zasakovací příkop*	3 %	9 %	17 %	16 %	16 %	14 %
záměr: odstranění meliorace*	0 %	2 %	2 %	9 %	6 %	5 %

Bariéry v realizaci krajinných opatření

Bariéry pro realizaci krajinných opatření

Rozšíření krajinných opatření může být i navzdory jejich pozitivnímu vnímání limitováno různými překážkami, na které zemědělci narážejí nebo je mohou od realizace odrazovat. V této části proto pomocí uzavřené baterie se sadou bariér mapujeme, které z nich jsou nejvíce rozšířené. Tyto zjištění doplňujeme o odpovědi na otevřenou otázku, ve které mohli zemědělci vyjádřit svoje preference ohledně financování a administrace krajinných opatření.

Mezi nejčastější bariéry bránící realizaci krajinných opatření, které označila většina respondentů, patří **složitá administrace (67 %)**, **finanční náročnost na vlastní zdroje (62 %)**, **náročnost splnění podmínek pro dotaci (55 %)**, **problém realizace na pronajaté půdě (54 %)**, **riziko penalizace při kontrole (54 %)** a **absence vhodných dotačních titulů (48 %)**. Jako bariéry jsou také většinou vnímány komplikace pro čerpání jiných dotací (brání 39 %, nebrání 20 %), časová náročnost realizace (37 %, nebrání 30 %), a daň z nemovitých věcí (33 %, nebrání 30 %). Naopak o něco více respondentů nepovažuje za bariéru pro realizaci krajinných

opatření náročnost následné péče (34 %, nebrání 37 %), absenci vhodných poradců (32 %, nebrání 35 %), složitost jejich provedení v terénu (nebrání 31 %, brání 38 %) a nepochopení širší veřejností nebo sousedy (30 %, nebrání 34 %).

Výsledky faktorové analýzy ukazují, že bariéry můžeme rozdělit do dvou hlavních skupin.

První se vztahuje k složitosti a náročnosti zejména s ohledem na dotace a administrativu. Patří sem náročnost splnění podmínek pro dotaci, absence vhodných dotačních titulů, složitá administrace, komplikace pro čerpání jiných dotací, finanční náročnost na vlastní zdroje, riziko penalizace při kontrole, uvedení bariéry, že mi nemá kdo poradit, jak je vytvářet a daň z nemovitých věcí. Druhý faktor se vztahuje k zabezpečení realizace krajinných opatření (KO), což zahrnuje složitost jejich provedení v terénu, náročnost následné péče, nepochopení širší veřejností nebo sousedy, problém realizace na pronajaté půdě a časovou náročnost realizace. Jinými slovy: respondenti vnímají dvě skupiny bariér pro uskutečnění krajinných opatření, bariéry administrativní a praktické realizační bariéry.

Rejvíz. CC BY-SA 2.0 DEED, Jan Helebrant

	Otázka: Brání Vám následující okolnosti v realizaci krajinných opatření? Zohledněte i své případné dosavadní zkušenosti s jejich realizací.					
	rozhodně brání	spíše brání	tak ani tak	spíše nebrání	rozhodně nebrání	nedokážu posoudit
složitá administrace	42 %	26 %	9 %	6 %	5 %	12 %
finanční náročnost na vlastní zdroje	34 %	28 %	14 %	11 %	5 %	9 %
náročnost splnění podmínek pro dotaci	27 %	28 %	13 %	11 %	6 %	15 %
problém realizace na pronajaté půdě	34 %	20 %	9 %	9 %	14 %	13 %
riziko penalizace při kontrole	32 %	22 %	14 %	12 %	8 %	12 %
absence vhodných dotačních titulů	23 %	25 %	15 %	10 %	5 %	21 %
komplikace pro čerpání jiných dotací	18 %	21 %	22 %	12 %	8 %	19 %
časová náročnost realizace	17 %	20 %	21 %	20 %	10 %	11 %
náročnost následné péče	12 %	22 %	16 %	27 %	11 %	12 %
daň z nemovitých věcí	18 %	15 %	23 %	17 %	13 %	13 %
nemá mi kdo poradit, jak je vytvářet	15 %	16 %	21 %	19 %	16 %	13 %
složitost jejich provedení v terénu	13 %	18 %	18 %	29 %	9 %	13 %
nepochopení širší veřejností nebo sousedy	11 %	19 %	22 %	17 %	17 %	15 %

N = 282, data 2024

Faktorová analýza: Bariéry pro realizaci krajinných opatření

	Otázka: Brání Vám následující okolnosti v realizaci krajinných opatření? Zohledněte i své případné dosavadní zkušenosti s jejich realizací.	
	Faktorová analýza: Komponenty	
	(1) administrativní bariéry	(2) realizační bariéry
náročnost splnění podmínek pro dotaci	0,749	0,353
absence vhodných dotačních titulů	0,682	-0,047
složitá administrace	0,674	0,289
komplikace pro čerpání jiných dotací	0,652	0,230
finanční náročnost na vlastní zdroje	0,628	0,234
riziko penalizace při kontrole	0,626	0,356
nemá mi kdo poradit, jak je vytvářet	0,607	0,100
daň z nemovitých věcí	0,539	0,283
složitost jejich provedení v terénu	0,230	0,763
náročnost následné péče	0,240	0,734
nepochopení širší veřejností nebo sousedy	0,106	0,672
problém realizace na pronajaté půdě	0,107	0,560
časová náročnost realizace	0,366	0,554
celkem (Eigenvalues)	3,62	2,73
% variance	27,8	21,0
kumulativní %	27,8	48,8

Metoda extrakce: Analýza hlavních komponent (PCA), rotace konvergovala ve 3 iteracích

N = 282, data 2024

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
bariéry: finanční náročnost na vlastní zdroje (spíše + rozhodně brání)	43 %	54 %	60 %	77 %	60 %	62 %
bariéry: časová náročnost realizace (spíše + rozhodně brání)*	34 %	30 %	38 %	49 %	30 %	37 %
bariéry: složitost jejich provedení v terénu (spíše + rozhodně brání)	30 %	42 %	30 %	33 %	24 %	31 %
bariéry: složitost jejich provedení v terénu (spíše + rozhodně brání)	30 %	42 %	30 %	33 %	24 %	31 %
bariéry: absence vhodných dotačních titulů (spíše + rozhodně brání)	37 %	33 %	62 %	55 %	45 %	48 %
bariéry: náročnost splnění podmínek pro dotaci (spíše + rozhodně brání)	50 %	44 %	70 %	64 %	46 %	55 %
bariéry: komplikace pro čerpání jiných dotací (spíše + rozhodně brání)	30 %	33 %	43 %	49 %	32 %	39 %
bariéry: problém realizace na pronajaté půdě (spíše + rozhodně brání)	53 %	61 %	53 %	65 %	43 %	54 %
bariéry: nepochopení širší veřejností nebo sousedy (spíše + rozhodně brání)*	23 %	23 %	34 %	30 %	33 %	30 %
bariéry: složitá administrace (spíše + rozhodně brání)*	60 %	65 %	66 %	68 %	70 %	67 %
bariéry: nemá mi kdo poradit, jak je vytvářet (spíše + rozhodně brání)*	3 %	21 %	38 %	64 %	17 %	32 %

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
bariéry: náročnost následné péče (spíše + rozhodně brání)*	40 %	40 %	30 %	35 %	31 %	34 %
bariéry: riziko penalizace při kontrole (spíše + rozhodně brání)*	57 %	51 %	60 %	64 %	42 %	54 %
bariéry: daň z nemovitých věcí (spíše + rozhodně brání)	30 %	39 %	40 %	38 %	23 %	33 %

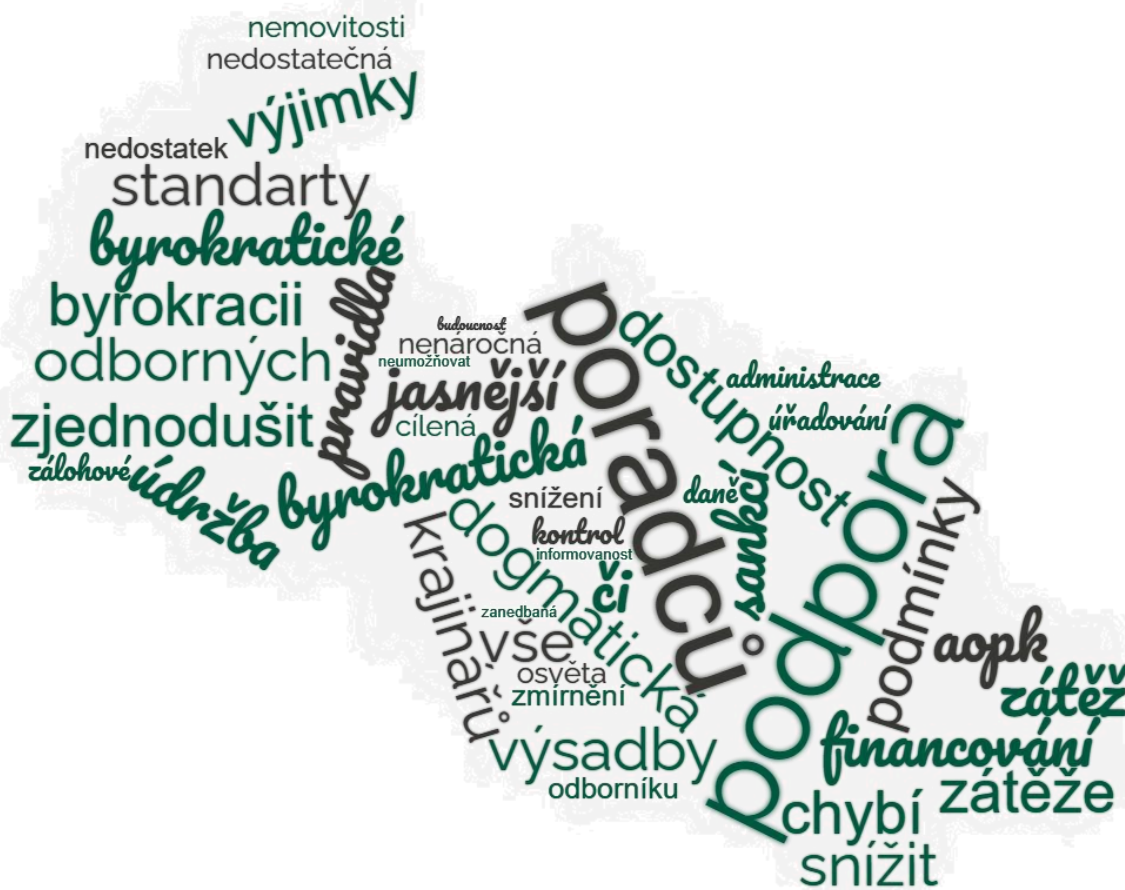

CC BY-SA 4.0,
Penguin9

Bariéry týkající se administrace a financování krajinných opatření

Respondenti byli rovněž požádáni, aby odpověděli na otevřenou otázku týkající se financování a administrace. Konkrétně pak na položenou otázku „Mělo by se podle Vás něco změnit ve financování a administraci krajinných opatření?“ zareagovalo 51 dotazovaných a 5 dalších uvedlo, že danou věc nedokáží posoudit. Kompletní odpovědi jsou uvedeny v příloze tohoto textu.

Za hlavní bariéry dotazovaní uváděli byrokratickou náročnost, nedostatečnou informovanost a podporu, malou přehlednost dotačních pravidel a konkrétní podmínky dotačních titulů ohledně jejich dlouhodobosti a financování.

Oblak slov: **Financování a administrace krajinných opatření (textové odpovědi, kráceno)**

Byrokratická náročnost

„ Velká část respondentů upozorňovala na výraznou byrokratickou náročnost realizace krajinných opatření a přála by si zlepšení v této oblasti („snížit byrokracii“, „snížení byrokratické zátěže při realizaci“, „menší byrokratická zátěž, složitost zpracování projektu“). Kromě samotných byrokratických procesů řada dotazovaných upozorňovala ale i na náročnost zpracování vlastní projektové dokumentace („náročná administrace“, „na úřadování vyčerpáme 1/3 dotací“, „vše zjednodušit, posoudit na místě a spustit realizaci“, „je nesmyslné dělat projekt na vysazování každé aleje či remízku projektantem, když existují standardy výsadby AOPK“). Odrazující je i kontrolní aparát a s ním spojená nejistota konečného vyúčtování či vrácení dotace („zmírnění kontrol a sankcí, které rozhodně odrazují od realizace opatření“).

Nedostatečná informovanost a podpora

„ Dotazovaní jako zábranu v realizaci krajinných opatření (KO) opakovaně uváděli nedostatečnou informovanost („větší informovanost a podpora ze strany úřadů“, „chybí i cílená osvěta nejen na zemědělce ale i vlastníky půdy“). Chybí jim ovšem i konkrétnější možnost konzultace a poradenství, což je spojené s nedostatkem dostupných odborníků v daném oboru („nedostatečná podpora“, „dostupnost odborníků či poradců, kteří jsou schopni zemědělci pomoci při realizaci. Najít vhodná místa, pomoci s vyřízením dotace atd.“, „nedostatek odborných poradců a krajinářů“).

Přehlednost dotačních podmínek

„ Přesvědčení, že dotační podmínky a dokumenty jsou nepřehledné a nelze se v nich snadno orientovat, sdílí výrazná část dotazovaných. Respondenti by přitom ocenili celkové zjednodušení dokumentace („jasnější dotační podmínky“, „složitá a dogmatická pravidla“), zároveň ale i jejich větší předvídatelnost v čase („během doby plnění opatření mění i podmínky“) a větší stabilitu dotačních titulů v čase, neboť s ohledem na ně plánují jednotlivé zemědělské činnosti či krajinotvorné projekty („nejsou vypsány vhodné dotační tituly“).

Dlouhodobost a podmínky financování

„ Dotazovaní zemědělci upozorňují, že nejsou dostatečně zohledněné dlouhodobé finanční i právní nároky na udržení realizovaných krajinných opatření („je zanedbaná údržba realizovaných opatření“, „ideální mít souhlasné stanovisko zemědělců, aby projekt měl budoucnost“). Realizaci krajinných opatření (KO) pak rovněž oslabuje ustálená praxe výjimek („neumožňovat výjimky ze stávajících opatření na podporu biodiverzity“). Několik respondentů zároveň zmiňovalo postupně se zhoršující ekonomickou situaci související se zaváděním krajinotvorných opatření a potřebu tyto vzrůstající finanční nároky reflektovat v dotační politice („vyjmutí těchto ploch z placení daně z nemovitosti“, „navýšit sazby, a to i s přihlédnutím jaká související opatření či podopatření musí být souběžně plněna“, „umožnit alespoň částečné zálohové financování na nákup materiálu a služeb“).

Informace o krajinných opatření

Poskytování informací je jednou z oblastí, jak je možné zemědělce v realizaci krajinných opatření (KO) podpořit. Nabízíme proto odpovědi, jak respondenti hodnotí svou aktuální informovanost a jestli by měli zájem dozvědět se další informace z této oblasti. Pro úspěšné zacílení informací je důležitá také důvěryhodnost jejich nositelů v očích příjemce. Přinášíme proto porovnání důvěryhodnosti různých potenciálních aktérů pro šíření informací o krajinných opatření z pohledu zemědělců.

Vnímání dostatku informací o krajinných opatření

Otázka: Máte dostatek informací o možnostech realizace krajinných opatření?

rozhodně ano	spíše ano	tak ani tak	spíše ne	rozhodně ne
5 %	30 %	25 %	31 %	9 %

N = 317

Pouze 35 % respondentů se cítí dostatečně informováno o možnostech realizace krajinných opatření, přičemž pouze 5 % se tak cítí rozhodně.

Většina dotázaných tak uvádí, že buďto nemá dostatek informací o realizaci krajinných opatření, anebo nemá ani dostatek ani nedostatek informací. S ohledem na skutečnost, že do průzkumu se zapojili

především zemědělci motivovaní k realizaci krajinných opatření, je zřetelné, že potenciál celkem 65 % respondentů ze vzorku, kteří nepociťují dostatek informací, je znatelný. Tuto interpretaci pak potvrzují i odpovědi na dvě otevřené otázky, u nichž respondenti nedostatek informací a poradenství opakovaně ve větším detailu zmiňují.

Chotěbuz. CC BY-SA 4.0, Marcin Konsek

Doplňujeme zároveň i rozdělení dle segmentace k-means na pět skupin. Položky, které nejsou označeny hvězdičkou, dosahují statisticky významných rozdílů mezi identifikovanými skupinami.

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Infor- movaní odpůrci (N=30)	2. Rezer- vovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezer- vovaní se zájmem (N=53)	4. Neinfor- movaní podpo- rovatelé (N=69)	5. Infor- movaní podpo- rovatelé (N=83)	celkový průměr
Máte dostatek informací o možnostech realizace krajinných opatření? (spíše ano + rozhodně ano)	67 %	2 %	28 %	0 %	78 %	35 %
Máte dostatek informací o možnostech realizace krajinných opatření? (spíše ne + rozhodně ne)	0 %	51 %	40 %	99 %	0 %	40 %

Zájem o informace

Otázka: Měli byste zájem dozvědět se více o možnostech realizace krajinných opatření?

rozhodně ano	spíše ano	tak ani tak	spíše ne	rozhodně ne
28 %	42 %	15 %	12 %	4 %

N = 279

Celkem 70 % respondentů ze vzorku uvádí, že má zájem dozvědět se více o možnostech realizace krajinných opatření, přičemž odpověď „rozhodně ano“ vybralo 28 % a dalších 42 % uvedlo „spíše ano“. Naopak nezájem o tyto informace vyjádřila pouze šestina dotazovaných a necelá šestina zvolila neutrální odpověď „tak ani tak“.

Potenciální důvěra různým zdrojům informací o krajinných opatřeních

	Otázka: Prosím označte, do jaké míry byste důvěřoval informacím o krajinných opatřeních od následujících aktérů?					
	rozhodně důvěřoval	spíše důvěřoval	tak ani tak	spíše nedůvěřoval	rozhodně nedůvěřoval	neumím posoudit
Státní zemědělský a intervenční fond (SZIF)	26 %	39 %	20 %	7 %	2 %	5 %
Ministerstvo zemědělství	20 %	36 %	24 %	8 %	5 %	7 %
vědci a výzkumníci	16 %	35 %	21 %	10 %	4 %	13 %
Ministerstvo životního prostředí	16 %	34 %	20 %	15 %	5 %	9 %
jiní zemědělci	9 %	42 %	29 %	6 %	3 %	11 %
Krajský úřad Moravskoslezského kraje	16 %	32 %	24 %	10 %	4 %	14 %
zemědělské poradce	11 %	38 %	26 %	10 %	4 %	11 %
Asociace soukromého zemědělství	14 %	30 %	22 %	10 %	8 %	15 %
Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK)	12 %	31 %	21 %	14 %	8 %	14 %
Zemědělský svaz	10 %	28 %	27 %	12 %	7 %	16 %
místní akční skupina (MASy)	11 %	27 %	27 %	12 %	9 %	15 %
Agrární komora	10 %	27 %	25 %	12 %	11 %	14 %
ekologické organizace	6 %	20 %	18 %	25 %	20 %	10 %

N = 279, data 2024

Respondenti byli zároveň požádáni o vyjádření, do jaké míry by důvěřovali 13 uvedeným subjektům jako nositelům informací o krajinných opatřeních. **Největší potenciální důvěru v této oblasti má Státní zemědělský a intervenční**

fond (SZIF) (důvěřuje 66 %, nedůvěřuje 9 %), Ministerstvo zemědělství (důvěřuje 57 %, nedůvěřuje 13 %), vědci a výzkumníci (důvěřuje 51 %, nedůvěřuje 15 %), Ministerstvo životního prostředí (důvěřuje 51 %, nedůvěřuje

20 %), jiní zemědělci (důvěřuje 51 %, nedůvěřuje 9 %).

Dalším aktérům a institucím by důvěřovala méně než polovina respondentů, pořád u nich však jasně převažuje důvěra nad nedůvěrou. Platí to pro Krajský úřad Moravskoslezského kraje (důvěřuje 48 %, nedůvěřuje 14 %), zemědělské poradce (důvěřuje 48 %, nedůvěřuje 14 %), Asociaci soukromého zemědělství (důvěřuje 44 %, nedůvěřuje 19 %), Agenturu ochrany přírody a krajiny (AOPK) (důvěřuje 43 %, nedůvěřuje 22 %), místní akční skupiny (MASky) (důvěřuje 38 %, nedůvěřuje 21 %) a profesní organizace sdružující zemědělce, jakou jsou Zemědělský svaz (důvěřuje 38 %, nedůvěřuje 19 %) a Agrární komora (důvěřuje 37 %, nedůvěřuje 23 %). Pouze v případě ekologických organizací mezi dotazovanými zemědělci potenciálně převládala nedůvěra

(45 %) nad důvěrou (27 %) v informace o krajinných opatřeních.

V tomto případě výsledky faktorové analýzy seskupily aktéry dle jim projevované důvěry do čtyř skupin. První skupinu se vzájemně související mírou důvěry tvoří organizace ochrany přírody zastoupené AOPK, ekologickými organizacemi, vědci a výzkumníky, Ministerstvem životního prostředí a tento faktor doplňují místní akční skupiny. Obě ministerstva, krajský úřad a SZIF, které mají poměrně širokou důvěryhodnost, tvoří druhý faktor. Agrární komora a Zemědělský svaz, tedy profesní organizace sdružující spíše větší zemědělce, mají vzájemně související míru důvěry, a tvoří tak třetí faktor. Konečně čtvrtý faktor se vzájemně provázanou mírou důvěry v roli zdroje informací tvoří jiní zemědělci, Asociace soukromého zemědělství a zemědělské poradci.

Horní Václavov. CC BY-SA 2.0 DEED, Jan Helebrant

Faktorová analýza: Potenciální důvěra různým zdrojům informací o krajinných opatřeních

	Otázka: Prosím označte, do jaké míry byste důvěřoval informacím o krajinných opatřeních od následujících aktérů?			
	Faktorová analýza: Komponenta			
	(1) ochrana přírody	(2) ministerstva a SZIF	(3) velká profesní sdružení	(4) zemědělci, poradci a ASZ
Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK)	0,772	0,276	0,105	0,014
ekologické organizace	0,771	0,052	0,046	0,143
vědci a výzkumníci	0,599	0,033	0,013	0,287
místní akční skupina (MASky)	0,547	0,101	0,469	-0,048
Ministerstvo životního prostředí	0,571	0,648	0,009	0,002
Ministerstvo zemědělství	0,097	0,849	0,256	0,031
Státní zemědělský a intervenční fond (SZIF)	0,038	0,828	0,064	0,230
Krajský úřad Moravskoslezského kraje	0,494	0,570	0,167	-0,085
Agrární komora	0,037	0,176	0,892	0,049
Zemědělský svaz	0,113	0,111	0,846	0,257
jiní zemědělci	-0,085	-0,153	0,071	0,765
Asociace soukromého zemědělství	0,277	0,216	0,009	0,680
zemědělské poradci	0,160	0,196	0,204	0,546
celkem (Eigenvalues)	2,55	2,39	1,89	1,58
% variance	19,6	18,4	14,5	12,2
kumulativní %	19,6	38,1	52,6	64,7

Metoda extrakce: Analýza hlavních komponent (PCA), rotace konvergovala v 6 iteracích

N = 279, data 2024

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statistiky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
zdroj: Krajský úřad Moravskoslezského kraje (spíše + rozhodně důvěřoval)	20 %	21 %	45 %	56 %	68 %	48 %
zdroj: Ministerstvo zemědělství (spíše + rozhodně důvěřoval)	50 %	33 %	53 %	59 %	72 %	57 %
zdroj: Ministerstvo životního prostředí (spíše + rozhodně důvěřoval)	30 %	26 %	40 %	62 %	69 %	51 %
zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny (spíše + rozhodně důvěřoval)	33 %	14 %	36 %	46 %	64 %	43 %
zdroj: Agrární komora (spíše + rozhodně důvěřoval)*	63 %	26 %	34 %	32 %	41 %	37 %
zdroj: Zemědělský svaz (spíše + rozhodně důvěřoval)*	60 %	35 %	28 %	30 %	44 %	38 %
zdroj: Asociace soukromého zemědělství (spíše + rozhodně důvěřoval)	47 %	30 %	27 %	48 %	58 %	44 %
zdroj: zemědělství poradci (spíše + rozhodně důvěřoval)*	43 %	42 %	49 %	52 %	51 %	48 %
zdroj: místní akční skupiny (spíše + rozhodně důvěřoval)	26 %	16 %	34 %	41 %	53 %	38 %
zdroj: Státní zemědělský intervenční fond (spíše + rozhodně důvěřoval)	60 %	40 %	62 %	71 %	79 %	66 %
zdroj: ekologické organizace (spíše + rozhodně důvěřoval)	17 %	12 %	13 %	33 %	40 %	27 %
zdroj: vědci a výzkumníci (spíše + rozhodně důvěřoval)	33 %	28 %	43 %	59 %	69 %	51 %
zdroj: jiní zemědělci (spíše + rozhodně důvěřoval)*	43 %	51 %	51 %	54 %	51 %	51 %

CC BY-SA 3.0, Andrzej Otrębski

Srovnávací analýzy

Srovnávací analýzy umožňují porovnat data podle vybraného kritéria. Dle tohoto kritéria jsou pak srovnávány jednotlivé proměnné. Pro účely této studie jsme spočítali srovnání podle zaměření hospodaření, režimu hospodaření, celkové výměry, podílu pronajaté půdy a toho, jestli je zemědělství hlavním zdrojem příjmu daného zemědělského subjektu. Níže uvádíme seznam využitých závislých proměnných. Kromě charakteristik respondenta z hlediska velikosti a typu obhospodařované půdy (celková výměra, vlastní půda, pronajatá půda, podíl pronajaté půdy) se jedná o vytvořené souhrnné škály. Způsoby vytvoření škál a minimální i maximální

hodnoty, kterých proměnné nabývají, jsou uvedeny v přehledové tabulce níže. Využití škál nabízí stabilnější (robustnější) výsledky, než využití jednotlivých proměnných, z kterých jsou tvořeny, protože výsledky pak nejsou založené na variabilitě u jednotlivé proměnné, ale na zpravidla výrazně menší variabilitě škály, která provazuje více vzájemně korelujících proměnných.

Vždy přitom ve srovnávacích analýzách níže uvádíme pouze ty proměnné, u nichž se vyskytuje statistická významnost rozdílů mezi porovnávanými odpověďmi.

	Závislé proměnné ve srovnávacích analýzách		
	min.	max.	obsah škály
škála: realizované typy krajinných opatření	0	11	Škála uvádí celkový počet zadaných kladných odpovědí na otázku „ <i>Máte přímou zkušenost s realizací následujících krajinných opatření?</i> “.
škála: záměr realizovat typy krajinných opatření	0	11	Škála uvádí celkový počet zadaných kladných odpovědí (v jakémkoliv časovém horizontu) na otázku „ <i>Zvažujete, že budete realizovat následující krajinná opatření?</i> “.
škála: pozitivní postoj k opatřením	1	5	Škála uvádí průměrnou hodnotu souhlasu s tvrzeními „ <i>Pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat krajinná opatření.</i> “; „ <i>Naše krajina je v žalostném stavu a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných opatření.</i> “ a „ <i>Pokud včas nezrealizujeme vhodná opatření v krajině, tak v příštích desetiletích nebude možné v našem kraji zemědělsky hospodařit</i> “, a nesouhlasu s tvrzením „ <i>Krajinná opatření jsou jen dalším z výmyslů ekologů</i> “.
škála: hodnotová motivace	1	5	Škála uvádí průměrnou hodnotu vybraných položek faktoru „(1) <i>hodnotová motivace</i> “ vytvořeného z odpovědí na otázku „ <i>Co Vás vedlo k realizaci krajinných opatření?</i> “. Škála zahrnuje položky: zadržetí vody v krajině; zájem o vzhled krajiny; zvýšení biodiverzity; potřeba přizpůsobení se změně klimatu; omezení eroze (vodní, větrné).
škála: administrativní bariéry	1	5	Škála uvádí průměrnou hodnotu položek faktoru „(1) <i>administrativní a finanční bariéry</i> “ vytvořeného z odpovědí na otázku „ <i>Brání Vám následující okolnosti v realizaci krajinných opatření?</i> “. Škála zahrnuje položky: náročnost splnění podmínek pro dotaci; absence vhodných dotačních titulů; složitá administrace; komplikace pro čerpání jiných dotací; finanční náročnost na vlastní zdroje; riziko penalizace při kontrole; nemá mi kdo poradit, jak je vytvářet; daň z nemovitých věcí.

	Závislé proměnné ve srovnávacích analýzách		
	min.	max.	obsah škály
škála: realizační bariéry	1	5	Škála uvádí průměrnou hodnotu položek faktoru „(2) realizační bariéry“ vytvořeného z odpovědí na otázku „Brání Vám následující okolnosti v realizaci krajinných opatření?“. Škála zahrnuje položky: složitost jejich provedení v terénu; náročnost následné péče; nepochopení širší veřejností nebo sousedy; problém realizace na pronajaté půdě; časová náročnost realizace.
škála: důvěra k aktérům	1	5	Škála uvádí průměrnou hodnotu 13 položek v baterii „Prosím označte, do jaké míry byste důvěřoval informacím o krajinných opatřeních od následujících aktérů?“
celková výměra (ha)	0,5	10000	průměr 302 hektarů, N = 279
vlastní půda (ha)	0	2000	průměr 108 hektarů, N = 279
pronajatá půda (ha)	0	8000	průměr 194 hektarů, N = 279
podíl pronajaté půdy (%)	0	100	N = 279

Srovnávací analýzy: Zaměření hospodářství

	Otázka: Čemu se v rámci svého hospodaření věnujete?		
	pouze rostlinná (průměr) N=63	pouze živočišná (průměr)N=68	rostlinná a živočišná zároveň (průměr) N=124
škála: realizované typy krajinných opatření	2,84	1,46	2,93
škála: záměr realizovat typy krajinných opatření	3,06	2,18	3,18
škála: pozitivní postoj k opatřením	3,12	3,68	3,21
celková výměra (ha)	290	98	472
vlastní půda (ha)	90	52	164
pronajatá půda (ha)	200	45	308
podíl pronajaté půdy (%)	47,0	53,3	50,3

Respondenti, kteří se věnují současně rostlinné a živočišné produkci uvádějí záměr realizovat největší množství opatření i největší zkušenost s vyšším množstvím již realizovaných opatření. Jedná se i o početně nejvíce zastoupenou skupinu. Tento projev zřetelně souvisí s tím, že tito respondenti zároveň mají výrazně nadprůměrnou celkovou výměru, rozsah vlastní i pronajaté půdy. Tento rys, kdy respondenti hospodařící s větší výměrou mají i větší zkušenost s krajinnými opatřeními, je do značné

míry logický a projevuje se i u dalších srovnávacích analýz. Jen o něco málo méně zkušeností s KO i záměrů k realizaci vykazují zemědělské subjekty věnující se výhradně polní produkci, jednoznačně nejméně subjekty, které se zaměřují pouze na živočišnou produkci.

V průměru pozitivnější vztah ke krajinným opatřením mají respondenti, kteří se věnují výhradně živočišné produkci. Tito respondenti zároveň mají mírně vyšší podíl pronajaté půdy než další dvě skupiny.

Srovnávací analýzy: Je zemědělství vaším hlavním zdrojem příjmu?

	Otázka: Je zemědělství vaším hlavním zdrojem příjmu?	
	ano (průměr) N=146	ne (průměr) N=133
škála: realizované typy krajinných opatření	2,84	2,07
škála: záměr realizovat typy krajinných opatření	3,11	2,51
škála: pozitivní postoj k opatřením	3,07	3,66
škála: hodnotová motivace	3,46	3,83
škála: realizační bariéry	3,25	3,00
škála: důvěra k aktérům	3,33	3,50
celková výměra (ha)	547	33
vlastní půda (ha)	188	20
pronajatá půda (ha)	358	12
podíl pronajaté půdy (%)	55,5	40,6

Obdobný rys, jako u předchozí srovnávací analýzy, pak ještě v názornější podobě vidíme u srovnání respondentů dle toho, zda je zemědělství jejich hlavním zdrojem příjmu. Respondenti, kteří uvádějí zemědělství jako svůj hlavní zdroj příjmů mají větší zkušenost s realizací typů krajinných opatření a mají záměr jich více realizovat. Zároveň s tím pak vnímají jako větší bariéru náročnost realizace. Jsou to

respondenti, kteří hospodaří na větší výměře, mají větší rozlohu vlastní i pronajaté půdy i větší podíl pronajaté půdy.

Naopak respondenti, kteří zemědělství jako svůj hlavní zdroj příjmů neuvádějí, mají pozitivnější postoj ke krajinným opatřením, jsou pro ně významnější environmentální důvody pro realizaci krajinných opatření a mají celkovou větší důvěru k jednotlivým aktérům v sektoru jako zdrojům informací o KO.

Srovnávací analýzy: Celková výměra

	Otázka: Celková výměra				
	do 10 ha N=63	11 - 30 ha N=70	31 - 100 ha N=58	101 - 500 ha N=39	nad 500 ha N=49
škála: realizované typy krajinných opatření	1,43	2,01	2,79	2,87	3,76
škála: záměr realizovat typy krajinných opatření	1,86	2,77	2,91	3,38	3,59
škála: pozitivní postoj k opatřením	3,61	3,67	3,33	3,14	2,78
podíl pronajaté půdy (%)	29,5	44,6	62,5	49,9	55,8

Tuto perspektivu na předložená data můžeme dále zpřesnit při pohledu na rozložení hodnot škál, pokud je srovnáváme prostřednictvím celkové výměry. Z tohoto srovnání jsou zcela patrné vzájemné závislosti, kdy s větší celkovou výměrou postupně roste množství typů realizovaných opatření, a rovněž počet krajinných opatření, které mají zemědělci záměr realizovat.

Pozitivní postoj ke krajinným opatřením naopak vzrůstá v opačném směru, tedy se snižováním

celkové obhospodařované výměry pozitivní postoj ke krajinným opatřením roste. Největší podíl pronajaté půdy mají ve vzorku středně velcí zemědělci s obhospodařovanou plochou mezi 31 a 100 hektary.

Z podrobnějších korelačních analýz vyplývá, že Agrární komora a Zemědělský svaz dosahují větší důvěryhodnosti u zemědělců hospodařících na větší celkové výměře, zatímco u zemědělců hospodařících na malé výměře mají velkou důvěru Asociace soukromého zemědělství a relativně i ekologické organizace.

Srovnávací analýzy: Podíl pronajaté půdy

	Otázka: Podíl pronajaté půdy				
	do 5 % N=53	6-33 % N=62	34-66 % N=49	67-89 % N=75	90 a více % N=40
škála: hodnotová motivace	3,98	3,64	3,47	3,63	3,31
škála: náročnost realizace	2,85	2,91	3,37	3,27	3,31
celková výměra (ha)	78	238	247	503	386
vlastní půda (ha)	76	191	122	100	21
pronajatá půda (ha)	1,9	48	125	403	365

Respondenti, kteří mají spíše malou celkovou obhospodařovanou výměru jsou zároveň těmi, kteří mají malý podíl pronajaté půdy. S tím se pak váže, že tyto respondenty uvádějí jako významnější environmentální důvody realizace krajinných opatření. Vnímaná náročnost realizace krajinných opatření je pro ně zároveň nejnižší. Zajímavé je, že v dalších ohledech se tyto skupiny statisticky významně neliší.

Srovnávací analýzy: Věnujete se ekologickému režimu hospodaření

	Otázka: Jakému režimu hospodaříte se věnujete?	
	ekologické zemědělství: zvolena odpověď (průměr) N=104	ekologické zemědělství: nezvolena odpověď (průměr) N=175
škála: pozitivní postoj k opatřením	3,61	3,20
škála: hodnotová motivace	3,87	3,47
škála: důvěra k aktérům	3,52	3,35
pronajatá půda (ha)	90	255

Cíleně jsme srovnali zemědělce, kteří uvedli, že hospodaří v režimu ekologického zemědělství s těmi, kteří v tomto režimu nehospodaří. Respondenti ekologickému režimu mají pozitivnější postoj ke krajinným

opatření a jsou výrazně více motivováni environmentálními důvody jejich realizace. Zároveň je i vyšší jejich důvěra k relevantním aktérům. Vyznačují se rovněž menší rozlohou pronajaté půdy.

Regresní analýzy

Regresní analýzy ukazují, nakolik jednotlivé závislé proměnné přispívají k hodnotě nezávislé proměnné. Regresní analýza tak zohledňuje sílu vzájemného vztahu, tak její relativní predikční sílu na výslednou hodnotu. Konkrétně nás zajímalo, jaké proměnné ovlivňují počet typů realizovaných krajinných opatření a počet typů zamýšlených krajinných opatření.

Regresní analýza: Počet typů realizovaných krajinných opatření

	Počet typů realizovaných krajinných opatření			
	B	směrodatná odchylka	std. koeficient Beta	sig.
nařízení ze strany úřadů	-0,18	0,09	-0,16	0,03
zadržení vody v krajině	0,34	0,12	0,21	0,01
zvýšení biodiverzity	0,24	0,12	0,16	0,04
dostatek informací o možnostech realizace	0,27	0,11	0,15	0,01
škála: pozitivní postoj k opatřením v krajině	-0,29	0,13	-0,16	0,03
podíl pronajaté půdy	0,01	0,00	0,18	0,00
celková výměra	0,00	0,00	0,27	0,00
rostlinná výroba - polní plodiny	1,30	0,26	0,32	0,00

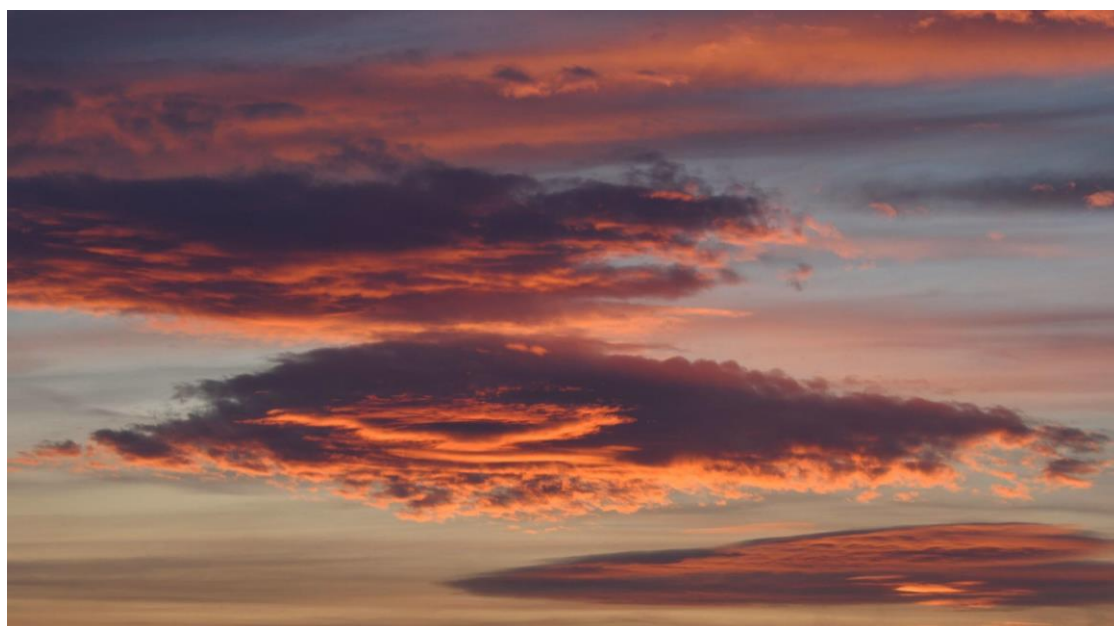
Regresní analýza ukazuje, že celkový počet typů realizovaných opatření nejvíce zvyšuje, pokud je respondent zaměřený na polní produkci, narůstá celková výměra, podíl pronajaté půdy a také když zemědělec realizuje krajinná opatření z důvodů zadržení vody v krajině i snahy o zvýšení biodiverzity a pokud má dostatek informací o realizaci krajinných opatření. Naopak motivace

nařízením úřadů k realizaci krajinných opatření a překvapivě i pozitivní postoj ke KO jejich počet realizovaných KO v tomto modelu mírně snižuje. Pozitivní postoje totiž převládají spíše u menších subjektů, které vzhledem k omezené výměře realizují i méně typů KO. R^2 u modelu odpovídá hodnotě 0,409, regresní model tedy vysvětluje zhruba 40 % variance v počtu typů realizovaných krajinných opatření.

Regresní analýza: Počet typů zamýšlených krajinných opatření

	Počet typů zamýšlených krajinných opatření			
	B	směrodatná odchylka	std. koeficient Beta	sig.
dostatek informací o možnostech realizace	0,28	0,10	0,16	0,00
podíl pronajaté půdy	0,01	0,00	0,13	0,02
celková výměra	0,00	0,00	0,25	0,00
rostlinná výroba - polní plodiny	1,15	0,26	0,29	0,00
ekologické zemědělství	0,75	0,34	0,19	0,03

Regresní analýza ukazuje, že celkový počet typů zamýšlených opatření nejvíce zvyšuje, pokud je respondent zaměřený na rostlinnou výrobu, hospodaří v režimu ekologického zemědělství, má větší celkovou výměru pozemků i podíl pronajaté půdy a má dostatek informací o možnostech realizace krajinných opatření. Hodnota koeficientu R^2 modelu odpovídá hodnotě 0,24. Regresní model tedy vysvětluje zhruba 24 % variance v počtu typů zamýšlených krajinných opatření (KO).

Krnov. CC BY 2.0 DEED, Herbert Frank

Popis segmentů zemědělských subjektů v Moravskoslezském kraji

Tabulka srovnávající průměry skupin v rámci souhrnných škál a kvantitativních charakteristik zemědělských subjektů ukazuje, že vymezené skupiny se poměrně výrazně odlišují i v dalších charakteristikách, což dokládá relevantnost provedené segmentace.

	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji K-means					
	1. Infor- movaní odpůrci (N=30)	2. Rezer- vovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezer- vovaní se zájmem (N=53)	4. Neinfor- movaní podpo- rovatelé (N=69)	5. Infor- movaní podpo- rovatelé (N=83)	celkový průměr
škála: realizované typy krajinných opatření	2,60	1,72	2,92	2,14	2,78	2,43
škála: záměr realizovat typy krajinných opatření	2,03	1,53	3,43	3,22	3,08	2,82
škála: hodnotová motivace	2,67	3,37	3,29	3,81	4,13	3,62
škála: administrativní bariéry	3,28	3,64	3,71	3,79	3,26	3,54
škála: náročnost realizace	3,14	3,63	3,01	3,30	2,85	3,14
škála: důvěra aktérům	3,11	3,09	3,26	3,51	3,71	3,41
celková výměra (ha)	402	175	537	149	313	302
vlastní půda (ha)	67	72	181	68	131	108
pronajatá půda (ha)	335	103	356	80	182	194
podíl pronajaté půdy (%)	53 %	48 %	52 %	49 %	45 %	48 %

Pro každou z identifikovaných skupin jsme na základě statistik ze všech proměnných zahrnutých v průzkumu vytvořili jejich podrobnější profil.

1. Informovaní odpůrci (N=30)

Informovaní odpůrci (11 % vzorku) mají druhou nejvyšší průměrnou celkovou výměru (402 hektarů). Nejnižší je však průměrná výměra vlastní půdy (67 ha) a druhá nejvyšší je průměrná výměra pronajaté půdy (335 ha). Polní produkci se věnuje až 90 % zástupců tohoto segmentu, což je nejvíce ze všech, podíl živočišné výroby (70 %) odpovídá celkovému průměru. V rámci skupiny jasně dominuje konvenční způsob hospodaření (80 %, nejvíce ze všech skupin), pouze pětina hospodaří v ekologickém režimu (nejméně ze všech skupin), necelá čtvrtina aplikuje precizní zemědělství. Pro téměř tři čtvrtiny subjektů představuje zemědělství hlavní zdroj příjmu, což je vysoko nad celkovým průměrem. Více než třetina zemědělských subjektů hospodaří ve formě právnické osoby.

V průměru **doposud realizovali** mezi dvěma až třema typy KO. V tomto ohledu jsou mírně nad celkovým průměrem, což vyplývá z nadprůměrné velikosti těchto subjektů. Nejčastěji se jedná o podmíněná opatření, úhory (73 %), zatravňování (60 %), ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků (53 %) a biopásy (33 %). U všech z nich jejich zapojení výrazně nadprůměrné, naopak ostatní opatření realizují v menší míře než většina dalších skupin. Celkem 13 % zástupců této skupiny nerealizovalo ani jeden z typů KO. Zkušenost s realizací KO mnohem častěji hodnotí negativně (49 %) než pozitivně (29 %).

Jako nejčastější motivaci pro realizaci uvádějí nařízení ze strany úřadů (59 %), který je u nich zastoupen výrazně častěji, než v celkovém vzorku. Nadprůměrně jsou motivováni také finančně (30 %). Naopak méně často jsou zastoupeny hodnotové motivace, jako omezení eroze (41 %), zájem o vzhled krajiny (41 %), zadržování vody v krajině (33 %) nebo zvýšení biodiverzity (26 %). Nejméně ze všech jsou motivováni hodnotově.

Uvedenému odpovídají i negativní **vnímání a postoje ke KO**, které jsou v tomto ohledu nejsilnější ze všech segmentů. KO považují převážně za drahá (71 %, levná 5 %), složitá (70 %, jednoduchá 22 %) a zbytečná (52 %, jednoduchá 26 %). Dokonce i v případě estetické stránky je stejný podíl považuje za ošklivá (43 %) jako za hezká (43 %). Až dvě třetiny se ztotožňují s výrokem, že krajinná opatření jsou jen dalším z výmyslů ekologů (nesouhlasí 17 %). Zároveň 63 % nesouhlasí s tím, že pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat krajinná opatření (souhlasí 20 %) nebo, že krajina je v žalostném stavu a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných opatření (souhlasí 13 %). Jasně převládá i negativní hodnocení účinnosti využívání dotací pro zavádění krajinných opatření.

Do budoucna informovaní odpůrci plánují realizovat v průměru dva typy KO, což je méně než u celkového vzorku. Nejčastěji přitom uvádějí záměr realizovat podmíněná opatření, jako jsou úhory (67 %) a ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků (47 %), u kterých jsou dokonce nad celkovým průměrem. Vyplývá to z charakteru těchto hospodařících subjektů a platných pravidel v době realizace průzkumu. Tři desetiny plánují aplikovat zatravňování a 27 % biopásy. U ostatních typů KO už výrazně nižší zájem, než je tomu v celém výzkumném vzorku. Žádné opatření neplánuje zavádět 17 % segmentu.

Mezi nejčastější bariéry omezující realizaci krajinných opatření u tohoto segmentu patří složitá administrace (60 %), riziko penalizace při kontrole (53 %), problém realizace na pronajaté půdě (53 %), náročnost splnění podmínek pro dotaci (50 %). Jasně nejméně vnímanou bariérou u této skupiny je absence poradenství, jak je vytvářet (3 %). Administrativní bariéry jsou celkově touto skupinou v porovnání s celkovým průměrem pocítovány o něco méně, vnímání bariér spojených s realizací KO kopíruje celková data.

Stěžejní charakteristikou segmentu, která se promítá i do jeho názvu, je **vysoká míra přesvědčení o informovanosti o realizaci KO a nezájem o další informace**. Dostatečnou míru informovanosti deklarují dvě třetiny segmentu, zároveň se nikdo nevyjádřil, že by neměl dostatek informací. Zájem dozvědět se více o možnostech realizace KO vyjádřil pouze jeden zástupce této skupiny.

Průměrná důvěra potenciálním zdrojem informací o KO je o něco nižší než v celém vzorku. Nejdůvěryhodnějšími zdroji informací pro tuto skupinu jsou Agrární komora (63 %), Zemědělský svaz (60 %), SZIF (60 %) a Ministerstvo zemědělství (50 %).

2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)

Rezervovaní bez zájmu (15 % vzorku) mají druhou nejnižší průměrnou celkovou výměru (175 hektarů) a druhou nejnižší průměrnou výměru pronajaté půdy (103 ha). V průměru vlastní 72 ha, což je dokonce více než u Informovaných odpůrců, kteří mají mnohem větší celkovou výměru. V dalších ohledech se výrazně neliší od celkového průměru. Podíl živočišné výroby (70 %) je u této skupiny zastoupen častěji než polní produkce (61 %). V rámci skupiny převládá konvenční způsob hospodaření (70 %), v ekologickém režimu hospodaří více než třetina. Čtyři pětiny hospodaří jako fyzické osoby, jedna pětina formou právnické osoby. Zemědělství představuje hlavní zdroj příjmu pouze pro 37 % zástupců segmentu, což je značně pod celkovým průměrem.

Ze všech segmentů **doposud realizovali** nejméně typů KO, v průměru to vychází méně než dva typy. Nejčastěji se jedná o úhory (37 %), zatravňování (33 %), ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků (30 %) a biopásy (28 %). Většinu typů KO realizují v menší míře než ostatní skupiny. Až 35 % zástupců této skupiny nerealizovalo ani jeden z typů KO, což je jasně nejvíce ze všech skupin. Zkušenost s realizací KO hodnotí nejednoznačně, negativní a pozitivní zkušenosti jsou vyrovnané, 43 % vybralo neutrální odpověď.

Mezi nejčastější motivace pro realizaci KO u této skupiny patří zadržení vody v krajině (79 %), zájem o vzhled krajiny (61 %), nařízení ze strany úřadů (61 %) a omezení eroze (57 %). Oproti celkovému vzorku jsou častěji motivováni nařízeními ze strany úřadu a zadržením vody v krajině, naopak méně často se u nich objevuje motivace v podobě zvýšení biodiverzity a omezení eroze.

Jak napovídá samotný název segmentu, jeho zástupci mají rezervované **postoje ke KO**. Přiklánějí se více k názoru, že krajinná opatření jsou výmyslem ekologů (souhlasí 40 %, nesouhlasí 21 %) a spíše odmítají tvrzení, že pokud včas nezrealizujeme vhodná KO, nebude možné v Moravskoslezském kraji hospodařit (nesouhlasí 37 %, souhlasí 19 %). Na druhou stranu u nich převládá souhlas s tím, že naše krajina je v žalostném stavu, a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných opatření (souhlasí 44 %, nesouhlasí 26 %). Nejednoznačně se staví k tvrzení, že pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat KO (souhlasí s ním 33 %, nesouhlasí 30 %). Celkově KO považují spíše za hezká (55 %) než ošklivá (10 %) a užitečná (43 %) než zbytečná (23 %). Na druhé straně je však ve větší míře považují za drahá (55 %) než levná (14 %) a složitá (50 %) než jednoduchá (31 %). Uvedená čísla naznačují, že tato skupina častěji hodnotí věci neutrálně nebo se odpovědím vyhýbá.

Rezervovaní bez zájmu plánují **do budoucna** realizovat nejméně typů KO ze všech skupin, v průměru je to pouze 1,5 typu KO. Až 43 % se v příštích letech nechystá zavádět žádný typ KO. Nejčastěji se přitom chystají realizovat ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků (30 %) úhory (27 %) a zatravňování (26 %). Ostatní opatření plánuje do budoucna méně než pětina, u všech typů jsou výrazně pod celkovým průměrem.

Jako **nejčastější bariéry** limitující realizaci KO uvádějí složitou administraci (65 %), problém realizace na pronajaté půdě (61 %), finanční náročnost na vlastní zdroje (54 %) a riziko penalizace při kontrole (51 %). Tato skupina v největší míře ze všech segmentů pocítuje bariéry spojené s náročností realizace. Vnímání administrativních bariér realizace KO kopíruje celková data.

Tento segment se vyznačuje **nižší mírou deklarované informovanosti o realizaci KO a současným nezájmem o další informace**. Polovina uvádí nedostatečnou míru informovanosti, pouze jeden respondent uvedl, že má dostatek informací. Zájem dozvědět se více o možnostech realizace KO nevyjádřil nikdo z této skupiny, polovina uvedla, že o informace nemá zájem a zbylá polovina zvolila neutrální odpověď.

Průměrná důvěra potenciálním zdrojem informací o KO je nejnižší ze všech skupin, rozdíly však u této škály nejsou moc velké. Mnohem častěji byly u tohoto segmentu zastoupeny neutrální a únikové odpovědi. Nejdůvěryhodnějšími zdroji informací jsou pro ně jiní zemědělci (51 %), zemědělské poradci (42 %) a SZIF (40 %). Značně méně tato skupina důvěřuje v instituce a také v aktéry prosazující zájmy ochrany přírody.

3. Rezervovaní se zájmem (N=53)

Rezervovaní se zájmem (19 % vzorku) mají největší průměrnou celkovou výměru (537 hektarů), čemu odpovídá také největší výměra vlastní (181 ha) i pronajaté půdy (356 ha). Polní produkci se věnuje až 85 % zástupců tohoto segmentu, což je druhý největší podíl ze všech skupin, živočišné výrobě 64 %, tedy nejméně. V rámci skupiny jasně dominuje konvenční způsob hospodaření (79 %), pouze pětina hospodaří v ekologickém režimu, necelá třetina aplikuje precizní zemědělství. Pro více než tři čtvrtiny subjektů představuje zemědělství hlavní zdroj příjmu, což je nejvíce ze všech skupin. Formou právnické osoby hospodaří 43 %, také nejvíce ze všech.

V průměru **doposud realizovali** téměř tři typy KO, tedy nejvíce ze všech skupin, což vyplývá z velikosti těchto subjektů. Nejčastěji se jedná o podmíněná opatření, úhory (68 %), ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků (57 %), zatravňování (51 %) a biopásy (42 %). U všech z nich je jejich zapojení výrazně nadprůměrné, u ostatních opatření jsou spíše na úrovni celkového vzorku. Pouze 8 % zástupců této skupiny nerealizovalo ani jeden z typů KO. Zkušenost s realizací KO hodnotí nejednoznačně, 25 % pozitivně, zatímco 20 % negativně. Většina tohoto segmentu (55 %), nejvíce ze všech skupin, hodnotí realizaci KO neutrálně.

Jako **nejčastější motivace** pro realizaci KO uvádějí omezení eroze (71 %), nařízení ze strany úřadů (63 %) zadržování vody v krajině (61 %), zájem o vzhled krajiny (57 %) a zvýšení biodiverzity (51 %). Oproti celkovému vzorku jsou častěji motivováni nařízeními ze strany úřadů, naopak méně u nich působí hodnotová motivace, například motivace potřebou přizpůsobení se změně klimatu. Jejich **vnímání a postoje ke KO** můžeme označit jako rezervované. Jasně odmítají tvrzení, že pokud včas nezrealizujeme vhodná KO, nebude možné v Moravskoslezském kraji hospodařit (nesouhlasí 87 %) a že naše krajina je v žalostném stavu a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných opatření (nesouhlasí 60 %, souhlasí 15 %). Více se také přiklání k názoru, že krajinná opatření jsou výmyslem ekologů (souhlasí 41 %, nesouhlasí 23 %). Nejednoznačně se pak staví k tvrzení, že pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat KO (souhlasí s ním 40 %, nesouhlasí 36 %). KO vnímají převážně jako drahá (66 %, levná 15 %) a složitá (58 %, jednoduchá 19 %), zároveň však jako užitečná (57 %, zbytečná 23 %) a hezká (52 %, ošklivá 29 %).

Do budoucna plánují realizovat v průměru mezi třemi a čtyřmi typy KO, což je nejvíce ze všech skupin. Nejčastěji přitom uvádějí záměr realizovat podmíněná opatření, jako jsou úhory (68 %), ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků (55 %), zatravňování (47 %) a biopásy (41 %). U všech těchto opatření jsou jejich plány nadprůměrné. Vyplývá to z jejich dosavadní praxe, charakteru těchto hospodařících subjektů a velikosti plochy, na které hospodaří. Tři desetiny plánují aplikovat zatravňování a 27 % biopásy. U ostatních typů KO jsou na úrovni celkového průměru vzorku, případně mírně pod ním. Necelá polovina má v plánu výsadbu stromů a keřů ve volné krajině, čtvrtina plánuje založení rybníka nebo tůně a pětina založení sadu nebo agrolesnictví. Pouze 9 % segmentu se nechystá realizovat žádné opatření, necelá polovina plánuje čtyři a více KO. Pro většinu Rezervovaných se zájmem patří mezi **bariéry omezující realizaci krajinných opatření** náročnost splnění podmínek pro dotaci (70 %), složitá administrace (66 %), absence vhodných dotačních titulů (62 %), riziko penalizace při kontrole (60 %), finanční náročnost na vlastní zdroje (60 %) a problém realizace na pronajaté půdě (53 %). Vnímání administrativních bariér je u této skupiny mírně silnější jako v celém vzorku, vnímání bariér spojených s realizací KO naopak mírně slabší.

Subjektivní informovanost o realizaci KO se v případě Rezervovaných se zájmem přibližuje průměru za celý vzorek. Mírně převládá skupina pociťující nedostatek informací (40 %), nad těmi, co deklarují dostatečnou informovanost (28 %). Zároveň všichni zemědělci patřící do této skupiny deklarují **zájem dozvědět se více o možnostech realizace KO**. **Průměrná důvěra** potenciálním zdrojem informací o KO je jen mírně nižší než ukazují data pro celý vzorek. Mnohem častěji byly u tohoto segmentu zastoupeny neutrální a únikové odpovědi. Nejdůvěryhodnějšími zdroji informací jsou pro ně SZIF (62 %), Ministerstvo zemědělství (53 %), jiní zemědělci (51 %), zemědělské poradci (49 %) a Krajský úřad MSK (45 %). Podprůměrně tato skupina důvěřuje v aktéry prosazující zájmy ochrany přírody.

4.

Neinformovaní podporovatelé (N=69)

Neinformovaní podporovatelé (25 % vzorku) mají nejmenší průměrnou celkovou výměru (149 ha) a nejmenší průměrnou výměru pronajaté půdy (80 ha). V průměru vlastní 68 ha půdy, což je více než u Informovaných odpůrců, kteří mají mnohem větší celkovou výměru. Podíl živočišné výroby (68 %) je u této skupiny zastoupen častěji než polní produkce (58 %), která má u nich nejmenší zastoupení ze všech skupin. Desetina se věnuje ovocnářství a 6 % zelinářství. V rámci segmentu vidíme poměrně vyrovnané zastoupení konvenčního způsobu hospodaření (57 %) a ekologického zemědělství (49 %), kterého podíl je nejvyšší ze všech skupin. Jako fyzické osoby hospodaří až 83 % zemědělských subjektů, formou právnické osoby pouze 17 %, nejméně ze všech. Zemědělství představuje hlavní zdroj příjmu pro 44 % zástupců segmentu, což je mírně pod celkovým průměrem.

V průměru **doposud realizovali** jen málo přes dva typy KO, jsou v tomto ohledu druhou nejméně aktivní skupinou. Nejčastěji realizovali zatravnění (51 %), úhory (39 %) výsadby stromů a keřů v krajině (35 %). Podmíněné typy KO, kromě zatravnění, realizují v menší míře než ostatní skupiny, u dalších typů KO jsou přibližně na průměrné úrovni. Pětina zástupců této skupiny nerealizovala ani jeden z typů KO, což je v porovnání s celkovým vzorkem

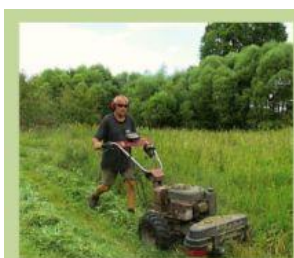
hodnocení (40 %) nad negativními (22 %).

Mezi nejčastější motivace pro realizaci KO u této skupiny patří zejména hodnotové motivace, které jsou u nich zastoupeny nadprůměrně. Konkrétně většinu z nich motivuje zájem o vzhled krajiny (80 %), omezení eroze (78 %), zadržování vody v krajině (76 %), zvýšení biodiverzity (65 %) a potřeba přizpůsobení se změně klimatu (51 %). Nařízení ze strany úřadů představuje motivaci pouze pro třetinu segmentu. Jak napovídá samotný název segmentu, jeho zástupci mají pozitivní **postoje ke KO**. Jasně souhlasí s názory, že naše krajina je v žalostném stavu, a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných opatření (81 %, nesouhlasí 10 %) a že pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat KO (78 %, nesouhlasí 9 %).

Více než dvě třetiny si dokonce myslí, že pokud včas nezrealizujeme vhodná opatření v krajině, tak v příštích desetiletích nebude možné v Moravskoslezském kraji zemědělsky hospodařit (nesouhlasí 16 %). Zároveň jednoznačně odmítají tvrzení, že krajinná opatření jsou jen dalším z výmyslů ekologů (71 %, souhlasí 9 %). Krajinná opatření jasně považují za užitečná (81 %, zbytečná 12 %) a hezká (67 %, ošklivá (23 %). Na druhou stranu je vnímají jako drahá (63 %, levná 10 %) a složitá (56 %, jednoduchá 19 %).

Do **budoucna** plánují v průměru realizovat více než tři typy KO, což je dokonce více než u Informovaných podporovatelů. Nejčastěji se přitom chystají zasadit stromy a keře ve volné krajině (59 %), zatravnět (42 %), nechat půdu ladem (42 %), budovat rybníky a tůně (41 %), vytvářet ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků (36 %) a zakládat sady nebo agrolesnictví (29 %). Vidíme, že u některých typů KO je míra jejich záměrů značně nadprůměrná. Týká se to hlavně výsadeb, zakládání sadů nebo agrolesnictví a budování vodních prvků. Pouze 7 % segmentu se nechystá realizovat žádné opatření, naopak až 48 % plánuje čtyři a více KO. Neinformovaní podporovatelé jako **nejčastější bariéry** limitující realizaci KO uvádějí finanční náročnost na vlastní zdroje (77 %), složitou administraci (68 %), problém realizace na pronajaté půdě (65 %), absenci poradenství s jejich vytvářením (64 %), náročnost splnění podmínek pro dotaci (64 %), riziko penalizace při kontrole (64 %) a absenci vhodných dotačních titulů (55 %). Tato skupina v největší míře ze všech segmentů pocituje administrativní bariéry realizace KO. Vnímání bariér spojených s náročností realizace KO také převyšuje průměr za celkový vzorek.

Tento segment se vyznačuje **nízkou mírou deklarované informovanosti o realizaci KO a současně jasně projeveným zájmem o informace** v této problematice. Všichni členové tohoto segmentu, s výjimkou jednoho, uvádí nedostatečnou míru informovanosti, dostatek informací nepocituje nikdo. Na druhou stranu zájem dozvědět se více o možnostech realizace KO vyjádřili všichni z této skupiny. **Průměrná důvěra** potenciálním zdrojem informací o KO je druhá nejvyšší ze všech skupin. Nejdůvěryhodnějšími zdroji informací jsou pro tento segment SZIF (71 %), Ministerstvo životního prostředí (59 %), Ministerstvo zemědělství (59 %), vědci a výzkumníci (59 %), Krajský úřad MSK (56 %), jiní zemědělci (54 %) a zemědělské poradci (52 %).

5. Informovaní podporovatelé (N=83)

Informovaní podporovatelé (30 % vzorku) se z hlediska velikosti výměry obhospodařovaných pozemků nejvíce přibližují průměru za celý vzorek. Jejich průměrná celková výměra je 313 ha, průměrná výměra vlastní půdy 131 ha a průměrná výměra pronajaté půdy 182 ha. Polní produkci se věnuje pouze 58 % zástupců tohoto segmentu, živočišné výrobě 72 %, tedy nejvíce ze všech skupin. Největší je u této skupiny také zastoupení ovocnářů (13 %). Jenom polovina hospodaří konvenčně, nejméně ze všech segmentů. Nadprůměrně je u nich zastoupeno ekologické zemědělství, kterému se věnuje 45 %. Regenerativní zemědělství provozuje 17 %, výrazně více než u jiných segmentů. Zemědělství představuje hlavní zdroj příjmu pro 45 % skupiny, což je mírně pod podílem v celém vzorku. Zastoupení právnických osob v segmentu je mírně nadprůměrné na úrovni 30 %.

V průměru **doposud realizovali** téměř tři typy KO, z hlediska dosavadní aktivity se tak řadí na druhé místo za Rezervované se zájmem. Nejčastěji doposud realizovali výsadby stromů nebo keřů ve volné krajině (46 %), nechávali půdu ladem (42 %), zatravňovali (40 %). U běžnějších opatření s výjimkou výsadeb je jejich aktivita spíše průměrná. Vyplývá to z výměry, na které hospodaří a ze zaměření těchto subjektů. Méně běžné typy KO (např. vodní prvky nebo sady) realizovali nejčastěji ze všech. Pouze 12 % zástupců

této skupiny nerealizovalo ani jeden z typů KO. Zkušenost s realizací KO je nejlepší ze všech segmentů, až dvě třetiny je hodnotí pozitivně, negativní zkušenosti má jenom 5 %.

Jako **nejčastější motivace** pro realizaci KO uvádějí zadržení vody v krajině (86 %), zájem o vzhled krajiny (85 %), omezení eroze (85 %), zvýšení biodiverzity (75 %) a potřeba přizpůsobení se změně klimatu (63 %). Tyto hodnotové motivace na ně působí nejsilněji ze všech skupin. Naopak, oproti ostatním je nejméně motivují nařízení ze strany úřadů (26 %). Samotný název segmentu napovídá, že jejich **vnímání a postoje ke KO** jsou vesměs pozitivní. Jasně podporují tvrzení, že pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat KO (souhlasí 87 %, nesouhlasí 1 %), že naše krajina je v žalostném stavu, a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných opatření (souhlasí 80 %, nesouhlasí 5 %) a že pokud včas nezrealizujeme vhodná KO, nebude možné v Moravskoslezském kraji hospodařit (souhlasí 61 %, nesouhlasí 14 %). Jednoznačně také odmítají názor, že krajinná opatření jsou výmyslem ekologů (nesouhlasí 78 %, souhlasí 1 %). Jako jediný segment většinově souhlasí s tím, že zemědělské dotace účinně pomáhají zavádět KO (souhlasí 52 %, nesouhlasí 26 %). Krajinná opatření považují především za užitečná (88 %, zbytečná 7 %) a hezká (76 %, ošklivá 15 %). Hodnotí je také spíše jako drahá (58 %, levná 23 %) a složitá (41 %, jednoduchá 32 %).

Informovaní podporovatelé plánují **do budoucna** realizovat přibližně tři typy KO, čímž se radí na třetí místo za dvě předešlé skupiny. Nejčastěji plánují sadit stromy nebo keře ve volné krajině (58 %), nechávat půdu ladem (37 %), budovat rybníky a tůně (37 %), zatravňovat (36 %), vytvářet ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků (29 %) a zakládat sady nebo agrolesnictví 29 %. Plány členů tohoto segmentu jsou velmi různorodé, 17 % se nechystá realizovat žádné další KO, 41 % plánuje podniknout čtyři a více typů KO. Mezi hlavní **bariéry omezující tuto skupinu v realizaci krajinných opatření** patří složitá administrace (70 %), finanční náročnost na vlastní zdroje (60 %), náročnost splnění podmínek při dotaci (46 %) a absence vhodných dotačních titulů (45 %). Oba typy bariér, administrativní i realizační, pociťuje tento segment nejméně ze všech.

Subjektivní informovanost o realizaci KO patří u této skupiny mezi největší. Dostatek informací deklaruje 78 % segmentu, nedostatek informací nevedl nikdo. Zároveň jasná většina zemědělců patřících do této skupiny vyjádřila **zájem dozvědět se více o možnostech realizace KO**. Tento zájem uvedlo až 86 % segmentu, naopak pouze jeden respondent takový zájem neprojevil. **Průměrná důvěra** potenciálním zdrojem informací o KO je největší ze všech segmentů. Většina této skupiny by důvěřovala informacím ohledně KO od SZIFu (79 %), Ministerstva zemědělství (72 %), vědců a výzkumníků (69 %), Ministerstva životního prostředí (69 %), Krajského úřadu MSK (68 %), AOPK (64 %), ASZ (58 %), MASek (53 %), dalších zemědělců (51 %) a zemědělských poradců (51 %). Nadprůměrně tato skupina důvěřuje zejména aktérům prosazujícím zájem ochrany přírody.

Závěr

Kvalitativní část výzkumu poskytla detailní data prokreslující motivace zemědělců k realizaci KO, situaci stakeholderů, jejich potřebách, míře spolupráce v oblasti KO a také o aktuálním zapojení poradců do příprav realizací adaptačních opatření v zemědělské krajině. Škála motivací zemědělců v MSK variuje od velmi nízké po velmi vysokou. Zapojení poradců do příprav realizací KO bylo v době výzkumu velmi nízké, ačkoliv postoje poradců k opatřením v krajině byly až na jednu výjimku pozitivní. Spolupráce mezi skupinami na přípravě KO byla proměnlivá, chybí koordinace na vyšší než lokální úrovni.

Data dokumentují jasnou poptávku zemědělců i poradců po pomoci s konkrétními problémy, které je komplikované za současných podmínek řešit, zejména s ohledem na náročnost běžného provozu zemědělských podniků a dotační prostředí. Poukazují na potřebu důkladného porozumění potřebám zemědělců i dalších skupin a vhodnou formu nabízené pomoci. Doporučení na základě

získaných dat budou představena v navazujícím dokumentu (Fáze 3).

Analýza výsledků kvantitativní části výzkumu představuje informace vypovídající o struktuře postojů, motivací a bariér pro realizaci krajinných opatření u zemědělců v Moravskoslezském kraji, a to přestože výsledky průzkumu nelze vzhledem ke způsobu výběru vzorku považovat za reprezentativní.

Výsledky průzkumu dokládají, že v Moravskoslezském kraji je relevantní množství subjektů se zájmem o realizaci krajinných opatření a prostřednictvím segmentace dospíváme k přesvědčení, že je zároveň možné spolupracovat i s širokou škálou osob, které mají na zavádění krajinných opatření výrazný zájem, a zároveň nejsou limitováni výraznými bariérami.

Tento průzkum postojů zemědělců ke krajinným opatřením vhodně doplňuje ankety realizované Asociací soukromého zemědělství a MSID, a.s.

8. Literatura

- AJZEN, Icek. 'The Theory of Planned Behavior'. *Organizational Behavior and Human Decision Processes* 50, no. 2 (December 1991): 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T).
- CÁCERES, Daniel M., et al. The social value of biodiversity and ecosystem services from the perspectives of different social actors. *Ecology and Society*, 2015, 20.1.
- CORBIN, Juliet M., Anselm L. Strauss. *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Fourth edition. Los Angeles: SAGE, 2015.
- DAUM, Thomas, et al. Addressing agricultural labour issues is key to biodiversity-smart farming. *Biological Conservation*, 2023, 284: 110165.
- JACKSON, Lee E., et al. Social-ecological and regional adaptation of agrobiodiversity management across a global set of research regions. *Global environmental change*, 2012, 22.3: 623-639.
- JOHNS, Timothy, et al. Agricultural biodiversity as a link between traditional food systems and contemporary development, social integrity and ecological health. *Journal of the Science of Food and Agriculture*, 2013, 93.14: 3433-3442.
- HAUCK, Jennifer; SCHMIDT, Jenny; WERNER, Anja. Using social network analysis to identify key stakeholders in agricultural biodiversity governance and related land-use decisions at regional and local level. *Ecology and Society*, 2016, 21.2.
- CHVÁTALOVÁ, Veronika, Soňa Malá, and Tamara Meierová. 'Jak Na Spolupráci pro Udržitelný Rozvoj Krajiny. Certifikovaná Metodika.', 2022. <https://www.ekotoxa.cz/wp-content/uploads/2022/06/Metodika-Jak-na-spolupr%C3%A1ci.pdf>.
- CHVÁTALOVÁ, Veronika, Soňa Malá, Tamara Meierová. 'Jak Na Spolupráci pro Udržitelný Rozvoj Krajiny. Certifikovaná Metodika.', 2022. <https://www.ekotoxa.cz/wp-content/uploads/2022/06/Metodika-Jak-na-spolupr%C3%A1ci.pdf>.
- KAUFMANN, Jean-Claude. *Chápající rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010.
- MEIEROVÁ et al. 2023 „Fáze 1: Návrh způsobu řešení – metody práce. Výsledky mapování poradenského sektoru. Studie pro MSID, a.s. Srpen 2023.
- MEIEROVÁ, Tamara, and Veronika Chvátalová. 'Frustrated or Fulfilled? Motivation of Czech Farmers to Implement Climate Change Adaptation Measures on the Landscape Level'. *Journal of Rural Studies* 92 (May 2022): 354–70. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.04.013>.
- MŽP. 'Strategie Přizpůsobení Se Změně Klimatu v Podmínkách ČR. 1. Aktualizace pro Období 2021 - 2030.', 2021. [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie/\\$FILE/OEOK_Narodni_adaptacni_strategie-aktualizace_20212610.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie/$FILE/OEOK_Narodni_adaptacni_strategie-aktualizace_20212610.pdf).
- PARDO, Adara, Víctor Rolo, Elena D. Concepción, Mario Díaz, Yanka Kazakova, Vyara Stefanova, Katrina Marsden, et al. 'To What Extent Does the European Common Agricultural Policy Affect Key Landscape Determinants of Biodiversity?' *Environmental Science & Policy* 114 (December 2020): 595–605. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2020.09.023>.

POWER, Alison G. 'Ecosystem Services and Agriculture: Tradeoffs and Synergies'. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences* 365, no. 1554 (27 September 2010): 2959–71. <https://doi.org/10.1098/rstb.2010.0143>.

PIMBERT, Michel P. *Participatory research and on-farm management of agricultural biodiversity in Europe*. IIED, 2011.

RICCIARDI, Vincent, et al. Higher yields and more biodiversity on smaller farms. *Nature Sustainability*, 2021, 4.7: 651-657.

RUSKULE, Anda, et al. The perception of abandoned farmland by local people and experts: Landscape value and perspectives on future land use. *Landscape and Urban Planning*, 2013, 115: 49-61.

SAMMUT, R., GRISCTI, O., & NORMAN, I. J. (2021). Strategies to improve response rates to web surveys: a literature review. *International Journal of Nursing Studies*, 123, 104058.

SHEPHERD, Christopher J. Mobilizing local knowledge and asserting culture: The cultural politics of in situ conservation of agricultural biodiversity. *Current Anthropology*, 2010, 51.5: 629-654.

SIEBERT, Rosemarie; TOOGOOD, Mark; KNIERIM, Andrea. Factors affecting European farmers' participation in biodiversity policies. *Sociologia ruralis*, 2006, 46.4: 318-340.

SHAH, James Y., and Wendi L. Gardner, eds. *Handbook of Motivation Science*. New York: Guilford Press, 2008.

STRAUSS, Anselm L, Juliet Corbin. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno; Boskovice: Sdružení Podané ruce; 1999.

9. Přílohy

Příloha č. 1 Osnova pro vedení rozhovorů s poradci

Na úvod byl velmi krátce představen účel výzkumu a roli, kterou v něm zastávám. Vysvětlila jsem záruku anonymizace a použití záznamů rozhovorů (pokud k nim bude dán souhlas) pouze pro účely výzkumu. Prošla jsem s komunikačním partnerem / partnerkou souhlas se zpracováním osobních údajů. Na začátku rozhovoru se soustředil na navázání kontaktu pomocí úvodních otázek týkajících se aktuálních problémů v oblasti zemědělství (teploty, srážky).

Podklad pro hlavní témata rozhovoru

Na co se v práci komunikační partner / partnerka specializuje, jak dlouho se v oboru pohybuje?
S kolika zemědělci spolupracuje? Kolik z nich je v MSK?

1. Jaké problémy aktuálně řeší ve své práci?
 - a. Souvisí nějak s dopady klimatických změn?
 - b. (zaznamenat možný vliv SZP)
2. Zabývá se poradce/kyně adaptačními opatřeními v krajině?
 - a. Jaké má znalosti a zkušenosti v této oblasti?
 - b. Mají zemědělci zájem řešit problémy typu eroze, sucho a další?
 - c. Jaké jsou hlavní bariéry adaptovat se?
 - d. Mají kapacity se tímto tématem zabývat víc a poskytovat poradenství zaměřené i na tuto oblast?
 - e. Jak často zemědělci hledají jejich radu?
3. SZP podrobněji – využitelnost dotačních oblastí podporujících KO (AEKO, ekoschémata, agrolesnictví) + další opatření mimo zaměření MZe (tůně, mokřady apod.)
4. Jakékoli další poznámky, co by komunikační partnerk/a rád/a přidal/a

Příloha č. 2 Osnova pro vedení rozhovorů se zemědělci

Na úvod velmi krátce představit účel výzkumu a moji roli v něm (vedoucí výzkumník), projít s komunikačním partnerem / partnerkou souhlas se zpracováním osobních údajů. Vysvětlit záruku anonymizace a použití záznamů rozhovorů (pokud k nim bude dán souhlas) pouze pro účely výzkumu.

Na začátku rozhovoru se soustředit na navázání kontaktu pomocí úvodních otázek týkajících se aktuálních problémů v oblasti zemědělství (teploty, srážky, škůdci apod.)

Obecné informace o farmě – navazujeme na to, co bylo řečeno dříve. Komunikační partnerku/partnera necháme hovořit o aspektech podnikání, které jsou pro ni/něj důležité.

- Jaká je velikost farmy? Na jaký typ produkce se zaměřuje? Plodiny, zvířata a další zdroje příjmů.
- Používané nebo zvažované ekologické a jiné režimy, opatření AEKO.
- Zaznamenat jejich názory a pocity z režimů podpor a SZP.
- Promluvit si o celkové pracovní zátěži, zaznamenat způsob zvládnání aktuální situace (objevují se známky přetížení, negativní emoce, beznaděj, optimismus, něco jiného?)
- Zaznamenat jakákoli místní specifika, která by mohla mít na podnik a zemědělce výrazný vliv.

Problémy (bariéry) a příležitosti, se kterými se zemědělec vyrovnává, ve vztahu k přizpůsobení se změně klimatu, ale i jiným problémům v krajině.

- Jaká opatření podnik používá k adaptaci na problémy jakým je eroze, extrémní klimatické jevy vč. letních veder a sucha? Ověřit, zda se zabývají i stavem biodiverzity.
- S jakými překážkami se potýkali?

Znalosti a aplikace KO

Nezdůrazňovat význam KO, místo toho pečlivě sledovat zemědělce a všimnout si, zda se o opatření sám zmiňuje a v jakém kontextu.

- Pokud se nezmiňuje: zmínit na konkrétní příklad KO, například na protierozní opatření: jak reaguje? Zaznamenat názory týkající se využití KO a limitů uplatnění.
- Byla podobná opatření na farmě použita již v minulosti? Zaznamenat případné pozitivní či negativní zkušenosti, příběhy, výsledky jejich provádění.
- Postupovat podle znalostí kom. partnera/ky o KO, přitom KO nevyzdvihovat.
- Ověřit jejich názory na malý koloběh vody a roli zemědělství v něm, např. za pomoci otázky „Co by se podle Vašeho názoru dalo udělat, aby krajina zadržela více vody?“

Vliv ostatních. Kdo zemědělci pomáhá s jejich problémy?

- Role poradců, jiných odborníků (např. výzkumníků), nebo využívají především služeb prodejců produktů?
- Kolegové, manažeři, ostatní zemědělci
- Předchozí kontakty s ochránci přírody, dohody a neshody ohledně hospodaření na farmě v souvislosti s KO.
- Vztahy s místní veřejností, starosty, vlastníky půdy
- Vztahy s dalšími stakeholdery, např. s myslivci

O zemědělci samotném

- Co se jim na jejich práci líbí? Poznamenat si případné inklinace ke KO.
- Všimnout si jasně pozorovatelných osobních vlastností (např. rád zkouší nové věci, usiluje o rozšiřování znalostí, dává přednost konzervativním řešením).
- Existuje něco, co mu přináší frustraci z jeho práce? (v případě, že o tom nebyla řeč dříve)
- Existuje něco, co by stát nebo jiní aktéři mohli udělat, aby kom. partnerovi/ce usnadnili práci?

Obchodní model, vize farmy, dlouhodobé cíle.

- Jaké jsou cíle vaší farmy do budoucích let? Všimnout si, zda jsou zmíněny pouze technické cíle, např. pořízení nových strojů. Všimnout si roli ředitelů a manažerů farmy při rozhodování.
- Všimnout si, nakolik se zaměřují na přežití ve srovnání s rozvojem farmy.
- Jaké jsou plány na zavedení KO v budoucnu?
- Jak bude podle zemědělce vypadat budoucnost jeho/její farmy z hlediska dopadů změny klimatu?

Zeptat se na cokoli dalšího, co by chtěl/a komunikační partnerka/partner dodat.

Příloha č. 3 Analýza mapování poradenského sektoru v MSK

Výzkumný vzorek byl tvořen zemědělskými poradci sídlícími v MSK, kterých je dle materiálů MZe (n.d.) k červnu 2023 celkem sedm. Proběhlo celkem šest rozhovorů - jeden poradce rozhovor odmítl, další rozhovor nešlo uskutečnit z organizačních důvodů. Jeden z dotazovaných byl odborník pracující v oboru dlouhodobě, ale bez akreditace, tedy nefiguroval v oficiálním seznamu Ministerstva zemědělství.

Tab. 2. Základní přehled - informace o poradcích, problémech, které řeší v praxi a problémech, které řeší v krajině.

akronym poradce	délka praxe	oblast činnosti	počet zemědělců, se kterými je v kontaktu	problémy, které řeší v poradenství	problémy, které řeší v krajině
P1	více než 20 let	pomoc s administrativou + částečně i zem. prvovýroba	100	Byrokracie, změna pravidel SZP, nedostatek času na vyplňování žádosti, dodržení podmínek SZP u klientů. Letos řešil přednostně správnost jednotných žádostí.	Eroze, extrémní klimatické jevy, zná problematiku dopadů KZ v krajině, nicméně jen méně informací předává aktuálně zemědělcům Dle názoru P1 by zemědělci tyto problémy měli řešit. Podporuje řadu KO a šetrnějších postupů hospodaření (biopásy, agrolesnictví, úpravy meliorací aby docházelo k většímu zadržování vody).
P2	více než 20 let	rostlinná prvovýroba + pomoc s administrativou	100	Byrokracie (kdysi trávil 60 - 70 % času praktickým poradenstvím a 30 % administrativa, nyní je to naopak), změna pravidel SZP, dodržení podmínek SZP u klientů.	Erozi považuje za přirozenou věc, nad kterou zemědělci nemají příliš kontrolu i z důvodů dopadů klimatických změn a lidi i úředníci by to měli pochopit. Zastává se zemědělců v naprosté většině spornějších témat. Je přesvědčen, že zemědělci se nikdy nebránili pokroku.

akronym poradce	délka praxe	oblast činnosti	počet zemědělců, se kterými je v kontaktu	problémy, které řeší v poradenství	problémy, které řeší v krajině
P3	více než 20 let	živočišná výroba, nyní okrajově, věnuje se jiné oblasti	40	Zabývá se v současnosti jiným oborem (udržitelnost, regionální rozvoj), její poradenská specializace je v MSK obtížně využitelná.	Aktuálně neřeší, zabývá se informováním různých skupin vč. zemědělců, podpoře spolupráce i mezi zemědělci v oblasti lepšího využití mechanizace. Kontakty mezi starosty a zemědělci v regionu, kde pracuje, považuje za dobré. Pamatuje si, jak před cca 5 lety vyřešili zemědělci společně se starosty opakovaně (5x) vyplavení obce ornici - domluvili se na řešení.
P4	více než 10 let	poradenství jen okrajově	nižší jednotky	Zabývá se jiným oborem, demotivovaná dotačními pravidly, která měla poradce podporovat.	Aktuálně neřeší, nicméně problémy dobře zná a souhlasí s tím, že by je měli zemědělci a další skupiny řešit i za pomoci KO.
P5	14 let	zemědělská prvovýroba - není akreditovaný poradce, ale věnuje se poradenství na plný úvazek	15	Byrokracie - neustálé změny v nastavení pravidel, dodržování podmínek SZP je pro jeho klienty letos velmi náročné. Vede zemědělcům jednotnou evidenci, řeší osevní postupy, radí s nákupy a prodeji hnojiv a dalších prostředků.	Problematika sucha, dopady KZ vidí a uznává, že je potřebné je řešit pomocí KO. Vidí negativní projevy utužení půdy a špatného zacházení s půdou. Zmiňuje lobbystické zájmy některých skupin prodávajících mechanizaci (na mnoha místech by byla vhodná orba, ale zemědělci jsou přesvědčováni, aby ji neprováděli). Změna velikosti obhospodařovaných bloků na 30 ha mu nedává smysl, spojuje ji s možným zdražením komodit. Problém je také nedostatek lesů v částech MSK potažmo jejich kvalita a regulace toků.

akronym poradce	délka praxe	oblast činnosti	počet zemědělců, se kterými je v kontaktu	problémy, které řeší v poradenství	problémy, které řeší v krajině
P6	více než 10 let	nyní se věnuje poradenství jen okrajově	jeden až dva	Zabývá se jiným oborem (bioplynky), demotivovaný dotačními pravidly, která měla poradce podporovat.	Eroze, extrémní klimatické jevy, zná problematiku dopadů KZ v krajině ale jen méně informací předává aktuálně zemědělcům Sám se ve volném čase věnuje sázení stromů, ale v oblasti pracovní nikoliv. Člen MAS

Základní přehled - zemědělství poradci a jejich percepce zájmu realizovat KO mezi zemědělci, se kterými jsou v kontaktu, vlastní zájem a kapacita poradců věnovat se KO v pracovní činnosti

akronym poradce	KO, o která mají zemědělci zájem + stávající zapojení poradců do příprav KO	vnímané bariéry adaptace na dopady KZ a zmiňovaná řešení	zájem poradce o problematiku KO	kapacita se věnovat poradenství v oblasti KO	poznámky
P1	<p>Zná zemědělce uvažující o zavádění agrolesnictví a dalších opatření, ale jsou opatrní - téma ořukávají, zkouší vybrané na drobných plochách a snaží se vyhnout penalizaci. Někdy je realizace KO zemědělci zamítnuta kvůli možným problémům (např. možné poničení KO stádem krav na TTP) - naráží to na praktické aspekty realizace a znalosti jak KO zabezpečit.</p> <p>Zemědělci (napříč podniky) dle P1 využívají ekoschémat (úhory, EFAs a ochranné pásy už zavedli).</p> <p>Sám P1 zemědělcům s problematikou KO (zatím) více nepomáhá.</p>	<p>Nejasná pravidla SZP - odklady jejich zveřejnění (problematika nastavování mezi MZe, MŽP, také role SZIF - nedokáží něco zkontrolovat). Řadu myšlenek SZP vnímá jako potenciálně přínosnou, ale realizace v politice je ovlivněna politikařením - např. moci vykázat úhor na ploše TTP (což původně nebylo uvažováno) nepodporuje biodiverzitu.</p> <p>Znechucení zemědělců z nestability a změn, na které nemají vliv.</p> <p>Jen málo zemědělců, se kterými spolupracuje, má zájem o opatření v krajině, nicméně někteří se na ně ptají (např. agrolesnictví) - P1 s tímto tématem nemá tolik zkušeností, aby je dokázal detailně informovat.</p> <p>Dle P1 většinou agronom chápe i potřeby některých opatření v krajině, ale naráží to na odpor majitelů firmy.</p>	<p>ano, poměrně vysoký</p>	<p>Chtěl by zájemce o téma KO odkazovat na jiného odborníka, se kterým bude "na dálku" spolupracovat</p> <p>Ochota podílet se na kulatých stolech v další části výzkumu.</p>	<p>P1 zná několik zemědělců z MSK, kteří KO už vytvořili a mohli by mít zájem o další spolupráci.</p>

akronym poradce	KO, o která mají zemědělci zájem + stávající zapojení poradců do příprav KO	vnímané bariéry adaptace na dopady KZ a zmiňovaná řešení	zájem poradce o problematiku KO	kapacita se věnovat poradenství v oblasti KO	poznámky
P2	Dle P2 zemědělci o KO zájem prakticky nemají, on sám v nich nevidí větší smysl. Smyslem zemědělství je hospodařit, nepovažuje za nutné řešit krajinotvorné funkce a opatření nad rámec produkčního hospodaření.	P2 bariéry omezující zavádění KO neuvádí, není to prioritou, na kterou se soustředí. Má zájem o drony a precizní zemědělství - v těchto oblastech vidí řešení problémů.	KO ho nezajímají	x	x
P3	P3 podporuje sady a genofundové sady, ale samostatně je nepropaguje mezi zemědělce. Považuje za potřebné podporovat prodej regionální produkce a její zpracování.	Byrokracie, stav dodavatelsko-odběratelských řetězců v regionu. Nyní nadprodukce + dovoz obilí z Ukrajiny - není odbyt ani v Polsku. Otázka, zda část zemědělců poradenství vůbec chce a také jaké (část poradců dělají jen žádosti o jednotnou platbu, ne odborné věci).	ochota informovat známé a starosty	x	i krmiváři (prodejci krmiv, P3 zná tuto skupinu) dokáží zjistit informace, které zemědělci potřebují, protože jejich finanční hodnocení tím může být ovlivněno. Co se týče krajiny - zemědělci řeší svoje problémy, ne problémy u sousedů. Neví o tom, že by zemědělci si řekli "tady společně uděláme travnatý pás, nebo květnatou louku" - spolupráce na úrovni KO (zatím) nehrozí.

akronym poradce	KO, o která mají zemědělci zájem + stávající zapojení poradců do příprav KO	vnímané bariéry adaptace na dopady KZ a zmiňovaná řešení	zájem poradce o problematiku KO	kapacita se věnovat poradenství v oblasti KO	poznámky
P4	<p>P4 podporuje opatření v krajině, ale mezi zemědělci je ve své pracovní době nepropaguje ani s jejich zaváděním jinak nepomáhá.</p> <p>Zná zemědělce, kteří KO realizují.</p>	Podobně jako ostatní byrokracie, podezření na politické ovlivňování dotačního systému, který měl podporovat poradce, ale nyní se poradenstvím dá uživit jen obtížně, pokud poradce nechce řešit hlavně administrativu.	spíše ne	x	Naštvanost zemědělců míří spíše k byrokratickému systému, který zemědělce deptá, než ke společnosti jako takové. Agronom je nyní spíše úřednická funkce než odborná.

akronym poradce	KO, o která mají zemědělci zájem + stávající zapojení poradců do příprav KO	vnímané bariéry adaptace na dopady KZ a zmiňovaná řešení	zájem poradce o problematiku KO	kapacita se věnovat poradenství v oblasti KO	poznámky
P5	<p>P5 podporuje opatření v krajině, má určité znalosti související s jejich pozitivním vlivem, ale sám je zemědělcům příliš nepředává (reaguje na aktuální potřeby).</p> <p>Sucho - zemědělcům doporučuje pěstovat ozimé druhy.</p> <p>Ze sortimentu KO doporučuje vytvářet "bažinky" pro zadržování vody</p> <p>P5 poukazoval na svou zkušenost, že dlouhodobé působení zemědělských poradců může mít efekt: ze zemědělce „průseráře“ se stal člověk s dobře fungujícím hospodařením, tudíž i v oblasti KO by mohlo dojít k podobnému efektu.</p>	<p>Bariéry: byrokracie, nedostatek financí na poradenství s opatřeními.</p> <p>Řešení: Zemědělci jsou z 99 % inteligentní lidé, kteří by dle názoru P5 měli by mít zájem o spolupráci s krajináři (pozn. Odborníky na problematiku krajiny a jejich funkcí) vč. stáží studentů krajinářských oborů z univerzit.</p> <p>Za problematiku P5 považuje skutečnost, že řada zemědělců nebude moci za takové služby platit (resp. finance investují do prioritnějších záležitostí).</p> <p>Řešení nesouvisející s MSK: na zemědělských školách mít povinný předmět týkající se krajiny.</p>	ano	<p>Sám kapacitu nemá, ale dokáže si představit, že je v kontaktu s někým, kdo informace o KO mít bude, nebo bude s sebou do terénu brát stážistu</p> <p>Má zájem o informace o adaptačních opatřeních.</p>	<p>Problém je dle mínění P5 globální a moc jej neovlivníme (určité váhání nad tím se více zabývat ojedinělými projekty, když je potřebné systémové řešení) ale zároveň je ochoten spolupracovat v oblasti KO v kraji, když mu někdo pomůže.</p> <p>P5 si snaží nějakým způsobem vysvětlit neprofesionální a nepředvídatelné změny v SZP a to tlaky různých organizací a neschopností orgánů vymyslet vhodné řešení. Podobně odkazuje na vliv supermarketů na cenu potravin, zemědělce považuje za vystavené jejich (libo)vůli.</p>

akronym poradce	KO, o která mají zemědělci zájem + stávající zapojení poradců do příprav KO	vnímané bariéry adaptace na dopady KZ a zmiňovaná řešení	zájem poradce o problematiku KO	kapacita se věnovat poradenství v oblasti KO	poznámky
P6	<p>Zemědělci mají na erozi ohromný vliv (srov. s P2). Řešení je pásové hospodaření (vliv na erozi, nejrozumnější Z to už dělají), v kritických případech (opakované smyvy) zatravnit ornou. I agrolesnictví dává smysl.</p> <p>S blízkým člověkem vysázeli pás stromů na pozemek dělíci pole více let zpět, ale domlouvali se s vlastníkem pozemku, ne zemědělcem.</p>	<p>Podmínky pro zemědělce jsou příliš náročné (např. pro agrolesnictví), když Z nemá techniku.</p> <p>Řešení nesouvisející s MSK: kdyby zemědělec mohl dojít na AOPK, kde by se domluvili, jak postupovat, a pak by mu automaticky dávali dotace, bylo by to optimální.</p>	<p>ano, nicméně profesně se jim věnovat nejspíše nebude</p>	<p>Může být vhodné jej kontaktovat v případě, že budou dostupné informace KO pro MSK / specialista na poradenství s KO v MSK.</p>	<p>V případě dalších poradců (i v oblasti KO) se může jednat o potenc. konkurenci pro stávající poradce.</p> <p>Některé návrhy P6 jsou pravděpodobně neproveditelné za současných podmínek.</p>

Příloha č. 4: Analýza rozhovorů - ukázka pro skupinu motivovaných zemědělců

Z3 "Inovátor, biodiverzita"	
charakteristiky zemědělce	muž, 40 - 50 let, zemědělec a podnikatel, VŠ vzdělání (lesnictví)
charakteristiky podniku	Rodinná farma, celkem Z3 hospodaří na 35 ha (vlastní) + 80 ha (obhospodařované). Rostlinná i živočišná produkce (pšenice, kukuřice, mák, česnek, brambory, dýně, ovoce - agrolesnické systémy). Konvenční zemědělství.
hlavní zjištění	
celková motivace realizovat KO	Stabilně vysoká. Prioritním zájmem je kombinace dobrého stavu vzácnějších organismů v krajině a produkce kvalitních potravin. Z3 je aktivním členem v několika odlišných skupinách z oboru (sdružení, výbory) - potenciál propojovat další zemědělce s jinými skupinami (patrné je velké vytížení).

kategorie	popis kategorie
	<p>Pokles biodiverzity v zemědělské krajině:</p> <ul style="list-style-type: none"> - intenzifikace a nedostatek prostoru pro jiné organismy než produkční - tlak expanzivních druhů na méně odolné populace (divočáci, kočky a jejich vliv na vzácnější ptáky): spojeno s problematikou myslivosti a možností či nemožností úkrytu a potravní nabídky v krajině <p>Problémy v krajině spojené s dotační politikou a pravidly</p> <ul style="list-style-type: none"> - kosení do určitého termínu v období vegetace: problém je s termíny - problém s AMS systémem - viz bariéry - problém s plochami bez managementu - když není pokoseno, soused může podat stížnost
problémy v krajině, které KP pozoruje	Chod počasí v letošním roce není tak problematický. Pozoroval změnu v chodu srážek při napuštění Slezské harty v minulosti
emoce v reakci na problémy	Převládá proaktivní přístup a zaměření na řešení problémů. Není patrný smutek, v některých momentech rozhořčení nad nelogičností a nesprávností nastavení pravidel hospodaření.
přetížení	Velmi vysoké s ohledem na řadu aktivit, kterými se Z3 zabývá (zemědělství a další podnikání)

znalosti procesů a funkcí v krajině a KO	Velmi vysoké, podložené dlouhodobými pozorováními v krajině, vč. dynamiky populací v krajinném měřítku.
zkušenosti adaptačními opatřeními	Vysoké - zavádění agrolesnictví, mezí, management - nedosekává do kraje
vnímání KO	Jasně pozitivní
zvyšování znalostí	Vlastní pozorování, předchozí studium. Jeho znalosti v oblasti vybraných KO jsou dostatečně vysoké - poskytuje poradenství (agrolesnictví). V minulosti klíčové setkání s odborníkem na agrolesnictví.
vliv vztahů	Z3 komunikuje s mnoha různými skupinami zemědělců, některým radí s managementem, ale i s dalšími skupinami: myslivci, politiky, státní správou. Zmiňuje horší vztahy s ochranáři: "Ochranář s baňžkem je největší zlo", začíná svůj popis případu případu, kdy pracovník ochrany přírody bez komunikace s ním vyznačil v LPIS plochu pro chráněného živočicha a na pozemek mu natloukl ceduli. Chráněný organismus z lokality vymizel: farmář tam totiž už nemohl vykonávat činnost, díky níž v dané lokalitě dokázal chráněný druh přežít (ač možná ne zcela optimálním způsobem).
bariéry a jejich interpretace	Největší bariéra je dle Z3 nastavení dotačních systémů a termínů, které znemožňují vhodný management dané lokality (jediný stanovený termín opatření pro celou ČR nedokáže respektovat lokální specifika). V tomto bodu se Z3 shoduje s postoji Z2 a Z4. Celkový přístup Z4 k problémům, na které naráží: bariéry aktivně řeší a snaží se je překonat tak, aby jeho cíle zůstaly nepoškozeny (např. díky špatnému nastavení AMS systém satelitní kontroly generoval chybová hlášení), pomáhá jiným zájemcům z řad zemědělců je překonávat. Jako problematické vydí celkové vytížení zemědělců a množství času, kterému se chce zemědělec věnovat zajišťování odbytu a/zpracování produkce. Komentuje to slovy: "Buď je někdo farmář, nebo potravinář." Bariéry v agrolesnictví: - Nutné ošetřit stromy vč. ochrany před dravci, aby přežili. - někteří mají příjem nejen ze stromů, ale i z lovu zvěře, která může v AS benefitovat. - pšenice pod mladým stromem v AS není to stejné, jako pod starým stromem
rozhodování v podniku	Rozhoduje se samostatně, není prakticky ovlivňovaný členy rodiny.
obchodní model	Různorodý (rostlinná a živočišná produkce), diverzifikovaný odbyt vč. prodeje části produkce ze dvora a dalšího prodeje - menší závislost na klasickém výkupu, stálo ho to 7 let úsilí. KO plnohodnotně ointegrována do obchodního modelu - Z3 je využívá nejen kvůli dotacím, ale vidí jejich pozitivní vliv na kvalitu produkce (rostliny i zvířata).
dlouhodobé pracovní cíle, záměr chování	Zavedení agrolesnictví v rámci nového dotačního titulu. Udržení stávajících opatření a zlepšení stavu organismů v krajině. Networking s dalšími skupinami.

vize	Produktivní farma - kvalitní potraviny i volně žijící organismy (biodiverzita). Hledá způsoby, jak dosáhnout své cíle a to co považuje za správné, při aktuálním nastavení systému.
psychologické potřeby	Kompetence na vysoké úrovni, potřeba autonomie je částečně narušována (předpisy, které Z3 nedávají smysl), potřeba dobrých vztahů je částečně naplněna a částečně narušována (konflikty).

Příloha č. 5: Analýza rozhovorů - ukázka pro skupinu s bariérami

Z5 "S bariérami"	
charakteristiky zemědělce	muž, 30 - 40 let, VŠ zemědělského směru, zastává roli předsedy, v zemědělství 12 let
charakteristiky podniku	Podnik obhospodařující cca 700 ha půdy v podhorské oblasti, z toho 250 ha orné půdy. Chov jalovic. Podnik prošel změnou obchodního modelu viz K11. Bez AEKO a nadstavbových ekoschémát kvůli oblasti mimo nitrátovou směrnici.
Hlavní zjištění	
celková motivace realizovat KO	Ochranu přírody (zejména volně žijící organismy) považuje za důležitou, ale nepříliš kompatibilní se současným ekonomickým fungováním podniku. K některým opatřením (ochrana ptáků) se Z5 podařilo přesvědčit i kolegy a podřízené, nicméně u řady dalších vidí výrazné bariéry v zavádění. Vize působení v podniku zahrnuje zatím pouze jedno krajinotvorné opatření - obnovení krajinotvorného sadu (nejedná se o vytvoření nového). Minimální využívání dotační podpory ze SZP pro posílení ekosystémových funkcí krajiny - je to nevýhodné pro podnik a hůře by šlo zajistit compliance s nařízeními.
kategorie	popis kategorie
problémy v krajině, které KP pozoruje	Rok byl co se týče výnosu i chodu počasí průměrný, srážky až nadprůměrné - jsou na těžkých půdách a potřebovali by více sucho. - Nedostatek vody / sucho si nevybavuje, že by v krajině řešil. - Eroze - měli nějaké erozní události v minulosti (o kterých ví, z dob, kdy v podniku nepůsobil: 3-4 roky zpátky, kdy byly extrémní hodinové úhrny srážek, bahnotok z čerstvě osetých jetelotráv), proběhlo zatrávnění. - Erozní ohrožení: nesejí kukuřici tam, kde jsou erozně ohrožené plochy, setí do mezplodiny pokud nutné - v dalších letech se dopadů klimatické změny nebojí a neřeší ji
emoce v reakci na problémy	Smíření se situací (stavem obhospodařování), která není pro krajinu potažmo biodiverzitu ideální, nicméně zemědělci fungují v rámci svých možností - potřebují nějak přežít
přetížení	Vytížení u Z5 je značné (bylo potřeba mu volat asi pětkrát, než jsme našli vhodný čas na výzkumný rozhovor). Čas na aktivity, které sice nejsou pro něj nezbytné z hlediska provozu, ale dávají mu smyslu si nicméně najde
znalosti procesů a funkcí v krajině a KO	Možný přínos KO pro adaptaci na dopady klimatické změny příliš neřeší s výjimkou biodiverzity.

zkušenosti s adaptačními opatřeními	Spíše nižší a omezené na konkrétní opatření (pro ptačí populace na konkrétní lokalitě, spíše agrotechnické opatření, nemění se využití půdy ani nezvyšuje pestrost krajinné mozaiky).
vnímání KO	Pozitivní, považuje je za užitečná, ale ne všude aplikovatelná (na prvním místě je fungování podniku). "Krajinně bychom měli dát něco i zpátky".
zvyšování znalostí	Tuto sezonu se soustředil podobně jako další zemědělci na přizpůsobení se nové SZP. Zjišťoval informace o fungování konkrétního KO u jiného podniku.
vliv vztahů	Zná se s místními ornitology, spolupracoval s nimi na opatřeních pro podporu populace ohroženého ptačího druhu. Podnik je v kontaktu s výzkumným ústavem zabývajícím se zemědělstvím, nicméně ústav se KO nevěnuje (odebírání vzorky půdy, řešení problematického stavu polních plodin). Dlouhodobě spolupracuje s jedním zemědělským poradcem (opět ne v oblasti KO). V kontaktu s dalšími kolegy - zemědělci: na bio produkci pohlíží skepticky ("Polovina je dovezena z Číny. I kolegové z ČR z ekozemědělství to nedělají kvůli ekologii (ale kvůli zisku). A řeknou, že úplně nedodržují pravidla.")
bariéry a jejich interpretace	Z5 zmiňuje řadu bariér omezujících čas věnovat se nejenom KO, ale hospodaření obecně: Administrativy přibýlo neskutečně moc. "Připadá mi, že agronomové už nebudou chodit na pole, ale budou řešit jen papíry." Vadí mu okamžité sankce uplatňované vůči zemědělcům, zatímco když se spletou úřady, prohlásí, že je to lidské (tedy Z5 nevidí, že by tam někdo byl sankcionován tak, jako oni). Také považuje za absurdní, že je kontrolují lidé, kteří v životě nepracovali v zemědělství. Nicméně dodává, že zná i spoustu nápomocných lidí. AMS - fungování satelitní kontroly bylo problematické, ale věří, že se to časem usadí. (Na rozdíl od jiných KP poměrně vstřícný postoj) Aktuálně z něj nedostávají data, která by jim pomohla a která jim byla slíbena.
rozhodování v podniku	Výhrady: z EU nás ničili, abychom nebyli konkurenceschopní a zemědělci ze západu zde mohli prodávat své produkty Aktuálně je zem. podnik součástí většího celku, rozhodování o obchodním modelu neovlivňuje zdaleka jen Z5. Z5 může rozhodovat o opatřeních, která jsou v jeho kompetenci a která neohrožují chod podniku.
obchodní model	Proběhla transformace podniku: před měsícem ukončili chov dojníc pro mléko (přesouvá se do dalšího podniku, který dané družstvo koupil před nedávnou dobou), změna z původního, vysoce náročného modelu na model s vyšší ekonomickou efektivitou a začlenění do jiného, většího podniku. Z5 je v daném podniku poměrně krátce, zhruba půl roku. Uvidí, zda jej firma nepřesune na jinou pozici v celém "holdingu".

<p>dlouhodobé pracovní záměr chování</p>	<p>Není jasné, jak dlouho v daném podniku má být, neplánuje si tedy dlouhodobý výhled. Možná převedou zatravněné plochy do režimu ekologického hospodaření (ekonomicky výhodné), nejedná se o tvorbu nových KO.</p> <p>KO, které řeší, je obnova krajinotvorného sadu (20 ha) - hledá možnosti, jak ho obnovit, aby to nezabralo moc času a financí (sehnání peněz na obnovu považuje za problematickou, v SZP dotacích na to nejsou prostředky) - a mohl to obhájit před podnikem. Byl se podívat na podobné opatření na jiné farmě.</p> <p>Biopásy - neplánuje, mají úhory 3 % výměry, což je pro ně dostačující. Nelíbí se mu, že úhory, které by měly být pro biodiverzitu, může teoreticky mulčovat každé dva týdny - takový management znemožňuje, aby biodiverzitu opravdu podporovaly.</p>
<p>vize</p>	<p>Viz výše. Před měsícem ukončili chov dojníc pro mléko (přesouvá se do dalšího podniku, který dané družstvo koupil před nedávnou dobou). Budou chovat jalovice. Z rozhovoru je patrné, že nepřemýšlí o vizi podniku ve smyslu "jak by měl vypadat optimální stav z dlouhodobého hlediska, jak bychom chtěli podnikat a jaké hodnoty přinášet"</p>
<p>psychologické potřeby</p>	<p>Pozitivní, nepůsobí demotivovaně. Je hrdý na opatření, která dokázal udělat pro ohrožený druh ptáků v konkrétní lokalitě, kde je ve srovnání se zbytkem ČR jedna z největších populací. Některé reakce Z5 bych charakterizovala jako smíření s tím, že zemědělství v jejich podniku aktuálně nejde dělat jinak tj. hospodařit více v souladu s přírodou.</p>

Příloha č. 6: Analýza rozhovorů – ukázka pro skupinu demotivovaných zemědělců

Z1 "Skeptický"	
charakteristiky zemědělce	muž, 40 - 50 let, agronom, VŠ vzdělání. 17 let zaměstnaný v daném podniku.
charakteristiky podniku	120 - 140 zaměstnanců (celá firma na 2 střediscích), z toho 30 lidí zemědělství na jejich středisku. 1380 ha na dvou střediscích, zaměření na chov dojníc (zhruba 2140 ks vč. jalovic) tj. produkci mléka, dále prodej krmiv a potřeb pro zemědělskou činnost. Vlastní 20 - 30 % půdy.
Hlavní zjištění	
Celková motivace realizovat KO	Motivace je velmi nízká. Nevidí tolik problémů v krajině, aby je potřeboval nyní řešit. Zároveň ho plně vytěžují jiné pracovní problémy. Spolupráce se skupinami usilujícími o obnovení krajinných struktur je nízká (okrajový kontakt s ornitologem). Demotivovaný, zejména malým uznáním společnosti včetně místní komunity.
kategorie	popis
problémy v krajině, které KP pozoruje	Letos zaznamenal víc srážek, ale nestačí na doplnění podzemní vody. Pro plodiny byly deště dostatečné, na druhou stranu v podniku mají problémy se zamokřenými jílovými půdami - asi 60 ha z nich bylo neobhospodařovatelných až do konce května. Problémem jsou zanesené meliorace (zanesení je přisuzováno jiným aktérům, více viz bariéry)
emoce v reakci na problémy	Počasí trápí Z1 méně (popisuje jako "nejmírnější vliv") ve srovnání s malou podporou místních a státu / nedocenením zemědělské činnosti. Z1 nelibě nese povolování převodů ZPF na těžební pozemky a skleníky.
přetížení	vyšší až vysoké (přímé i nepřímé zmínky)
znalosti procesů a funkcí v krajině a KO	z hlediska zemědělského vysoké, velmi přesné vyjadřování ohledně půdních druhů, nicméně problematika eroze, rizika zasažení nezemědělských ploch chemikáliemi není považována za prioritní, spíše zatěžující
zkušenosti s adaptačními opatřeními	nízké, nezmiňuje žádné realizované opatření s výjimkou dřívějšího zatravnění SEO ploch
vnímání KO	nepovažuje je za prioritní a nějak prospěšné pro vlastní činnost podniku. Okrajová záležitost. Nevidí důvod je realizovat.
zvyšování znalostí	Spolupracovali se Zemědělským výzkumným ústavem z Kroměříže, ale spolupráci popisuje jako uhasínající. Dle názoru Z1 se více energie ústavu soustředí na zajišťování prostředků na provoz, než dříve. Nehledá řešení konkrétního problému v krajině, ani - ač ho vztahy s místními trápí - nehledá možnosti jejich zlepšení, bere je jako danou věc.

vliv vztahů	<p>Nepříliš dobré. V kontaktu s ochranáři není, nad rozdíl od jeho kolegy, který byl v kontaktu s ornitologem. Kontroly - výslovně si nestěžuje, pouze na jejich počet (od května už 8). Co mu bere energii jsou "žabomyší války", tím myslí nedorozumění mezi nimi, zástupci obcí a místních samospráv a místními občany. Mlékomat - když se pokazí, zvedne se vlna nevole. Nedostatek pozitivní zpětné vazby od místně blízkých skupin obyvatel.</p> <p>Starostové: když podnik vyčistil cca 5 m pás kolem cyklostezky, starosta nasázel stromy (neradil se s nimi).</p> <p>Na rozdíl od jiných příběhů se objevují další skupiny, se kterými jsou v kontaktu (SZPF) viz bariéry</p>
bariéry a jejich interpretace	<p>meliiorace - SPF neřeší jejich zanesení ač by měl, což pro Z1 představuje problém</p> <p>vlastnictví půdy - jsou v područí místních vlastníků, z rozhovoru vyplývá ohrožení jejich podnikání z důvodu záboru půdy: výstavba rodinných domů a dalších projektů (např. těžby) ohrožuje jejich živobytí, nikoho to nezajímá</p>
rozhodování v podniku	nezmiňuje výrazný vliv předsedy
obchodní model	<p>Obchodní model neintegruje opatření v krajině. 80 % plodin je pěstováno jako krmivo pro krávy, převažuje kukuřice na siláž (370 ha), dále obiloviny (280 ha), tritikale (27 ha), louky (95 ha, na seno), ječmen a oves</p> <p>AEKO nevyužívají, ale prý objíždí hnízda čejkám - kolega od Z1 je v kontaktu s ornitologem. Z1 toto úsilí nehodnotil zvlášť pozitivně (můj odhad - nemyslí si, že má zvláštní význam pro kohokoliv).</p>
dlouhodobé pracovní cíle, záměr chování	Odpověď na otázku, jaké jsou současné cíle podniku, Z1 odpovídá: "Přežít." Precizní zemědělství - oslovila je firma, ale nabídku nakonec odmítli (na precizní zemědělství není vypsaná dotační podpora). O agrolesnictví vůbec neuvažují, podobně ani jiná KO.
vize	Udržení stávajícího fungování firmy, viz výrok uvedený výše: "Přežít."
psychologické potřeby	Celkové vyznění rozhovoru - patrná frustrace, opakovaně zmiňovány neuspokojivé vztahy a také administrativní zatížení (tj. nízká autonomie). Nízká míra dobrých vztahů s
poznámky	x

Příloha č. 7: Kompletní přehled segmentace k-means na pět skupin

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
realizováno: úhor	73 %	37 %	68 %	39 %	42 %	49 %
realizováno: ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků	53 %	30 %	57 %	22 %	30 %	35 %
realizováno: biopás*	33 %	28 %	42 %	20 %	23 %	26 %
realizováno: zatravňování*	60 %	33 %	51 %	51 %	40 %	45 %
realizováno: mokřad	7 %	7 %	6 %	12 %	21 %	11 %
realizováno: sad nebo agrolesnictví	7 %	0 %	13 %	12 %	30 %	14 %
realizováno: výsadba stromů a keřů ve volné krajině	13 %	16 %	30 %	35 %	46 %	32 %
realizováno: plochy pro ochranu čejky*	7 %	5 %	2 %	3 %	5 %	4 %
realizováno: rybník, tůň	3 %	12 %	13 %	16 %	28 %	17 %
realizováno: polder, průleh nebo zasakovací příkop*	3 %	2 %	8 %	4 %	10 %	6 %
realizováno: odstranění meliorace*	0 %	2 %	4 %	1 %	5 %	4 %
realizováno: nic z předloženého seznamu	13 %	35 %	8 %	20 %	12 %	16 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (užitečná)	26 %	45 %	57 %	81 %	88 %	67 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (zbytečná)	52 %	23 %	23 %	12 %	7 %	18 %

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (hezká)	43 %	55 %	52 %	67 %	76 %	62 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (ošklivá)	43 %	10 %	29 %	23 %	15 %	22 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (jednoduchá)	22 %	31 %	19 %	19 %	32 %	24 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (složitá)	70 %	50 %	58 %	56 %	41 %	53 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (levná)*	5 %	14 %	15 %	10 %	23 %	14 %
Jak celkově vnímáte krajinná opatření? (drahá)*	71 %	55 %	66 %	63 %	58 %	59 %
Máte dostatek informací o možnostech realizace krajinných opatření? (spíše ano + rozhodně ano)	67 %	2 %	28 %	0 %	78 %	35 %
Máte dostatek informací o možnostech realizace krajinných opatření? (spíše ne + rozhodně ne)	0 %	51 %	40 %	99 %	0 %	40 %
motivace: finanční důvody (spíše + rozhodně vedlo)*	30 %	25 %	18 %	16 %	22 %	21 %
motivace: přínosy pro myslivost a rybářství (spíše + rozhodně vedlo)*	30 %	32 %	39 %	33 %	48 %	39 %
motivace: potřeba přizpůsobení se změně klimatu (spíše + rozhodně vedlo)	15 %	39 %	35 %	51 %	63 %	47 %
motivace: nařízení ze strany úřadů (spíše + rozhodně vedlo)	59 %	61 %	63 %	33 %	26 %	41 %
motivace: zájem od místních obyvatel (spíše + rozhodně vedlo)*	4 %	21 %	10 %	16 %	18 %	15 %

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
motivace: omezení eroze - vodní, větrné (spíše + rozhodně vedlo)	41 %	57 %	71 %	78 %	85 %	70 %
motivace: zadržování vody v krajině (spíše + rozhodně vedlo)	33 %	79 %	61 %	76 %	86 %	71 %
motivace: zájem o vzhled krajiny (spíše + rozhodně vedlo)	41 %	61 %	57 %	80 %	85 %	70 %
motivace: zvýšení biodiverzity (spíše + rozhodně vedlo)	26 %	39 %	51 %	65 %	75 %	57 %
Jak celkově hodnotíte Vaši zkušenost s realizací krajinných opatření? (spíše + rozhodně dobrá)	29 %	28 %	25 %	40 %	67 %	43 %
Jak celkově hodnotíte Vaši zkušenost s realizací krajinných opatření? (spíše + rozhodně špatná)	49 %	28 %	20 %	22 %	5 %	20 %
bariéry: finanční náročnost na vlastní zdroje (spíše + rozhodně brání)	43 %	54 %	60 %	77 %	60 %	62 %
bariéry: časová náročnost realizace (spíše + rozhodně brání)*	34 %	30 %	38 %	49 %	30 %	37 %
bariéry: absence vhodných dotačních titulů (spíše + rozhodně brání)	37 %	33 %	62 %	55 %	45 %	48 %
bariéry: náročnost splnění podmínek pro dotaci (spíše + rozhodně brání)	50 %	44 %	70 %	64 %	46 %	55 %
bariéry: komplikace pro čerpání jiných dotací (spíše + rozhodně brání)	30 %	33 %	43 %	49 %	32 %	39 %

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podpořitelé (N=69)	5. Informovaní podpořitelé (N=83)	celkový průměr
bariéry: problém realizace na pronajaté půdě (spíše + rozhodně brání)	53 %	61 %	53 %	65 %	43 %	54 %
bariéry: nepochopení širší veřejností nebo sousedy (spíše + rozhodně brání)*	23 %	23 %	34 %	30 %	33 %	30 %
bariéry: složitá administrace (spíše + rozhodně brání)*	60 %	65 %	66 %	68 %	70 %	67 %
bariéry: nemá mi kdo poradit, jak je vytvářet (spíše + rozhodně brání)*	3 %	21 %	38 %	64 %	17 %	32 %
bariéry: náročnost následné péče (spíše + rozhodně brání)*	40 %	40 %	30 %	35 %	31 %	34 %
bariéry: riziko penalizace při kontrole (spíše + rozhodně brání)*	57 %	51 %	60 %	64 %	42 %	54 %
bariéry: daň z nemovitých věcí (spíše + rozhodně brání)	30 %	39 %	40 %	38 %	23 %	33 %
záměr: úhor	67 %	28 %	68 %	42 %	37 %	46 %
záměr: ochranné pásy kolem vodních toků nebo krajinných prvků	47 %	30 %	55 %	36 %	29 %	38 %
záměr: biopás*	27 %	16 %	41 %	25 %	28 %	28 %
záměr: zatravnění	30 %	26 %	47 %	42 %	36 %	37 %
záměr: mokřad	0 %	0 %	5 %	19 %	27 %	16 %
záměr: sad nebo agrolesnictví	7 %	5 %	21 %	29 %	29 %	21 %
záměr: výsadba stromů a keřů ve volné krajině	17 %	19 %	47 %	59 %	58 %	46 %

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
záměr: plochy pro ochranu čejky*	3 %	2 %	6 %	4 %	6 %	5 %
záměr: rybník, tůň	3 %	12 %	26 %	41 %	37 %	28 %
záměr: polder, průleh nebo zasakovací příkop*	3 %	9 %	17 %	16 %	16 %	14 %
záměr: odstranění meliorace*	0 %	2 %	2 %	9 %	6 %	5 %
Pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat krajinná opatření (rozhodně + spíše souhlasím)	20 %	33 %	40 %	78 %	87 %	60 %
Pro adaptaci na změnu klimatu je nezbytné realizovat krajinná opatření (rozhodně + spíše nesouhlasím)	63 %	30 %	36 %	9 %	1 %	19 %
Krajinná opatření jsou jen dalším z výmyslů ekologů (rozhodně + spíše souhlasím)	67 %	40 %	41 %	9 %	1 %	24 %
Krajinná opatření jsou jen dalším z výmyslů ekologů (rozhodně + spíše nesouhlasím)	17 %	21 %	23 %	71 %	78 %	51 %
Naše krajina je v žalostném stavu a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných opatření (rozhodně + spíše souhlasím)	13 %	44 %	15 %	81 %	80 %	55 %
Naše krajina je v žalostném stavu a proto ji musíme pomoci zaváděním vhodných opatření (rozhodně + spíše nesouhlasím)	63 %	26 %	60 %	10 %	5 %	26 %

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podpořitelé (N=69)	5. Informovaní podpořitelé (N=83)	celkový průměr
Úlohou zemědělství je zvýšit výnosy, péče o půdu a krajinu se tomu musí podřídit (rozhodně + spíše souhlasím)	27 %	19 %	19 %	23 %	18 %	20 %
Úlohou zemědělství je zvýšit výnosy, péče o půdu a krajinu se tomu musí podřídit (rozhodně + spíše nesouhlasím)	50 %	54 %	53 %	65 %	74 %	62 %
Pokud včas nezrealizujeme vhodná opatření v krajině, tak v příštích desetiletích nebude možné v našem kraji zemědělsky hospodařit (rozhodně + spíše souhlasím)	10 %	19 %	4 %	68 %	61 %	40 %
Pokud včas nezrealizujeme vhodná opatření v krajině, tak v příštích desetiletích nebude možné v našem kraji zemědělsky hospodařit (rozhodně + spíše nesouhlasím)	87 %	37 %	87 %	16 %	14 %	40 %
Zemědělské dotace účinně pomáhají zavádět krajinná opatření (rozhodně + spíše souhlasím)	23 %	19 %	34 %	38 %	52 %	37 %
Zemědělské dotace účinně pomáhají zavádět krajinná opatření (rozhodně + spíše nesouhlasím)	50 %	40 %	47 %	35 %	26 %	37 %
Měli byste zájem dozvědět se více o možnostech realizace krajinných opatření? (spíše + rozhodně ano)	3 %	0 %	100 %	99 %	86 %	70 %
Měli byste zájem dozvědět se více o možnostech realizace krajinných opatření? (spíše + rozhodně ne)	70 %	51 %	0 %	0 %	1 %	16 %

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	celkový průměr
zdroj: Krajský úřad Moravskoslezského kraje (spíše + rozhodně důvěřoval)	20 %	21 %	45 %	56 %	68 %	48 %
zdroj: Ministerstvo zemědělství (spíše + rozhodně důvěřoval)	50 %	33 %	53 %	59 %	72 %	57 %
zdroj: Ministerstvo životního prostředí (spíše + rozhodně důvěřoval)	30 %	26 %	40 %	62 %	69 %	51 %
zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny (spíše + rozhodně důvěřoval)	33 %	14 %	36 %	46 %	64 %	43 %
zdroj: Agrární komora (spíše + rozhodně důvěřoval)*	63 %	26 %	34 %	32 %	41 %	37 %
zdroj: Zemědělský svaz (spíše + rozhodně důvěřoval)*	60 %	35 %	28 %	30 %	44 %	38 %
zdroj: Asociace soukromého zemědělství (spíše + rozhodně důvěřoval)	47 %	30 %	27 %	48 %	58 %	44 %
zdroj: zemědělství poradci (spíše + rozhodně důvěřoval)*	43 %	42 %	49 %	52 %	51 %	48 %
zdroj: místní akční skupiny (spíše + rozhodně důvěřoval)	26 %	16 %	34 %	41 %	53 %	38 %
zdroj: Státní zemědělský intervenční fond (spíše + rozhodně důvěřoval)	60 %	40 %	62 %	71 %	79 %	66 %
zdroj: ekologické organizace (spíše + rozhodně důvěřoval)	17 %	12 %	13 %	33 %	40 %	27 %
zdroj: vědci a výzkumníci (spíše + rozhodně důvěřoval)	33 %	28 %	43 %	59 %	69 %	51 %
zdroj: jiní zemědělci (spíše + rozhodně důvěřoval)*	43 %	51 %	51 %	54 %	51 %	51 %

(* Hvězdičkou jsou označeny položky, u nichž rozdíly mezi skupinami nejsou statisticky významné.)	Segmentace zemědělců v Moravskoslezském kraji					celkový průměr
	Statisticky významné rozdíly u položek					
	1. Informovaní odpůrci (N=30)	2. Rezervovaní bez zájmu (N=43)	3. Rezervovaní se zájmem (N=53)	4. Neinformovaní podporovatelé (N=69)	5. Informovaní podporovatelé (N=83)	
rostlinná výroba - polní plodiny (ano)	90 %	61 %	85 %	58 %	58 %	67 %
rostlinná výroba - zelinářství (ano)*	3 %	5 %	8 %	6 %	6 %	6 %
živočišná výroba (ano)*	70 %	70 %	64 %	68 %	72 %	69 %
ovocnářství (ano)*	3 %	2 %	6 %	9 %	13 %	8 %
V rámci jaké právní formy hospodaříte? (právnícká osoba)	37 %	21 %	43 %	17 %	30 %	25 %
Je zemědělství vaším hlavním zdrojem příjmu? (ano)	73 %	37 %	77 %	44 %	45 %	52 %
režim hospodaření: konvenční zemědělství (ano)	80 %	70 %	79 %	57 %	51 %	63 %
režim hospodaření: ekologické zemědělství (ano)	20 %	35 %	21 %	49 %	45 %	37 %
režim hospodaření: integrovaná produkce (ano)*	7 %	2 %	11 %	1 %	6 %	5 %
režim hospodaření: precizní zemědělství (ano)	23 %	14 %	30 %	7 %	10 %	15 %
režim regenerativní zemědělství (ano)*	7 %	5 %	13 %	7 %	17 %	11 %

Příloha č. 8: Odpovědi na otázku o celkové zkušenosti

Otázka: Můžete prosím více přiblížit Vaši celkovou zkušenost s realizací krajinných opatření? Co vám připadalo dobré? Co vám nevyhovovalo?

Administrativně náročné.

Byrokracie, která odrazuje od tvorby těchto prvků. Rádi bychom tvořili například biopásy, ale zde je podmínkou přesná identifikace hranic biopásu. Pokud traktorista, byť jen metr, zajede do biopásu, vrátíme určité procento ze všech dotací na všechny obhospodařované bloky. Kdo by je tedy tvořil? Nesmyslné podmínky tohoto druhu jsou i u chřástala, ochranných pásů kolem vod atd. Pokud máte již krajinné prvky založeny a chcete provést jejich údržbu, musíte žádat o povolení. Velké množství mezí, remízků a dalších, které nelze zařadit do krajinných prvků, a to jen z toho důvodu, že se jen 5ti metry dotýkají např. cesty. Další blokační skutečnost je ta, že pokud založíte krajinný prvek, převedete ho v katastru na např. mez (ostatní plocha), budete po zásluze potrestáni zvýšenou sazbou daně z nemovitostí. V neposlední řadě nás stojí poměrně velké finanční prostředky tyto krajinné prvky udržovat.

Celkový přínos pro vzhled krajiny a zadržování vláhy v půdě.

Dobré bylo dotační financování, nevyhovovalo mi, že aby krajinné prvky měly šanci se ujmout, musí být oploceny kvůli zvěři a dobytku na pastvinách, což potom působilo problémy s jejich uznatelností při aktualizacích u SZIFu.

Dobré je vymezení ploch nevhodných pro hospodaření (vysoká hladina podzemní vody, přerušené meliorace, bažiny a močály). Špatné je převádění kvalitní orné půdy do stavu úhoru.

Dobré mi připadalo vybudování rybníků, mokřad, ovocných sadů, remízků, tj. vše pro revitalizaci krajiny. Změníme-li krajinu, bude se nám dobře v ní žít. Nevyhovoval mi nezáměr především pozemkového fondu o možnou změnu krajiny a špatně nasazené dotace od ministerstva zemědělství.

Dobré. Možnost samotné realizace. Nevyhovovala mi některá omezení v pestrosti dřevin.

Dogmatické nastavení pravidel.

Dosti složité a administrativně náročné projekty.

Chov skotu na pastvině s možností vypásání sadu - ochranu skotu před sluncem využíváme již řadu let. Agrolesnictví, hlavně chov skotu na pastvině se stromy, vnímám pozitivně, nicméně aktuálně nastavené podmínky pro výsadbu jsou složité a množství stromů na hektar je vysoké. Pravděpodobně to budeme realizovat bez využití dotace. O realizaci mokřadů či tůň, také uvažujeme, ale nemáme dostatek informací o legislativě k realizaci.

Chybí mi větší tah Pozemkového fondu.

Jako obec máme málo možností, vzhledem k malému množství půdy ve vlastnictví obce a zemědělci hospodařící na katastru se do krajinných opatření nehrnou.

Jako zemědělec musím dodržovat nařízení úřadů. Z výše uvedených opatření musím tak jako každý od roku 2023 nechávat na zemědělské půdě úhor. To znamená, že se nás nikdo neptá jestli máme čím krmit dobytek, kde pást. Tento úhor, když se podíváte po krajině, je jen pozemek zaplevelující okolní krajinu bodláky a jiným bincem. To zřejmě nikomu nevadí. Nevím kam se poděl zdravý selský rozum, ale naši předkové by se nestačili divit, kam směřuje naše zemědělství s takovými nesmyslnými nařízeními. Nechci tím říct, že jsou všechna krajinná opatření špatná, některá jsou určitě potřebná, ale povinný úhor - to už je moc.

Jsme jak zemědělství prvovýrobci obilovin, olejnin a okopanin, tak i myslivci, realizujeme ve své režii nad rámec povinností biopásy, ochranná opatření proti erozi vodní i větrné, vysazujeme krajinné prvky, na větších výměrách pěstujeme vždy několik druhů plodin, do budoucna uvažujeme o zbudování mokřadů v místech, kde se zadržuje voda. Nevyhovuje mi povinnost krajinná opatření evidovat, vysoká administrativní zátěž s hrozbou kontrol a sankcí.

Kdyby nebylo tolik administrativy při přípravě nebo i při získávání dotací (hlavně u vody-mokřady, tůň, rybníky atd.), tak by toho bylo v krajině mnohem víc vidět. Jinak výsadba ve volné krajině je celkem jednoduchá, viditelná, přínosná, jen by mohlo být víc peněz a škoda, že stát (SPU) v tomto případě nespolupracuje.

Krajinná opatření jsou většinou užitečná a pěkná. Příroda si však spousty věcí zařídí sama a jinak. Ne, že by mi to vážně vadilo. Je snazší se přizpůsobit, než prosazovat vlastní nápady. Například jsme jednou kolem pole u potoka vysadili alej dubů. Chytly se pěkně, ale přistěhovali se bobří a během několika let je spořádali. Na některých úsecích se pak samy uchytily olše. Takže nakonec pozorují, co se tam vlastně děje, než abych se snažil realizovat své představy. Oceňuji, že je tento přístup i méně vysilující.

Krajinotvorné prvky jsou v sousedství námi užívaných zemědělských pozemků. Pro obec, která je "vytváří" není problém je realizovat, ale tím pro ně vše končí - nikdo se nestará o údržbu těchto prvků a nám to působí jen škody - zaplevelením, škůdci.

Kvůli výstavbě nových rodinných domů cca 20 m od pole držím 50 m pás v zeleném úhoru, aby se eliminovalo riziko záplav (domy jsou pod úrovní pole). Počet hrabošů je nad úrovní prahu škodlivosti, roztahuje se i do pěstovaných plodin, zvyšuje se zaplevelení pozemku. Stoupají náklady na údržbu a orba se založením nového porostu nepřichází v úvahu. Pokud by přišly velké srážky, voda + ornice by skončila ve sklepech nové výstavby a mě by "ukamenovali".

Má osobní zkušenost: vybudovali jsme na ploše 6 ha krajinotvorný sad, 4 mokřady. Mám stavební povolení na rybník, ale dotační titul je na rybníky nad 2 ha. Rybník, který mám schválený je míň jak 2 ha, takže mám smůlu.

Možnost realizace na vlastních pozemcích a obohacení krajiny v malém. Vytvoření pěkných a pohodových lokalit. Bezohlednost lidí a poškozování vytvořeného.

Můj názor na zatravnění orné půdy je špatný a udělal jsem to jen kvůli splnění dotačních prostředků, takže nedobrovolně. Uznám vám biopásy kolem lesu a nektarodárné pásy, které vnímá lidská veřejnost jako změnu a pro zvěř je to užitek.

Myslím si, že tady konkrétně na jablunkovsku a třinecku je krajina v podhůří Beskyd dostatečně, co se týče krajinných prvků, pestrá a místní zemědělci se starají o zdejší krajinu dobře. Nejsou zde velké lány v kopcích, kde by hrozila eroze, jsou zde spíše jiné problémy. Např. zvěř se více stahuje na louky a pastviny protože v lesích jsou vlci, divoká prasata rozrývají louky a pastviny, vysoká a srnčí roznáší parazity, dochází k promorování skotu. Problém je s jasaný, které zde vesměs všechny uschly následkem choroby a to i v krajinných prvcích, kde byly hojně zastoupeny, nyní tam většinou rostou jen křoviny.

Na výměře cca 25 hektarů pěstujeme 4 plodiny a na krajině je to znát, je více svěží. Je to pracnější, ale v krajině se to pozitivně projevuje

Nařízení, při kterém bylo máváno sankcemi resp. placení malých dotací. Do krajinných prvků bych se zapojil více, ale když je mám, tak jsou jen problémy. Např. stromořadí kolem louky je podnět pro snížení plochy na SAPS nebo zatravněný konec pole u cesty byl taktéž vyřat. Travniny na orné půdě se musí již po 5 letech zorat jinak přejdou do TTP, ochranné pásy kolem vod při šířce pole 15 m je problém udržovat během roku, protože si nechci zničit zasetou plodinu přejezdy strojů, takže musím ručně.

Náš spolek se stal aktivním zemědělcem hlavně pro oblasti vlastního působení a činnosti-posílení biodiverzity krajiny, šetrné ošetřování porostů a zakládání dostupných opatření z programů MŽP, AOPK od roku 2008. Velmi negativní a odstrašující je místy až urážející nákladná administrativa spojená se získáním prostředků hlavně ze zdrojů MŽP. Čas, odborná náročnost administrativy je násobně delší, než samotná většinou jednoduchá realizace a odrazuje spoustu zájemců o využití zdrojů. Velkým problémem je pravidelné negativní jednání většinou se zemědělci hospodařícími nad 100 ha a to ať jako s budoucími sousedy opatření nebo přímými účastníky, byť nejsou vlastníci pozemku, pouze uživatelé, setkali jsme se mimo negace s fyzickým odporem a působením záměrných škod na našich opatřeních. Nemáme se tomu jak účinně ubránit, trestní oznámení nic neřeší, další zlo je v pořadí. To vyžaduje nekompromisní stanoviska a další dohody jsou zbytečné.

Dobré zkušenosti máme naopak v oblastech po pozemkové úpravě s podporou obcí, kde se propojují vzájemné zájmy. Takto nebo podobně vytvořené lokality k tomuto opatření určené otevírají cestu. Zkušenosti a historie nás sice posilují, zároveň únava materiálu a starší věk se blíží. Pro nové mladé nadšence začínající s touto aktivitou ale cesta připravená není, odradí je právě administrativa, práce po víkendech a odpoledních po pracovní době, dokonalá znalost práce na PC a krumpáč s lopatou v krajině se kombinuje těžce, dát dohromady takovou novou stimulovanou skupinu mladých lidí bude náhoda, samotné obce nejsou většinou lídrem realizace těchto opatření a profesionální skupinu realizace vlastních projektů

neužíví. Jeví se nám tedy situace poměrně složitá sama od sebe a samotná podpora mimo finanční prostředky by se měla administrativně celkově zjednodušit a to i směrem k povolovacím orgánům-stavební úřady, odbory životního prostředí, územní plánování, ochrana ZPF atd .

Naše realizace krajinných opatření je zatím minimální, ale velmi nás zajímá a hodláme v realizaci pokračovat a rozšířit ji. Uvítáme více informací a podnětů.

Nekopromisní zatravnění orné půdy, bez možnosti opětovné orby. Nevím, čím by nám měl pomoc nařízený úhor, když okolo jsou jen louky.

Není vytvořena koncepce pro realizaci pro daná území.

Nevyhovovalo mi nařizování provedení tůní, musely být mělké a nedrží se v nich voda.

Nevyhovuje mi výsadba stromů po obou stranách polních cest, ale lépe pokud možno jen po západní nebo severní straně cesty. Nutné jsou také dostatečné proluky pro vjezd a pohyb techniky.

Nevyhovuje mi, že jakmile realizují na vlastní náklady, na vlastních pozemcích a z vlastní iniciativy nějaké krajinné opatření, například skupinu dřevin, linii stromů, zatravnění, nemohu pak bez postihu s nimi dle vlastního uvážení dále nakládat: kácet a nahradit uschlý strom nebo keř, ubrat a na druhé straně zvětšit travnatou plochu apod.

nevyhovuje nesmyslné nařízení termínů údržby uhorů a ochranných pásů, čímž dochází k zaplevelení okolních pozemků, nízké finanční kompenzace které nepokryjí nájem a náklady s tím spojené .

Obec zasadila alej stromů podél polní cesty široké max 3 metry. Stromy jsou ještě mladé a už je problém se na pole dostat se zemědělskou technikou. Jedu s podmiřákem a lámu větve a dřevo stromky. Dále jsou již stromy po obou stranách a tam už se nedá pokračovat, rozbitá zrcátka atd. A až ty lípy budou větší, bude to hrůza. Jak se mám na to pole dostat? Létat neumím s traktorem. Máme tu v okolí lesy, není zapotřebí sadit stromy ,kde není místo. Přijďte se podívat na ten paskvil do Pusté Polomi.

Ochranné pásy kolem vod - kromě tohoto účelu slouží i jako překážka pro šíření náletových dřevin a plevelů z okrajů vodních toků, ale i okrajů polí, kde není žádný vodní tok. Přirozená překážka pro šíření plevelů do pole (Ize dle potřeby mulčovat a bránit šíření úporných plevelů do pěstovaných plodin a tím snížit potřebu drahých pesticidů, jako např. glyfosát (týká se pcháče osetu, svízele, heřmánku a dalších úporných plevelů). Biopásy nepoužívám, ale mám s nimi zkušenost u sousedů, jsou zakládány na okraji polí nebo jako přerušovače v lánech, jelikož okraje, ale i půda v lánech obsahuje zásobu úporných plevelů a tyto pásy nelze před květem mulčovat. Výsledkem je po několika letech totální zaplevelení biopásů, šíření úporných plevelů z okrajů do půdních bloků a zaplevelení honů úpornými plevely, výsledkem je nárůst chemických zásahů, nákladů a zamoření okolních pozemků i jiných hospodářů vytrvalými plevely. Tvůrci biopásů nikdy nebyli na polí.

Pěkná výstavba obecního rybníku ve Fryčovicích pro zadržování vody v krajině.

Pod lesem, kde zvěř dělala škody, jsem dal biopás.

Pokud děláte správnou věc, vždy se najde cesta. Nevyhovuje nám, že na orné půdě nemůžeme vysadit borovici černou jako větrolamy a stín pro dobytek (nepůvodní dřevina). Hospodaření bychom rádi přizpůsobili změně klimatu. Listí listnatých stromů znehodnocuje krmivo.

Pozitivem je vzhled a ráz krajiny, voda v časech sucha. Negativem strašná buzerace ze strany životního prostředí. Kdybyste si vodu zadržel na vlastním pozemku, když tam teče státní voda, obrovský problém. Ale když přijde bobr, tak to je něco jiného.

Pozitivum: využívají se extenzivní plochy, dochází k diverzifikaci osevních ploch. Negativum: při výsadbě alejí se nezohledňují původní meliorace, které budou časem poškozeny kořeny stromů, nedomyšlená výsadba alejí může ve výsledku zapříčinit zhoršení vodní eroze půdy.

Problém je výsadba alejí na hranici pozemku. Pokud soused nesouhlasí, můžu stromy vysazovat až 3 metry od hranice pozemku. To je v otevřené krajině blbost. Takový pozemek pak nejsem schopen zemědělsky efektivně obhospodařovat. Ve volné krajině by měla být vzdálenost 3 m změněná na 0,5 m, načež bych vysadil kilometry stromořadí i bez dotací. Mrzí mě, že biskupství ostravsko-opavské, které s některými mými pozemky sousedí, se zaoranou polní cestou má taky takový přístup.

Co se týče porušených meliorací, chybí mi poradenství. Někdo, koho bych vzal na konkrétní pozemky, kdo by mi řekl, jak kterou situaci řešit.

Průlehy a zasakování nefungují při přívalových deštích. Lepší řešení jsou poldry.

Při zatravnění mi semeno nevezlo, bylo sucho. Zasel jsem později znovu, ale nepodal jsem o tom hlášení. Nevěděl jsem, že tak musím učinit a byly mi odebrány na toto veškeré dotace. Podal jsem odvolání s vysvětlením, nicméně bezvýsledně. Byla to však moje chyba. Jinak si myslím, že kromě úhoru jsou tyto opatření vzhledem k charakteru naší krajiny způsobené kolektivizací potřebná.

Přínos pro krajinu, zvýšení biodiverzity, lepší pocit...

Přínos ve vztahu k erozi. Přílišná byrokratická zátěž a vysoké náklady na pořízení.

Realizace a udržování sadu je náročná práce a dotační podmínky pro údržbu sadů jsou nerealisticky nastavené. Reálně hrozí že zruším založené sady, protože SZIF a MZe nemají zájem tyto plochy reálně podporovat a vytvářejí nespílitelné podmínky pro dotace.

Realizaci provádím na svých pozemcích sám, bez vnějších vlivů a pomoci ze strany státu. Přivítal bych vyšší informovanost a možnost získat podporu k realizaci.

Realizují opatření pro zadržení vody v krajině, zvýšení biodiverzity, omezení erozi na své náklady a jedinou motivací je žít a fungovat v krajině ohleduplně, vracet jí zpátky co mi dává a přispět na svých pozemcích k celkovému zlepšení. Jako zahradník s 20ti letou praxí mám u toho srdce.

Revitalizace a péče o krajinu je proces, není to projekt. Je potřeba pracovat dlouhodobě a systematicky. Realizoval jsem meandraci 2 km potoka, vytvoření 20 vodních ploch, výsadby desítek tisíc stromů a keřů, výsadbu aleje tradičních českých odrůd jabloní u cesty a pořád je na čem dále pracovat.

Sázeli jsme stromky kvůli stínu pro ovce bez dotačního titulu.

Snížení eroze; zvýšení biodiverzity tam, kde třeba nic moc neroste; pomoc zvěři atd. jsou dobré věci.

Zanedbaná údržba keřů nebo stromů zvláště kolem polních cest nám způsobuje škody a vícenáklady.

Následná péče 5 let je nedostatečná, když někdo vysadí aleje stromů zvláště s keři, měl by se o ně starat pořád, roste to jako plevel a snižuje průjezdnost. Nemluvě o vývratech atd.

Špatná informovanost ze strany úřadů, přemíra byrokracie a administrativy.

Špatná zkušenost s osázením polních cest z obou stran, zejména keři, které ani tak nelámou vítr, ale hlavně za pár let zneprůstupní polní cestu a ta neslouží svému účelu. Ppak vznikají zemědělcům škody pojezdy lidí po plodinách. Polní cesty s větrolamy umístěnými jednostranně, tak aby polní cesta dále sloužila k obsluhování pozemků, je dobrá zkušenost. Obnova všech polních cest ve vlastnictví obcí a státu, tak jak je namodelují pozemkové úpravy, by jednoznačně pomohla krajině i zemědělcům, například by to vyřešilo dělení pozemků. Také by bylo ideální vytipovat problematické plochy na výjezdech do obcí a tyto cesty zpevnit. Pak by odpadly i trable s nepořádkem na místních komunikacích. Biopásy i pásy kolem vodních toků jsou fajn, ale zase jsou problémy s pojezdy lidí, kteří význam tohoto v krajině vůbec nechápu a myslí si, že to je dráha pro čtyřkolky, které mají teď už snad v každém domě. Taky někdy vzniká problém s údržbou obzvláště v mokřích letech.

*špatné a zbytečné: nechávat půdu ladem - úhory a hodně širokých nových polních cest se stromořadím
dobré: zatravnění vysoce erozních ploch a budování poldrů proti záplavám*

Tam, kde hospodařím, je přirozených krajinných prvků naštěstí dost V mém případě šlo o zpětné zatravnění plochy s vyšší svahovitostí nebo delším byť mírnějším svahem

U krajinných opatření které jsme doposud prováděli vidím jako dobré oddělení (rozšíření) hranice pole-les. Naopak jako špatný efekt je možnost úkrytu škůdců, ideální rovněž pro hraboše a samozřejmě totální zaplevelení těchto ploch všemi plevelely.

Úhor není prospěšný, výsledná tráva není tak kvalitní, zatravnění pro obnovu porostů za mě užitečné a při zemědělské výrobě důležité.

Úhor- zbytečné, aby půda zůstávala ladem, již tak v mém případě máme obhospodařovaných pozemků málo. Jsem pro využívání biopásů i na menších výměrách.

V krajinných prvcích se akorát silně přemnožuje hraboš a další škůdci. Se zákazem účinných látek a nebo složitou aplikací např. proti hraboši, působí na mě tyto prvky v negativním smyslu. Nikdo už tuto stránku věci nevidí. Není zase tak složité něco vytvořit. Složitější je se o to starat potom a ohledně nějakého stromořadí kolem polních cest je to podobně. Kolikrát nikdo neuvažuje nad tím, že se po úzkých polních cestách musí protáhnout zemědělská technika. Nikdo nám nenahradí škodu třeba za rozbité zrcátko o jejich

vysazený strom. Mohu říct už i tyto zrcátka a podobně stojí nemalé finanční prostředky. Drobné zvěři si myslím to moc nepomůže, je zde velký tlak dravců a zvěře škodící myslivosti.

V případě biopásu došlo akorát k zaplevelení polí. V osivu na biopás byl například i šťovík, takže došlo k zaplevelení tímto obtížným plevelem.

Vadí mi zejména nutnost vyčleňování úhorů na orné půdě.

Vadí mi, že si vláda vylepšuje deficit za rok 2023 tím, že vyplácí zemědělcům dotace za rok 2023 až v lednu 2024.

Veřejnost i samosprávy jsou zvyklé na uklizenou krajinu (intenzivně obhospodařovanou), každé vybočení z té normy je zneklidňuje. Výsadbám nebrání, ale požadují údržbu jako v intravilánu (nesmyslné a časté sečení, neustále bagrování a udržování (vodních příkopů, tůňek), bez ohledu na to, že toto opatření je většinou směřováno na podporu biodiverzity. Dobré mi připadá že existují podpory pro tyto realizace (PPK, nadační aktivity, apod.), Nevyhovující je byrokratický proces s podporou související, u větších projektů není zálohové financování, je nutné vyjadřování samospráv, jejichž zástupci nemají základní environmentální gramotnost. V řadě obcí není komise životního prostředí či jiné širší fórum, které by udržitelně rozvíjelo území, o které má samospráva pečovat. Obvykle je samospráva spojena s velkými vlastníky půdy, kteří provozují intenzivní zemědělství, jehož měřítkem je ekonomický zisk. Vadí mi, že rodinné a malé farmy, kterým na krajině záleží, jsou podporovány minimálně. Souvisí to s celkovým pojetím zemědělství v ČR (dotační platby na plochu ne na farmu jako v zemích okolo nás).

Více než dvacet let se zabývám hospodařením za účelem podpory biodiverzity a adaptace krajiny na klimatickou změnu. Na mnou obhospodařovaných pozemcích jsem realizoval a udržuji celou řadu krajinných opatření, takže mám praktickou zkušenost s realizací a obhospodařováním. Nedostatečná je podpora ze strany státu. Přílišná byrokracie a v řadě případů špatně a nevhodně nastavená pravidla pro jejich realizaci. Koncepce státu v této oblasti je nekonceptní a chaotická. Chybí jasně stanovené cíle a objednávka ekosystémových, klimaadaptčních a biodiverzitu podporujících služeb.

Vše je poměrně administrativně a časově náročné. Realizace je snadná, ale příprava podkladů je složitá.

Vše je zatím bez jasných a konkrétních marketingových výsledků dost nejednoznačně prezentuje. Zemědělci postupují, jak nařizuje SZIF a sami neví, zda to dělají správně.

Vše jsem dělal ve vlastní režii a z vlastní vůle, takže z toho mám dobrý pocit.

Výsadba stromů ve volné krajině v Bohumíně - Kopytově ve spolupráci s Arnikou. Kde sadíme stromořadí a aleje jako spolek SH ČMS SDH Bohumín - Kopytov.

Vysázené stromy dávají stín pro dobytek na pastvě a zároveň zadržují vodu v krajině. Rybník na našem kopci je sice raritou, ale zlepšuje klima u domu a ještě v něm chováme ryby. největší náklad je el. energie na provzdušňování. Hospodaříme v ekologickém režimu.

Vysazoval bych stromy do krajiny ve velkém. Problém je, že většinu pozemků mám v pachtu a nechce se mi investovat peníze a vůbec čas do přemlouvání vlastníka a papírování, když nevím, kdy mi ten pacht vlastník ukončí. Takže vysazujeme jen na našich pozemcích.

Dále, i na našich pozemcích bychom vysazovali více, jenže bez souhlasu souseda nemůžu stromy vysazovat na hranici pozemku, ale min. 3 m daleko. Jenže tím si ztížím hospodaření. Stromy se vysazovaly vždy na hranicích pozemků. Takže máte smůlu. Dále mám problémy s porušenými melioracemi na pozemcích. Nevím, jak jednotlivé defekty opravit, abych nenadělal ještě větší škody. Chybí mi na to možnost využití poradců, kteří by to se mnou řešili konkrétně. Dalším problémem jsou zase ty pachtly. Takže by mi jako zemědělci vyhovovalo, kdybych na tato opatření nepotřeboval souhlasy majitelů pozemků, či souhlasy sousedů.

Vytvoření ochranných pásů kolem vod nebyl žádný problém. Ovšem tvorba biopásů považuji za nešťastné, protože se podívejte, co na takových pásech roste (samý pcháč, který pokud už byl postříky potlačen je nyní na hodně dlouhou dobu opět zasetý). Sousedíme s pozemky jiného hospodáře, který tento biopás má a zaseto máme taky (myšleno ten pcháč). Tento problém vidím u mnoha hospodářů.

Z 90% to děláme kvůli byrokracii a úředníkům.

Za mě úhory fungují, biopásy a ochranné pásy kolem vod taky. Vidím jen jediný problém a to neustálé změny pravidel i v rámci sezóny, minimální informovanost samotných hospodářů a hlavně veřejnosti. Lidé si myslí, že úhory a ochranné pásy kolem vod dělám ze své pohodlnosti, nebo neschopnosti pole udržovat celé. Díky této neinformovatelnosti veřejnosti mi už někteří vypověděli pachtovní smlouvu, protože biopás podél vody je podle nich nesmysl!

Zadržování vody v přírodě.

Zakládání rybníků, zatravnění, výsadby stromů a keřů.

Zásadní problém je hospodaření na pronajaté půdě. Vlastník tyto opatření nechce toho zájímají peníze za pronájem půdy. Neřešitelné.

Zatravnění pozemku přispělo k zavlažení travnatých pozemků. Máme dobrou zkušenost.

Zbytečná byrokracie a legislativní překážky při realizaci a přípravě. Nevhodně nastavené zemědělské dotace, které odrazují vlastníky pozemků a uživatele od realizace krajinných opatření - po realizaci často dochází ke krácení dotací.

Zvyšují se požadavky na environmentální opatření zemědělců, zvyšují se také vstupy a náklady nejenom na tato opatření. Zároveň se snižují tržby i dotace. Případá mi to jako bychom přidali učitelům žáky ve třídě a snížili jim plat. Je to hodně koncepční celá zemědělská politika. Jsme producenti zástavového skotu, který prodáváme většinou do Slovinska, kde se za dotace vykrmuje a na poráží se v Itálii. Zpět se vozí už do marketů maso a výrobky. A všichni se tváříme ohromně zeleně a ekologicky.

Příloha č. 9: Odpovědi na otázku o financování a administraci

Otázka: Mělo by se podle Vás něco změnit ve financování a administraci krajinných opatření?

Administrace krajinných opatření je zbytečně složitá, dle mého názoru by měla být i větší informovanost o možnostech dotací.

Administrativa

Administrativa ve vztahu ke schvalování krajinných prvků ze strany úřadů. Stavební povolení na rybník se připravovalo 4 roky, realizace trvala 6 měsíců.

Celkové jsou dotace složité a náročné, a skloubit všechny podmínky dotaci dohromady tak, aby někde nevznikl v budoucnu problém, při nějaké kolizi. Zemědělec má být na poli a né u počítače, jenže pokud nebude žádat o dotace tak není konkurenceschopný - hlavně ten menší.

Co se týká financování, tak určitě těmto opatřením navýšit sazby, a to i s přihlédnutím jaká související opatření či podopatření musí být souběžně plněna. Ne vždy je to v administraci popsáno tak, aby to pochopili úplně všichni a dokonce se během doby plnění opatření mění i podmínky, což už vůbec nedává smysl.

Čerpání dotace na krajinotvorné prvky by měla být podmíněna dlouhodobou a správnou péčí o tyto prvky. Dostupnost odborníků či poradců, kteří jsou schopni zemědělci pomoci při realizaci. Najít vhodná místa, pomoci s vyřízením dotace atd.

Dotiční politika v ČR je příliš náročná. My na úřadování vyčerpáme 1/3 dotací. Poláci to mají daleko snazší. Prioroty by měly směřovat do krajů a obcí. Z dotací se stal byznys, místo toho, aby skutečně podporovaly rozvoj činností a opatření.

Jasně stanovení poptávky ze strany státu. Snížení byrokratické zátěže při realizaci. Zmírnění kontrol a sankcí, které rozhodně odrazují od realizace opatření.

Jasnější dotační podmínky.

Jednoznačně by měla být prodloužena doba povinné péče o krajinný prvek. Celkově je zanedbaná údržba realizovaných opatření. To vede k mnoha problémům - zaplevelování, poničení strojů, nefunkčnost. Pro každý projekt by bylo ideální mít souhlasné stanovisko zemědělců, aby projekt měl budoucnost založenou na oboustranné spolupráci, nejednou jsem se setkal s fanatiky, kteří za každou cenu tlačili romantické hledisko před funkčností, a to pak vedlo k vandalismu a celkovému neúspěchu.

Jednoznačně doba následné péče, ta by měla být napořád. Pak si každý rozmyslí co, kde a jak se bude sadit nebo realizovat, tak aby to bylo skutečně funkční.

Krajinná opatření musí mít vizi, ministerstvo zemědělství vše dělá polovičatě. Má peníze, tak ať je dá jen na změny hospodaření v krajině. Už není ani motýl.

Majitelé krajinných prvků by měli přestat být trestáni za to, že něco dělají pro přírodu i spoluobčany. Naprosto nesmyslná daň z nemovitosti je toho zářným příkladem. Stejně tak podmínky SZIFu nemotivují zemědělce, aby se příliš snažili něco vytvářet, zvláště ne krajinné prvky na okrajích jejich půdních bloků, neboť o výměru těchto prvků jsou kráceni na dotacích. Spousta uznání krajinných prvků je pouze na libovůli úředníků, není žádný jednotný výklad s právní jistotou. Pro některé krajinné prvky není ani tabulka (nevejdou se třeba do rozměrů určených SZIFem), takže jsou také z dotačních ploch vyřazeny, i když se jedná o plochy třeba uprostřed pastvin. V důsledku mohou být zemědělci ještě sankcionováni, pokud se na dané ploše pohybují jejich zvířata. Úředníci by si měli uvědomit, že příroda je rozmanitá a není možné vše nacpat do jedné tabulky

Maximální finanční podpora těchto projektů a nenáročná administrace.

Měl by být nějaký pověřený člověk který by přišel do místa možné realizace a odsouhlasit to, případně navrhnout dobré řešení pro daný terén. A na základě jeho zprávy jít na úřad a něco řešit. Povolení a financování.

Měl by se brát velký ohled na zatravněné orné půdy a měla by být větší dotace na tyto pozemky, které jsou udržovány.

Mělo by být více propagováno u širší veřejnosti a tím pádem více dostupné pro všechny potenciální žadatele.

Mělo by se zrušit dotace, aby se vychovávalo generaci se vztahem k půdě ne k penězům. Dnešní dotační systém degraduje mentální postoj obyvatel k hodnotám. Mnohé se realizuje jen především skrze dotace, což zadluhuje naši zemi potažmo další generace.

My jsme krajinná opatření dělali většinou bez dotace /mimo výsadbu stromů/, protože tady žijem a není nám jedno v jakém prostředí. V současnosti jsme rádi, že nemusíme dělat velké investice. Myslím, že máme navíc 30 % úředníků a kontrolorů a nezbyvá nám čas na myšlení o budoucnosti. Nejhorší je situace s dotacemi. Neprobíhá žádná odborná diskuse s námi hospodáři, a pak vyjdou podmínky dotace přizpůsobené pro velké zem. podniky, a my píšeme, platíme. Slezská zástavba je jiná než zbytek našeho kraje a republiky.

Nedokážu posoudit náročnost, protože na financování krajinných opatření jsem nevyužila dotace. Pokud je to složité jako ostatní dotační tituly, tak by se měla bud zjednodušit nebo vymyslet jinou formu podpory, např. slevy na daních z nemovitosti, z daní příjmu, odvodech aj. , pro společnosti, které na své náklady tyto opatření provedou. Moje zkušenost je, že se vymýšlejí projekty, aby se mohly čerpat dotace. To jsou zkušenosti z zaměstnání, kde jsme zpracovávali projektové dokumentace namíru pro dotační tituly.

Nedostatečná podpora, složitá a dogmatická pravidla.

Nejvhodnějším žadatelem těchto opatření by měl být spolek, jako je myslivecké sdružení a podobně, následně se o to řádně starat.

Nelíbí se mi a ani nevyhovuje, protože mám 0,67 ha částečně zamokřené půdy, omezení na min. 1 ha plochy, pokud bych chtěla na této ploše realizovat nějaký dotovaný titul (mokřad, rychlerostoucí dřeviny apd.).

Neměly by se snižovat dotace pro menší zemědělce .

Nevím, neumím posoudit. Za mě hlavně úhory jsou jen uměle vytvořené kritéria a snížení konkurenceschopnosti vůči ostatním zemím.

O dotace v tomto směru jsem se nezajímal. S administrativou tudíž nemám zkušenost. Dělán to pro svoji půdu, krajinu, potěšení mé a rodiny.

Pokud by to bylo možné, tak platba předem, aspoň částečná.

Pokud se lidi sami nebudou snažit, tak dotace nic nezachrání. Opatření, které jsou dělána jenom pro dotace dlouho nepřežijí.

Pro mě by bylo zajímavé a vzhledem ke svému umístění pozemku rozhodně i pro krajinný ráz výstavba rybníku kaskádovitě tvořených, ale bylo mi řečeno, že není možné získat jako obyčejnému člověku OSVČ dotaci tohoto typu. Něco jsem již započal na vlastní náklady, ale rozhodně bych uvítal kdyby vyšly úřady vstříc i jednotlivcům s menšími projekty.

Především vyrazně vše zjednodušit a zpřehlednit a garantovat dlouhodobou neměnost pravidel, momentálně se podmínky obhospodařování mění v podstatě každý rok. Finanční kompenzace ani zdaleka nepokryjí náklady, nehledě na ztrátu zisku z toho, že plocha není produkční.

Rozhodně zjednodušit administrativu. Třeba i úpravou zákonů.

Snížit byrokracii a vyjmutí těchto ploch z placení daně z nemovitosti.

Snížit byrokracii, je nesmyslné dělat projekt na vysazování každé aleje či remízku projektantem, když existují standardy výsadby AOPK podle kterých lze pracovat. Umožnit alespoň částečné zálohové financování na nákup materiálu a služeb. Neumožňovat výjimky ze stávajících opatření na podporu biodiverzity. Příkladem je letošní zelený úhor na orné půdě, který byl velkými zemědělci převážně uskutečněn na TTP horší kvality, které byly na jaře několikrát zmulčovány bez ohledu na hmyz i ostatní živočichy a na orné půdě žádné zelené úhory až na výjimky nevznikly. Chybí i cílená osvěta nejen na zemědělce ale i vlastníky půdy.

Spoluúčast spolku na projektech.

Škodí a odrazuje příliš častá změna pravidel. Co se například týče úhoru, tak v tom aby se pes vyznal, odky a dokdy mohu mulčovat, odky a dokdy mohu sklízet, kdy mohu opět zúrodnit, na jak dlouho mohu úhor založit atd.

Tento systém je dle mého názoru dobře nastavený.

Úplně to zjednoduší. Je mým rizikem, pokud stromy vysadím na hranici a soused to napadne. Na rovinu, dnešní vlastníci půdy neví, kde co mají, kde vede skutečná hranice a že tam ty stromy nebyly už v minulosti. Ale když za nimi explicitně přijdu, tak se v tom začnou rýpat.

Dále mi v tom brání pachtování. Kdybych měl jistotu, že jsem po realizaci opatření aspoň 10 let chráněn nemožností vypovědět pacht, pak by to už nějaká motivace byla...

Určitě daleko menší byrokratická zátěž, složitost zpracování projektu, nedostatek odborných poradců a krajinářů, nejsou vypsány vhodné dotační tituly k realizaci krajinných opatření

Určitě změna administrativy - zjednodušení, a větší finanční podpora zemědělcům

Uvedu příklad: soused si postavil rybník a tento rybník je tak zarybněný, že z něj vytéká natolik kalná voda, že v náhonu, který teče k nám je vyhubený život. Stěžoval jsem si v Odrách i na MSK - bez nápravy. Existuje norma kolik může být krav na m². Neexistuje norma na zarybnění. Přijďte se podívat.

Větší informovanost a podpora ze strany úřadů.

Větší informovanost a srozumitelnost.

Vše zjednodušit, posoudit na místě a spustit realizaci.

Všechna opatření by měla být součástí např. digitalizace katastru a trvalá opatření realizovat pokud možno na státní půdě, jak si to máte dovolit na pronajaté půdě bez souhlasu vlastníků, navíc vlastníky nezajímají opatření, ale požadují plný nájem a daň z pronajatých ploch, pokud zde zrealizujete nějaké opatření, tak přijdete o tržby z této plochy, ale závazky vlastníků musíte platit, státní půda (půda po Němcích) se mnohdy prodala bývalým soudruhům nebo se rozfrncala na jiná opatření (stavby na nejlepších polích, cyklostezky a pod.) a teď požadujete, aby soukromí zemědělci na úkor svých příjmů zachraňovali krajinu před ekologickou devastací. Je to všechno postaveno na hlavu, družstva ve vlastnictví miliardářů hledí jenom na zisky, lidé ani nemají potuchy a nerozumí co se tam děje a sedláci se to umí postarat i bez složitých dotačních titulů, každý si dovedl po staletí chránit obhospodařovaná pole bez zásahů úřadů a osob mimo zemědělství.

Vzhledem k dosavadním malým zkušenostem nedokážeme posoudit. Naše činnost je okrajově provázaná i s krajinnými opatřeními, ale zatím jsme se soustředili na hlavní oblast naší činnosti (hiporehabilitace).

Zase uvedu příklad z letošní praxe, kdy jsme museli nechat 4 % půdy jako úhor. OK, ale nájem i daně z těchto pozemků nejenom, že platím, ale rostou. Ekologické dotace na tyto pozemky jsou zrušeny.

Zjednodušení administrace pro příležitostné žadatele, úhrada následné péče.

Zjednodušit

Zjednodušit administrativu.

Zjednodušit, zpřehlednit.

**LIFE
COALA**
